

Vlaams
Parlement

ingediend op **1744** (2018-2019) – Nr. 1
26 oktober 2018 (2018-2019)

Beleidsbrief

Energie
2018-2019

ingediend door viceminister-president Bart Tommelein

INHOUD

Lijst met afkortingen	5
Managementsamenvatting	6
I. Inleiding	8
II. Update omgevingsanalyse en kerncijfers (inclusief opvolging beleidseffecten en -indicatoren).....	8
1. Energieverbruik, WKK en hernieuwbare energieproductie	8
2. Tendensen investeringen.....	12
3. Kerncijfers sociaal energiebeleid.....	22
4. Kerncijfers dienstverlening en concurrentiële prijszetting van de Vlaamse elektriciteits- en gasmarkt.....	23
5. Kerncijfers betrouwbaarheid elektriciteits- en aardgasvoorziening en aansluiting op het distributienet tegen maatschappelijk aanvaardbare nettarieven	25
III. Strategische en operationele doelstellingen van het energiebeleid	27
1. Strategische langetermijndoelstellingen en -transities 2030-2050 ...	27
1.1. Traject 'Stroomversnelling': Uitwerken van een energievisie en een energiepact ten einde te zorgen voor een energietransitie	27
1.2. Een grondige verbetering van de energieprestatie van het bestaand gebouwenpark realiseren.....	28
2. Strategische middellangetermijndoelstellingen 2020	29
3. Operationele doelstellingen 2014-2019	30
3.1. Versterken beleidsinstrumenten voor de verbetering van de energieprestatie van bestaande gebouwen	30
3.1.1. Dedoelstellingen van het Energierenovatieprogramma 2020 realiseren en de ambitie voor de langere termijn (2030/2050) uitwerken.....	30
3.1.2. De EPC-regelgeving vervolmaken	34
3.1.3. De kwaliteit van het EPC voor residentiële gebouwen verbeteren	34
3.1.4. Het EPC voor niet-residentiële gebouwen implementeren	35
3.2. Versterken van de beleidsinstrumenten voor de verbetering van de energieprestatie van nieuwbouw.....	36
3.2.1. De betaalbaarheid van de BEN-nieuwbouw opvolgen.....	36
3.2.2. De EPB-regelgeving vervolmaken	36

3.3.	Het stimuleren van energie-efficiëntie in ondernemingen.....	37
3.3.1.	Energiebeleidsovereenkomsten energie-intensieve industrie implementeren	37
3.3.2.	Verplichte energieaudits voor grote ondernemingen implementeren	38
3.3.3.	Het ontwikkelen van een benchmarktool voor KMO's.....	38
3.3.4.	Het ontwikkelen van mini-EBO's voor KMO's.....	39
3.4.	Het versterken van een gunstig investeringsklimaat voor hernieuwbare energieproductie	39
3.4.1.	Het actieplan hernieuwbare energie 2020 uitvoeren	39
3.4.2.	Het groenestroomcertificatensysteem bijsturen en het certificatenoverschot wegwerken	43
3.4.3.	Het versterken van een gunstig investeringsklimaat voor groenewarmteproductie	45
3.4.4.	Het uitwerken en uitvoeren van een actieplan clean power for transport	46
3.5.	Het versterken van een gunstig investeringsklimaat voor WKK en warmtenetten.....	47
3.5.1.	Verdere ondersteuning van kwalitatieve WKK en warmtenetten	47
3.5.2.	Beleidskader voor warmtenetten uitwerken.....	48
3.6.	Het versterken van het sociaal energiebeleid – strijd tegen energiearmoede	49
3.7.	De organisatie en processen van de elektriciteits- en aardgasmarkt verbeteren en de drempels voor de concurrentie wegwerken	50
3.8.	Maatregelen nemen om de energiekosten voor gezinnen en bedrijven te drukken	51
3.8.1.	Het afschaffen van de gratis kilowattuur.....	51
3.8.2.	Het evalueren van de verplichte investeringen in het aardgasdistributienet.....	51
3.8.3.	Geleidelijke invoering van digitale meters voorbereiden	51
3.8.4.	De preventie en detectie van de energiefraude	53
3.8.5.	De monitoring van de energieprijzen versterken in samenwerking met de federale overheid.....	53
3.9.	Het beleidskader voor distributienettarieven uitwerken en implementeren.....	54

3.10. Interne werking, communicatie en versterking Vlaamse energieadministratie.....	54
3.10.1. Data ontsluiten	54
3.10.2. De processen digitaliseren en automatiseren.....	55
3.10.3. De communicatie een versnelling hoger schakelen ..	56
3.10.4. Krachtdadige energieadministratie.....	57
Bijlage 1: Linken met andere beleidsniveaus en beleidsvelden	58
Bijlage 2: Energiebegroting 2018-2019	64
Bijlage 3: Decreetsevaluaties	67
Bijlage 4: Uittreksel regelgevingsagenda	69
Bijlage 5: Resoluties en moties van het Vlaams Parlement	73
Bijlage 6: Aanbevelingen van het Rekenhof.....	74
Bijlage 7: Arresten Grondwettelijk Hof en van het Hof van Justitie.....	75

LIJST MET AFKORTINGEN

BBP: bruto binnenlands product
BEN: bijna-energieneutraal
BENEFIC: BrussEls NEtherlands Flanders Implementation of Clean power for transport
BE-REEL!: Belgium renovates for energy efficient living!
CNG: compressed natural gas
CP: clean power
CPT: clean power for transport
DKB: (departement) Kanselarij en Bestuur
DNB: distributienetbeheerder
EBO: energiebeleidsovereenkomst
EMD: Electricity Market Design
EPB: energieprestatie en binnenklimaat
EPBD: Energy performance of buildings directive
EPC: energieprestatiecertificaat
E-peil: kengetal dat de energieprestatie van een gebouw en de vaste installaties ervan in standaard-omstandigheden aangeeft
ENOVER: Energie-Overleg Staat-Gewesten
ETS: Emissions Trading System
EV: elektrisch voertuig
FRGE: Fonds ter Reductie van de Globale Energiekost
GWh: gigawattuur
HHI: Herfindahl-Hirschman-index
IRENA: International Renewable Energy Agency
kgoe: kilogram olie-equivalent
kV: kilovolt
kW: kilowatt
kWe: kilowatt elektrisch vermogen
kWh: kilowattuur
LAC: lokale adviescommissie bij het OCMW
LNG: Liquefied/liquid natural gas
MW: megawatt
MWe: megawatt elektrisch vermogen
NEKP: nationaal energie- en klimaatplan
NSZ: Neutraal Syndicaat voor Zelfstandigen
PJ: petajoule
PV: fotovoltaïsch (EN: photovoltaic)
REG: rationeel energiegebruik
SET: Europees strategisch plan voor energietechnologie
TWh: terawattuur
VAPA: Vlaams Actieplan Armoedebestrijding
VEA: Vlaams Energieagentschap
VITO: Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek NV
VREG: Vlaamse Regulator voor de Elektriciteits- en Gasmarkt
WKK: warmte-krachtkoppeling

MANAGEMENTSAMENVATTING

De uitdagingen voor de transformatie van ons energiesysteem zijn groot en urgent. Een forse verbetering van de energie-efficiëntie en sterke verhoging van het aandeel hernieuwbare energie kan enkel gepaard gaan met een energiesysteem dat aangepast is aan deze veranderende omstandigheden. Ons energiesysteem moet, met andere woorden, flexibeler en slimmer worden om de schommelingen in de energievraag en het -aanbod op te vangen en de betrouwbaarheid te garanderen. Naast betrouwbaarheid, is ook betaalbaarheid voor de gezinnen en competitiviteit voor onze bedrijven een belangrijk en blijvend aandachtspunt. Ik blijf dan ook inzetten op een Vlaams energiebeleid dat invulling geeft aan deze uitdagingen, en mee-evolueert binnen een Europees kader dat duidelijke, realistische en ambitieuze doelen stelt.

In dat verband ben ik dan ook blij dat we het afgelopen jaar het overleg over het Interfederaal Energiepact hebben afgerond. Dit pact bevat strategische keuzes voor ons energiesysteem. Ook het ontwerp van Energieplan 2021-2030, dat in de loop van dit en volgend jaar nog verder zal worden geconcretiseerd, zet een aantal duidelijke doelstellingen uit en bevat tal van concrete maatregelen. Zo zorgen we ervoor dat de energie-efficiëntie in de industrie, in onze gebouwen en in de transportsector ook na 2020 blijft toenemen. Voor groene warmte, zon en wind hebben we een groeipad uitgezet als bijdrage aan de Europese doelstelling, dat rekening houdt met de Vlaamse context dat tegelijkertijd ambitieus, haalbaar en betaalbaar is.

Dit jaar is er ook hard gewerkt aan het verder op punt stellen van het EPC+, de opvolger van het EPC, en de Woningpas. Het EPC+ wordt op 1 januari 2019 gelanceerd en zal een grote stap vooruit betekenen in het begeleiden en ontzorgen van de burger die zijn woning grondig wil renoveren. Ik geloof sterk dat we met dit instrument de renovatiegraad opnieuw kunnen verhogen. De Woningpas stelt op zijn beurt de burger in staat om op een toegankelijke manier alle gegevens m.b.t. zijn woonst op één plek digitaal te raadplegen, wat een enorme verbetering is ten opzichte van de huidige situatie.

Beide projecten maken deel uit van het Renovatiepact, de langetermijn renovatiestrategie die eind 2014 werd opgestart. De aanpak voor het Renovatiepact werd eind 2017 door de voltallige Vlaamse Regering nogmaals bevestigd. Begin 2018 hebben we vanuit de Europese Unie extra middelen gekregen voor de opstart van BE-REEL! (*Belgium Renovates for Energy Efficient Living*). BE-REEL! zal in de periode 2018-2024 een extra boost geven aan de Vlaamse renovatiestrategie en zal leiden tot bijkomende kennisopbouw, zichtbare demonstratieprojecten en structurele samenwerkingsverbanden met steden en gemeenten, de bouwsector en de andere gewesten.

Wat betreft groene stroom zitten we op koers om de Vlaamse subdoelstellingen voor 2020 te halen. Tal van acties werden opgestart in het kader van het Zonneplan en het Windplan en deze worden ook volgend jaar verder gezet. Voor groene warmte moeten we nog een tandje bijsteken en versneld uitvoering geven aan het Warmteplan.

Met enige trots kan ik aankondigen dat we er dit jaar in geslaagd zijn om het historische certificatenoverschot grotendeels weg te werken en zo de impact van de schuldenberg op de factuur te verlichten.

Tot slot werd dit jaar de uitrol van de digitale meter voorbereid, die op 1 januari 2019 zal starten. De digitale meter zal de verbruikers een beter inzicht geven in hun energieverbruik en betekent tegelijkertijd de start van een slim net. Op termijn zullen alle consumenten zo een actieve speler kunnen worden op de energiemarkt wat opnieuw een grote stap vooruit betekent voor de energietransitie.

Van het laatste jaar in deze legislatuur wil ik gebruik maken om het pad dat we in 2014 hebben uitgestippeld verder te zetten. Samen met alle burgers, bedrijven en overheden gaan we verder in het invullen van onze doelstellingen! Ik wil hier graag mijn schouders onder zetten.

Bart Tommelein, oktober 2018.

I. INLEIDING

Deze beleidsbrief schetst de voortgang van het lopende energiebeleid en het geplande energiebeleid in het komende politieke werkjaar.

De basisopties van het Regeerakkoord en van de Beleidsnota Energie 2014-2019 worden verder uitgewerkt, terwijl ook de resoluties en moties van het Vlaams Parlement een concrete invulling krijgen.

Ik volg de structuur van de beleidsnota, met inbegrip van de daarin opgenomen strategische en operationele doelstellingen.

Per operationele doelstelling wordt teruggekeken naar het afgelopen jaar van deze legislatuur, om vervolgens vooruit te blikken naar de beleidsinitiatieven die ik vooropstel voor het volgende jaar. Ook de regelgevingsagenda wordt hierop afgestemd. De omgevingsanalyse van mijn beleidsnota wordt geactualiseerd en aangevuld met belangrijke beleidseffecten.

Structuur van de beleidsbrief en begroting zijn conform de voorbereidende werkzaamheden tot invoering van een prestatiebegroting binnen de Vlaamse overheid.

Deze beleidsbrief legt ook linken met de andere beleidsvelden met het oog op een geïntegreerde benadering van het energiebeleid.

II. UPDATE OMGEVINGSANALYSE EN KERNCIJFERS (INCL. OPVOLGING BELEIDSEFFECTEN EN -INDICATOREN)

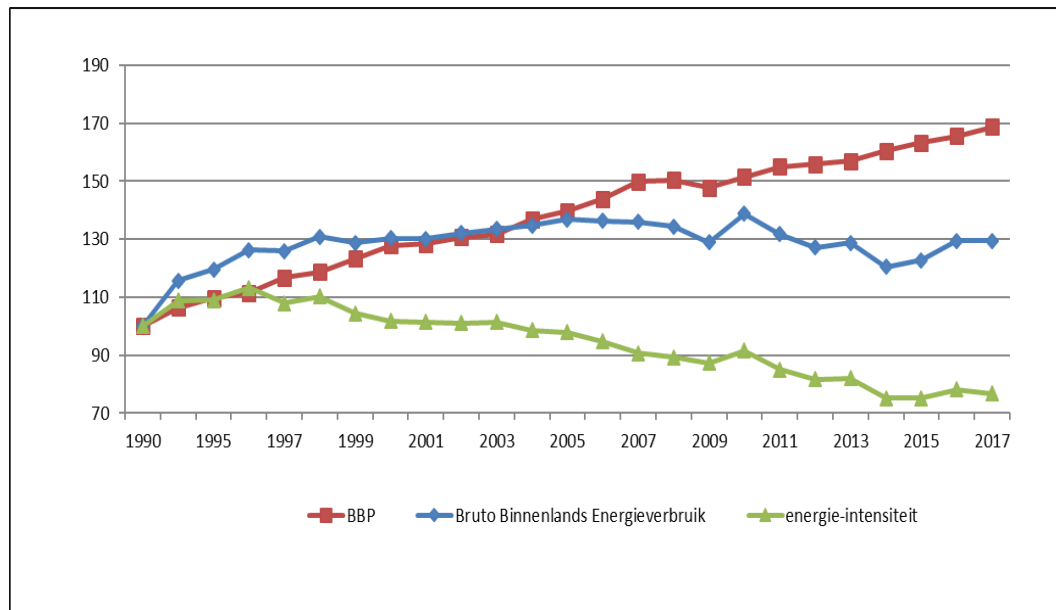
1. Energieverbruik, WKK en hernieuwbare energieproductie

Evolutie bruto binnenlands energieverbruik en energie-intensiteit

In 2017 bedroeg de energie-intensiteit¹ van de Vlaamse economie 160,7 kgoe per 1000 euro BBP, een afname met 1,8% ten opzichte van 2016. Tot 2014 was er een dalende trend van de energie-intensiteit waar te nemen. Deze dalende trend zette zich daarna niet verder door.

In 2016 had Vlaanderen de op een na hoogste energie-intensiteit van de West-Europese lidstaten (EU15), na Finland.

¹ Energie-intensiteit: bruto binnenlands energieverbruik (in kilogram olie-equivalent, kgoe) en ten opzichte van het bruto binnenlands product (in kettingeuro's met referentiejaar 2010). Vorig jaar werd dit uitgedrukt in euro's referentiejaar 2005. Bovendien is energieverbruik 2016 aangepast. Cijfer energie-intensiteit 2016 vorig jaar : 1563,5 PJ/233641 mio € = 159,8 kgoe/1000 euro. Cijfers 2016 nu: 1575,1 PJ/229673 mio € = 163,7 kgoe/1000 EUR

Figuur 1: Evolutie van het bruto binnenlands energieverbruik, het bruto binnenlands product en de energie-intensiteit van de economie, index 1990 = 100 [Bron: VITO, DKB]

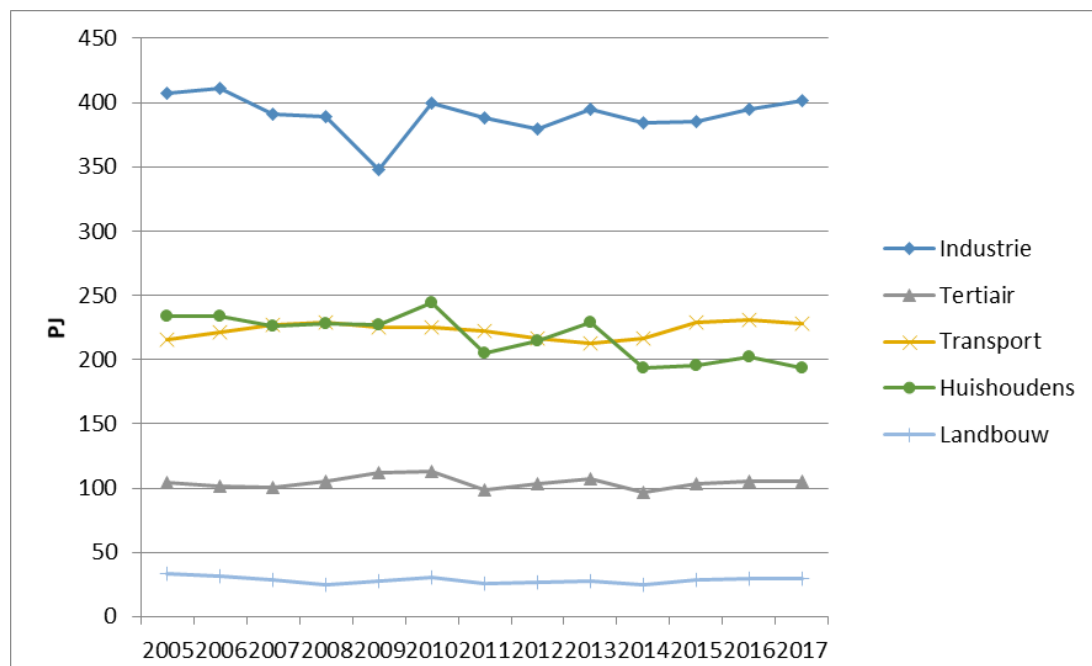
Het bruto binnenlands energieverbruik bedroeg in 2017 1.575,1 PJ, dit is ongeveer hetzelfde als in 2016 (1574,6 PJ²). Het bruto binnenlands energieverbruik is de som van het energieverbruik in de transformatiesector (325,3 PJ), het niet-energetisch³ finaal verbruik (292,6 PJ) en het energetisch finaal verbruik (957,2 PJ).

Het verbruik in de transformatiesector is met 1,4% gedaald. Er was enerzijds een afname van het verbruik in de elektriciteitscentrales met 4,0% en anderzijds een toename van het verbruik in de raffinaderijen met 6,1%.

Het niet-energetisch verbruik als grondstof, solvent of smeermiddel in de industrie – voornamelijk in de chemische industrie – is met 3,4% gestegen in 2017 ten opzichte van 2016.

² Dit is een wijziging ten opzichte van vorig jaar. Dit is hoofdzakelijk te wijten aan de transportverbruiken. Tot vorig jaar werd in de energiebalans het verbruik obv verkeerstellingen in VG opgenomen (modelberekening obv gereden kilometers). Voor de broeikasgassen bepalen de UNFCCC richtlijnen echter dat de verkochte (=getankte) hoeveelheden benzine/diesel in rekening moeten worden gebracht. Ook de federale balans bevat brandstofverkopen. In kader van de integratie van het energie/klimaatplan op gewestelijk en federaal niveau werden na overleg binnen ENOVER ook in de Vlaamse energiebalans brandstofverkopen opgenomen. De historische tijdsreeks werd aangepast.

³ Het gebruik van energie als grondstof, smeermiddel of solvent.

Evolutie van het finaal energetisch energieverbruik**Figuur 2: Evolutie van het finaal energetisch energieverbruik**

Het energetisch verbruik in de industrie is in 2017 verder met 1,6% gestegen ten opzichte van 2016. Met 401,2 PJ neemt de industrie het grootste aandeel (42%) in het finaal energetisch verbruik in. Het grote aandeel van de energie-intensieve industrie van Vlaanderen, verklaart de relatief hoge energie-intensiviteit van de regio.

24% van het finaal energetisch verbruik is voor rekening van de transportsector (227,6 PJ). Het verbruik nam in 2017 af met 1,4% ten opzichte van 2016.

Het aandeel van de huishoudens in het verbruik ligt in dezelfde grootte-orde : 20%. Het jaar 2017 (1776 graaddagen) was een stuk warmer dan 2016 (1949 graaddagen) waardoor het energieverbruik in de huishoudens in 2017 (193,9 PJ) lager lag dan in 2016 (-3,9%) .

In de tertiaire sector (105,2 PJ) en de landbouw (29,4 PJ) was het verbruik in 2017 ongeveer hetzelfde als in 2016. De tertiaire sector heeft een aandeel van 11% in het energetisch finaal verbruik. Met een aandeel van 3% is de landbouw de kleinste sector.

De richtlijn energie-efficiëntie legt de lidstaten van de EU op om tussen 2014 en 2020 een jaarlijkse besparing te realiseren die overeenkomt met 1,5% van de gemiddelde jaarlijkse energieverkopen aan eindverbruikers tussen 2010 en 2012. Mits voldoen aan een aantal voorwaarden mag deze doelstelling met 25% worden gereduceerd. Voor Vlaanderen komt de gereduceerde doelstelling neer op een gecumuleerde besparing tegen 2020 van 172 PJ. Er wordt naar gestreefd om de besparingsdoelstelling in te vullen met drie maatregelen:

Maatregel	Inschatting besparing 2014-2020 [PJ]
Nieuwe EBO's bedrijven	108
Premies netbeheerders	52
Kilometerheffing vrachtwagens	12
TOTALE BESPARING	172

Tabel 1: Inschatting besparing 2014-2020 [Bron: VAAE, 2017]

De (niet gecumuleerde jaarlijkse) besparing van de EBO-bedrijven bedroegen in 2014 83%, in 2015 51% en in 2016 52% van de besparingen die voor 2014, voor 2015 en voor 2016 in rekening werden gebracht voor de invulling van de finale energiebesparingsdoelstelling van artikel 7 van de richtlijn energie-efficiëntie.

Evolutie van warmte-krachtkoppeling (WKK)

Eind 2017 bedroeg het totaal elektrisch en mechanisch vermogen aan WKK-installaties in Vlaanderen 2.270 MW, dit is een lichte stijging ten opzichte van eind 2016 (2.244 MW). Sinds 2008 is het operationeel vermogen van WKK's met turbines stabiel gebleven. Het vermogen van WKK's met motoren nam ook in 2017 verder toe, voornamelijk in de landbouw.

Alle WKK-installaties samen produceerden in 2017 11,3 TWh elektriciteit (20% van het Vlaams bruto binnenlands elektriciteitsverbruik), een lichte afname ten opzichte van 2016 (11,4 TWh). Door toename van de warmteproductie met 7,4% realiseerden de WKK-installaties in 2017 een primaire energiebesparing van 23,2%, een stijging ten opzichte van 2016 (21,8%).

Aardgas blijft met 61% de dominante brandstof voor WKK's in Vlaanderen. 8,6% van de elektriciteit/kracht geproduceerd in WKK-installaties gebeurde in 2017 op basis van hernieuwbare energiebronnen, een lichte daling ten opzichte van 2016 (9,0%).

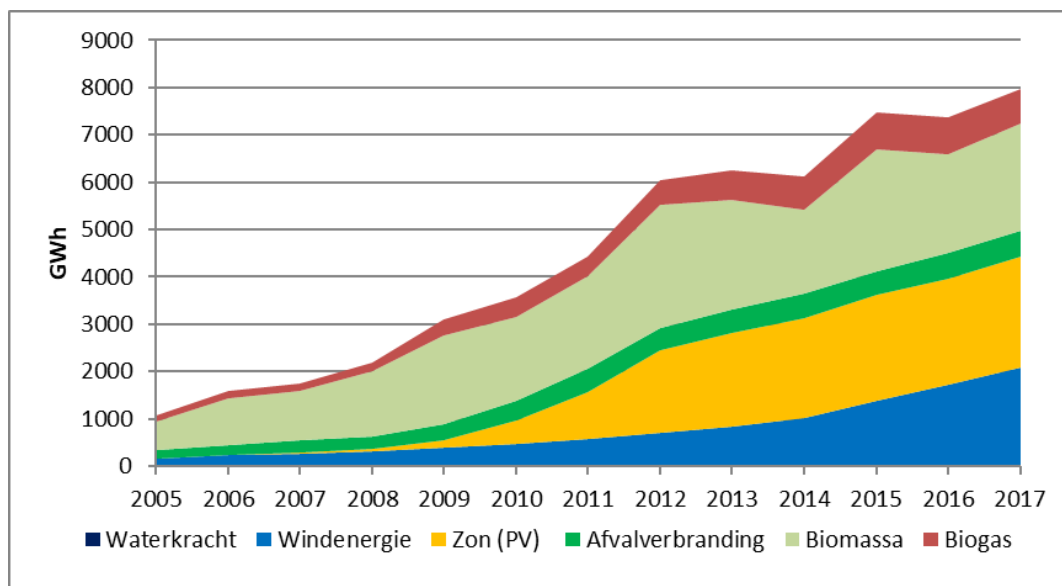
Evolutie hernieuwbare energieproductie

Het totaal aandeel hernieuwbare energie in het bruto finaal energieverbruik is gestegen van 6,5% in 2016 naar 6,7% in 2017.

In 2017 droeg groene warmte voor 40% bij tot de totale productie op basis van hernieuwbare energie, groene stroom voor 42% en hernieuwbare energie in transport voor 18%.

De stijging van het algemeen aandeel hernieuwbare energie is het gevolg van de hogere productie van groene stroom tot 7.962 GWh (+8%) en de stijging van het gebruik van hernieuwbare energie in het vervoer (+9%).

Voor groene stroom heeft windenergie voor een belangrijke toename gezorgd met een bijkomende productie van 370 GWh (+22%). In 2017 werden er 77 bijkomende windturbines geïnstalleerd. Ook de productie van groene stroom uit biomassa is met 160 GWh (+8%) gestegen doordat biomassacentrales terug op het verwachte niveau hebben geproduceerd. Verder is ook de productie van PV door bijkomende installaties met 102 GWh (+5%) toegenomen. De productie van groene stroom uit biogas is gedaald met 43 GWh (-5%). Het aandeel groene stroom in het totale elektriciteitsverbruik bedroeg 13,4% in 2017.

Figuur 3: Evolutie van de bruto groenestroomproductie [Bron: VITO]

Uit de inventaris hernieuwbare energie blijkt dat Vlaanderen met het finaal verbruik van 27,5 PJ groene energie voor verwarming en koeling in 2017 een aandeel van 5,2% in het totale bruto eindverbruik voor verwarming en koeling heeft bereikt. In 2017 werd 93% van de groene energie voor warmtetoepassingen opgewekt door installaties op basis van biomassa. De overige 7% was afkomstig van warmtepompen, warmtepompboilers en zonneboilers. Hout is de belangrijkste biomassa voor warmtetoepassingen en genereerde in 2017 69% van het vermelde groene eindverbruik voor warmte. T.o.v. 2016 is er een daling van de productie van groene warmte met 1,8% dat kan verklaard worden door het warmer jaar. Hierdoor werd er bij de huishoudens minder hout gebruikt om te verwarmen.

Het aandeel hernieuwbare energie ten opzichte van het finale energieverbruik in het vervoer bedroeg 6,5% in 2016. Het verbruik van energie uit hernieuwbare bronnen in het vervoer wordt geschat op 14,3 PJ in 2017. Dit bestaat uit bio-ethanol in benzine en biodiesel (12,3 PJ) en de hernieuwbare fractie van de aangewende elektriciteit voor elektrische vormen van transport (2,0 PJ). Het verbruik van biobrandstoffen is met 9% gestegen, terwijl het groen elektriciteitsverbruik voor elektrisch vervoer met 10% is gestegen.

2. Tendensen investeringen

Investerings energie-infrastructuur

Er werden het voorbije jaar geen productievergunningen voor zeer grootschalige fossiele elektriciteitsproductie-eenheden (>25 MW) toegekend. Voor de investeringen in elektriciteitsproductie-eenheden op basis van hernieuwbare energie of WKK wordt verwezen naar hierboven.

Een aantal belangrijke investeringen voor de versterking van de interconnectiecapaciteit werden gerealiseerd in 2018 of zitten in de eindrealisatiefase:

- het STEVIN-project, een hoogspanningslijn (380 kV) tussen Zomergem en Zeebrugge voor integratie van offshorewind;
- de interconnector NEMO naar het VK;

- het BRABO-project (fase II), een hoogspanningslijn (380 kV) tussen Zandvliet-Lillo-Liefkenshoek;
- Alegro, deze verbinding met Duitsland zal een transmissiecapaciteit hebben van 1000 MW en zal gebruik maken van de gelijkstroomtechnologie (realisatie 2020)

Verder is Elia in 2018 gestart met de bouw van een Modulair Offshore Grid (MOG) dat een aantal windparken in zee zal verbinden en ervoor zal zorgen dat de daar opgewekte elektriciteit via onderzeese kabels kan geïnjecteerd worden in het Belgische onshore net.

REG-investeringen residentiële sector

Het aantal uitbetaalde huishoudelijke premiedossiers voor de belangrijkste maatregelen uit het Energierenovatieprogramma 2020 steeg zeer sterk sedert de lancering van het Energierenovatieprogramma 2020 in 2006, al zette deze trend zich vanaf 2016 niet meer door.

Over de periode 2009-2017 werd in totaal 387,0 miljoen euro aan huishoudelijke premies toegekend. 359,4 miljoen euro werd besteed aan premies voor dakisolatie, glas en muurisolatie en dit leverde een besparing op van 17,7PJ.

Huishoudelijke premies net-beheerders gelinkt aan het ERP2020	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Dakisolatie	4.661	8.861	19.523	52.451	58.662	69.958	71.644	53.298	41.117	54.015	52.575	47.034
HR-glas ter vervanging van enkel glas	10.178	24.835	40.671	54.632	56.058	58.709	55.047	48.639	29.508 (*)	33.202 (*)	29.316 (*)	28.382 (*)
condensatieketel	11.033	21.227	34.571	44.023	47.677	54.440	38.339	1.388	865	959	867	862
muurisolatie	626	1.856	4.064	7.171	9.160	13.240	14.492	21.215	19.990 (**)	26.036 (**)	23.997 (**)	20.403 (**)

(*) inclusief glasdossiers die in een combidossier opgenomen werden

(**) inclusief muurisolatiedossiers die in een combidossier opgenomen werden

Tabel 2: Evolutie toegekende premies van de netbeheerders gelinkt aan het ERP2020 [Bron: VEA, netbeheerders]

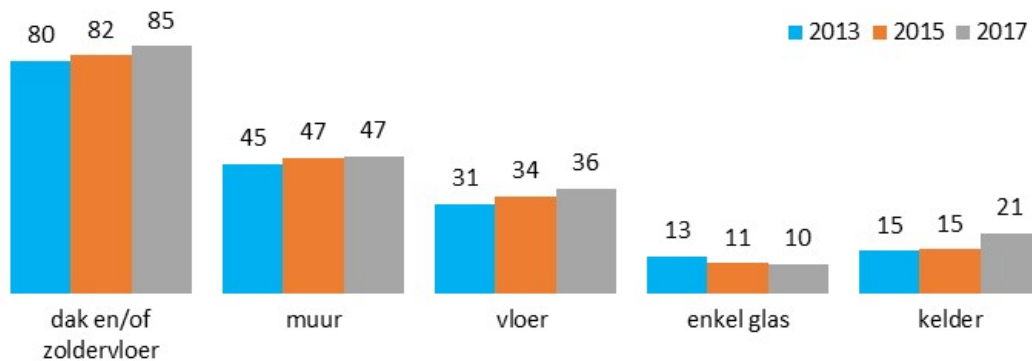
Met uitzondering van de vervanging van enkel glas en buitenmuurisolatie, liggen de cijfers voor het eerste semester van 2018 lager dan de voorgaande jaren. Het aantal premiedossiers voor binnenmuurisolatie, een nieuwe premie sinds 2017, is voorlopig nog beperkt.

Huishoudelijke premiedossiers net-beheerders gelinkt aan het ERP2020	eerste semester				
	2014	2015	2016	2017	2018
Dakisolatie	24.380	31.935	29.139	28.877	14.891
Spouwmuurisolatie	8.553	8.163	7.964	5.434	4.097
Buitenmuurisolatie	2.803	2.446	2.267	2.063	3.915
Binnenmuurisolatie	nvt	nvt	nvt	12	64
HR-glas (ook vervanging dubbel glas!)	17.752	14.244	13.582	10.058	12.653 (*)
Condensatieketel	531	461	493	355	322

(*) inclusief de plaatsing van nieuw glas in uitbreidingen van bestaande woningen voor investeringen met eindfactuur vanaf 2017

Tabel 3: Evolutie toegekende premies van de netbeheerders gelinkt aan het ERP2020, vergelijking eerste semester 2018-2014 (voor wat glas- en muurisolatiedossiers betreft, zijn deze cijfers exclusief de combipremiedossiers) [Bron: VEA, netbeheerders]

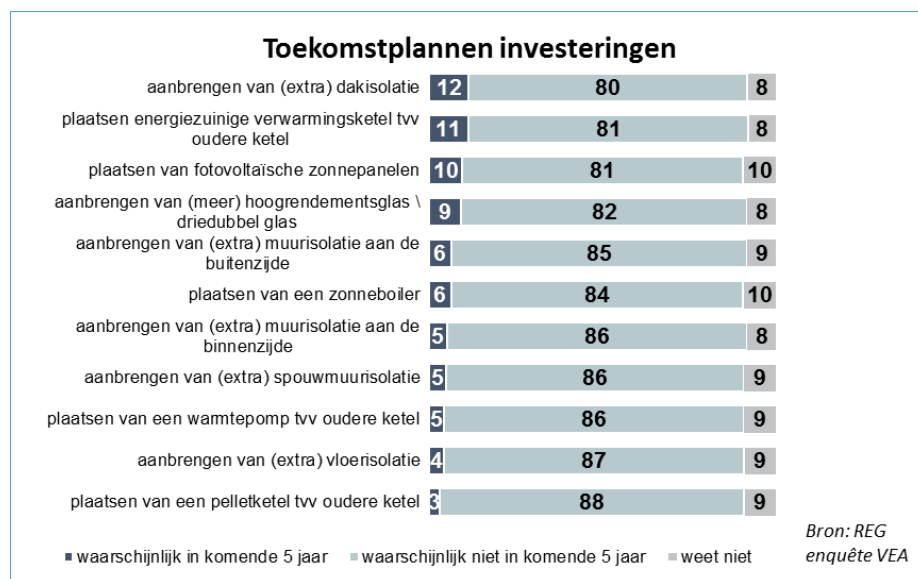
Onderstaande figuur geeft op basis van de resultaten van de laatste drie REG-enquêtes de evolutie op het vlak van de aanwezigheid van isolatie weer. Hieruit blijkt dat de isolatiegraad van de Vlaamse woningen verbetert. Echter, een substantieel aantal woningen zal tegen 2020 meer dan waarschijnlijk niet voldoen aan de dakisolatienorm.

Figuur 4: Evolutie aanwezigheid isolatie (geheel of gedeeltelijk) [Bron: VEA]

Ook de aanwezigheid van enkel glas in woningen neemt quasi niet af (2013: 13%, 2015: 10%, 2017: 10%).

In de REG-enquête wordt ook gepolst naar de toekomstplannen van de Vlamingen. Onderstaande figuur geeft aan dat de investeringsbereidheid het grootst is voor dakisolatie, ketelvervanging en PV-panelen.

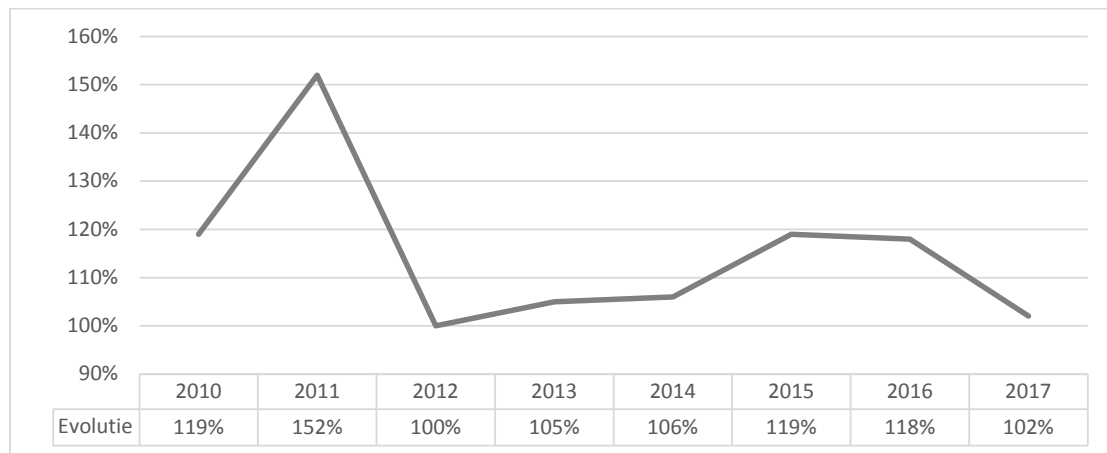
Figuur 5: Toekomstplannen investeringen huishoudens [Bron: VEA]

Binnen de opvolgingsindicator van het Renovatiepact wordt ondermeer de renovatie-activiteit opgevolgd. Deze subindicator is samengesteld uit verschillende aspecten, waaronder premies, kredieten en aannemersverwachtingen. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de verschillende deelaspecten en hun evolutie.

	Verkoop ketels voor renovatie		Premies voor isolatie en isolerend glas		Kredieten voor verbouwing voor aankoop+ Verbouwing		Bouw-vergunningen voor renovatie		% Aannemers dat (sterke) stijging werkvolume renovatie verwacht	
	abs. #	rel.tov 2012	abs. #	rel.tov 2012	abs. #	rel.tov 2012	abs. #	rel.tov 2012	abs. %	rel.tov 2012
2010	104.626	105%	133.297	88%	97.603	152%	18.054	114%	34	136%
2011	110.912	111%	152.754	100%	143.942	224%	16.298	103%	55	220%
2012	99.537	100%	152.223	100%	64.320	100%	15.846	100%	25	100%
2013	96.975	97%	131.468	86%	62.454	97%	16.258	103%	35	140%
2014	90.577	91%	98.498	65%	67.430	105%	16.435	104%	42	168%
2015	94.132	95%	122.753	81%	80.700	125%	16.549	104%	48	192%
2016	90.666	91%	114.877	75%	77.690	121%	15.797	100%	51	204%
2017	93.454	94%	103.983	68%	63.477	99%	12.838	81%	42	168%

Tabel 4 Subindicatoren renovatie-activiteit – evolutie in absolute cijfers en evolutie ten opzichte van basisjaar 2012 [BRON: VEA]

Wanneer de verschillende subindicatoren worden gewogen tot één geaggregeerde indicator, geeft dit het volgende globaal beeld. Hieruit blijkt duidelijk een dalende evolutie in de renovatie-activiteit ten opzichte van de voorgaande jaren.

Figuur 6 Geaggregeerde indicator voor de opvolging van de renovatie-activiteit in Vlaanderen (evolutie per jaar t.o.v. basisjaar 2012) [BRON: VEA]

REG-investeringen niet-residentiële sector

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de gerealiseerde energiebesparing door het uitvoeren van investeringen in de bedrijven met een convenant/energiebeleidsovereenkomst.

(TJ besparing)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Niet-VER bedrijven									
Auditconvenant	436,5	632,5	523,2	408,0	450,7	454,4	222,4		
Benchmarkingconvenant	352,8	325,9	594,6	436,7	470,6	350,8	306,0		
Energiebeleidsovereenkomst								369,2	912,3
Totaal niet-VER	789,3	958,5	1117,8	844,7	921,3	805,2	528,4		
VER bedrijven									
Benchmarkingconvenant	2555,8	1489,1	5875,3	5351,2	1101,6	3922,4	10565,0		
Energiebeleidsovereenkomst								2334,3	6898,8

Tabel 5: Besparingen door de bedrijven met een energiebeleidsovereenkomst, TJ finaal [Bron: Verificatiebureau]

Onderstaande tabellen geven een overzicht van het aantal uitbetaalde niet-huishoudelijke premiedossiers sinds 2011 voor de maatregelen waarvoor nu nog een premie wordt toegekend. Algemeen kan worden gesteld dat de positieve kentering die in 2015 werd ingezet, zich niet heeft doorgezet in 2017.

Over de periode 2011-2017 werd in totaal 35,1 miljoen euro aan niet-huishoudelijke premies toegekend. 27,5 miljoen euro werd besteed aan premies voor dakisolatie, glas en muurisolatie en dit leverde een besparing op van 0,2 PJ.

Niet-huishoudelijke premies netbeheerders	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Dakisolatie	690	838	669	463	594	652	583
Vloer/kelderisolatie	4	67	111	87	108	116	91
Muurisolatie (spouw+buitenzijde)	201	204	167	167	195	206	178
Glas ter vervanging	900	714	638	377	398	440	356
Warmtepomp	39	40	70	67	46	38	27
Zonneboiler	38	68	177	104	77	85	45
Relighting	312	283	417	228	222	331	271
Steun na audit	72	35	25	66	37	51	20
Investeringssteun	17	8	14	18	6	5	13

Tabel 6: Evolutie toegekende niet-huishoudelijke premies van de netbeheerders [Bron: VEA, netbeheerders]

De voorlopige cijfers voor het eerste semester van 2018 vertonen een terugval ten opzichte van het eerste semester van 2017 voor bepaalde maatregelen.

Niet-huishoudelijke premiedossiers netbeheerders	eerste semester				
	2014	2015	2016	2017	2018
Dakisolatie	293	315	372	310	212
Spouwmuurisolatie	38	41	40	23	13
Buitenmuurisolatie	58	64	78	65	53
Binnenmuurisolatie	nvt	nvt	nvt	0	0
Glas	224	198	261	173	166
Vloer/kelderisolatie	49	65	73	46	28
Zonneboiler	61	40	45	18	21
Warmtepomp	40	26	23	14	16
Relighting	117	104	167	127	82
REG-steun na audit/studie	44	20	33	7	11
Investeringssteun	8	3	5	5	6

Tabel 7: Evolutie toegekende niet-huishoudelijke premies van de netbeheerders, vergelijking eerste semester 2018 - 2014 [Bron: VEA, netbeheerders]

Kerncijfers 'clean power for transport'

In onderstaande tabel staat de evolutie van het volledige Vlaamse wagenpark eind juni 2018 ten opzichte van dezelfde periode in 2017. Terwijl het aandeel diesel blijft zakken (-3,2 procentpunt) en het aandeel benzine stijgt (2,6 procentpunt), maken de cijfers duidelijk dat bij de milieuvriendelijke voertuigen vooral het relatieve aandeel plug-in hybride benzine relatief sterk gestegen is.

		Midden 2018			%	Midden 2017			%
		Bedrijf	Particulier	Totaal		Bedrijf	Particulier	Totaal	
Benzine		170 940	1 352 377	1 523 317	43,6%	144 074	1 266 601	1 410 675	41,0%
Diesel		600 231	1 281 887	1 882 118	53,9%	603 962	1 361 344	1 965 306	57,1%
Hybride benzine	Plug in	19 485	1 626	21 111	0,6%	11 295	1 027	12 322	0,4%
	No plug-in	12 806	20 018	32 824	0,9%	11 067	14 925	25 992	0,8%
Hybride Diesel	Plug in	1 414	104	1 518	0,0%	880	69	949	0,0%
	No plug-in	1 256	380	1 636	0,0%	1 382	305	1 687	0,0%
Elektrisch		4 735	1 775	6 510	0,2%	3 340	1 295	4 635	0,1%
CNG		4 497	4 095	8 592	0,2%	2 484	2 499	4 983	0,1%
LPG		907	8 553	9 460	0,3%	935	8 692	9 627	0,3%
Waterstof		10		10	0,0%	1	-	1	0,0%
Andere/Onbekend		414	6 017	6 431	0,2%	405	6 021	6 426	0,2%
Totaal		816 695	2 676 832	3 493 527	100,0%	779 825	2 662 778	3 442 603	100,0%

Tabel 8: Evolutie van het Vlaamse wagenpark per brandstof en eigenaar [Bron: Febiac]

Tabel 9 geeft een vergelijking van de verkoopcijfers in de eerste helft van 2018 ten opzichte van de eerste helft van 2017. Het verloren aandeel aan dieselwagens wordt bijna volledig opgepikt door traditionele benzinevoertuigen. Het aandeel zero-emissie blijft schommelen rond de 0,6%, terwijl het verkoopsaandeel van CNG-voertuigen verdubbeld is. Bij de plug-in-hybriden is de stijging in het verkoopsaandeel van vorig jaar wat stilgevallen. De echte doorbraak van milieuvriendelijke voertuigen is dus nog geen feit.

		1 ^e helft 2018				1 ^e helft 2017			
		Bedrijf	Particulier	Totaal	%	Bedrijf	Particulier	Totaal	%
Benzine		37 956	73 245	111 201	57,2%	25 873	64 482	90 355	48,1%
Diesel		58 747	11 057	69 804	35,9%	70 075	16 887	86 962	46,3%
Hybride benzine	Plug in	3 938	287	4 225	2,2%	3 972	226	4 198	2,2%
	No plug-in	2 443	2 734	5 177	2,7%	2 227	1 432	3 659	1,9%
Hybride Diesel	Plug in	321	11	332	0,2%	338	12	350	0,2%
	No plug-in	82	9	91	0,0%	50	3	53	0,0%
Elektrisch		1 023	193	1 216	0,6%	786	273	1 059	0,6%
CNG		1.234	1.112	2 346	1,2%	498	464	962	0,5%
LPG		19	67	86	0,0%	14	76	90	0,0%
Totaal		105 763	88 715	194 478	100,0%	103 833	83 855	187 688	100,0%

Tabel 9: Evolutie van de inschrijvingen van nieuwe wagens in Vlaanderen per brandstof en eigenaar [Bron: Febiac]

Groene stroom

Op 4 december 2015 heeft Vlaanderen met de andere gewesten en de federale overheid een samenwerkingsakkoord afgesloten in het kader van de intrabelgische burden sharing. Hierin is opgenomen dat Vlaanderen een doelstelling heeft van 2,156 Mtep of 25.074 GWh hernieuwbare energie tegen 2020.

Om deze doelstelling te halen heeft de Vlaamse Regering op 6 oktober 2017 nieuwe subdoelstellingen vastgelegd. De Vlaamse Regering besliste om 100% van de Vlaamse doelstelling energie te behalen. Hiervoor wordt uitvoering gegeven aan het zonneplan, windkracht 2020-plan en het warmteplan. Voorlopig werd 1.418 GWh nog niet toegewezen aan een specifieke technologie. Voor groene stroom worden in tabel 10 de subdoelstellingen weergegeven.

GWh	Inventaris 2016	Inventaris 2017	Subdoelstelling			
			2017	2018	2019	2020*
Groene stroom	7.365	7.962	7.932	8.649	9.502	10.518
Zon	2.252	2.354	2.389	2.655	3.035	3.544*
Wind (onshore)	1698	2.068	2.020	2.356	2.693	3.030*
Waterkracht	9	8	9	9	9	9
Biomassa	2.335	2.496	2.432	2.532	2.532	2.702*
Restafval	295	302	295	295	322	322
Biogas	777	734	788	803	912	912

Tabel 10 Productie groene stroom en subdoelstellingen per hernieuwbare energiebron – [BRON: Vito]

*Uiteindelijke productie is afhankelijk van het aantal effectief gepresteerde draaiuren van de bijkomende installaties in 2020

Voor 2017 bedraagt de productie van groene stroom 7.962 GWh, waarmee de subdoelstelling voor groene stroom gehaald wordt. Om de subdoelstelling van 10.518 GWh te halen, moet de productie van groene stroom de komende drie jaar met 32% toenemen. Voor de verschillende groenestroomtechnologieën is de afwijking van de subdoelstellingen kleiner dan 10% zodat in principe geen bijkomende analyse volgens het Energiedecreet nodig is.

Voor PV (zon) werd er in 2017 een bijkomend vermogen van 190 MW_e geïnstalleerd. Dit is meer dan het bijkomend vermogen van 150 MW_e dat volgens het Energieplan 2020 als subdoelstelling is opgenomen. De geschatte productie van groene stroom ligt iets lager dan de subdoelstelling omdat niet alle PV-installaties een volledig jaar hebben geproduceerd. De volledige productie zal het volgende jaar in rekening worden gebracht.

In 2017 zijn er 77 windturbines bijgeplaatst en is er een vermogen van 224 MW_e bijgekomen. Ook hier is het bijkomend vermogen hoger dan het gemiddelde vermogen van 150 MW_e dat er volgens het Energieplan 2020 tussen 2017 en 2020 jaarlijks moet bijkomen. Omdat niet alle windturbines een volledig jaar hebben gedraaid, weerspiegelt dit bijkomend vermogen zich nog niet helemaal in de voorlopige productie voor 2017. De volledige productie zal het volgende jaar in de cijfers verschijnen.

Aangezien de groei voor zon en wind op schema ligt en er geen belangrijke wijzigingen van bestaande of geplande projecten gekend zijn, worden de prognoses uit het Energieplan 2020 voor de volgende jaren behouden. In 2020 wordt ook een maximale productie van de centrale van Max Green verondersteld.

Groene warmte

Ook voor groene warmte werden er door de Vlaamse Regering subdoelstellingen per hernieuwbare energiebron vastgelegd.

GWh	Inventaris 2016	Inventaris 2017	Subdoelstelling Warmteplan			
			2017	2018	2019	2020
Groene Warmte	7.783	7.644	8.108	8.473	8.775	9.197
Biomassa overig	3.306	3.357	3.696	3.975	4.059	4.327
Biomassa huishoudens	3.989	3.740	3.850*	3.850*	3.850*	3.850*
Zonneboiler	174	183	186	207	227	246**
Warmtepompen	314	364	376	441	532	610**
Diepe geothermie	0	0			107	164

*: genormaliseerd adhv graaddagen

** Uiteindelijke productie afhankelijk van het aantal effectief gepresteerde draai-uren van de bijkomende installaties 2020.

Tabel 10: Productie groene warmte en de subdoelstellingen per hernieuwbare energiebron – [BRON: Vito]

In 2017 werd er 7.644 GWh groene warmte opgewekt. Voor 2020 bedraagt de subdoelstelling voor groene warmte 9.197 GWh. Hiervoor is een bijkomende productie van groene warmte nodig uit biomassa bij niet-huishoudens (+970 GWh), zonneboilers (+63 GWh), warmtepompen (+246 GWh) en diepe geothermie (+164 GWh). Prognoses geven aan dat er nog een kloof overbrugd moet worden voor groene warmte uit biomassa en warmtepompen. Op 2 juni 2017 werd er door de Vlaamse Regering een Warmteplan 2020 goedgekeurd, waarin bijkomende maatregelen worden uitgewerkt om de productie van groene warmte verder te ontwikkelen.

De subdoelstelling voor groene warmte werd niet gehaald. Dit is grotendeels te verklaren door het later operationeel worden van het project Ecluse (operationeel in 2018 i.p.v. 2017 met een geschatte productie van 218 GWh) en het warmer jaar waardoor de productie van groene warmte bij huishoudens lager was.

	Inventaris			Prognose		
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
GWh						
Groene stroom	7.460	7.365	7.962	8.649	9.502	10.519
Groene warmte	7.355	7.783	7.644	8.473	8.775	9.197
Biobrandstoffen	1.825	3.100	3.333			3.940*
%						
Groene stroom	12,7%	12,4%	13,4%	14,9%	16,7%	19,0%
Groene warmte	5,1%	5,3%	5,2%	5,8%	6,0%	6,3%
Hernieuwbare energie in transport**	3,7%	5,9%	6,5%			

*: bron: 'Energieplan': Voorstel van nieuwe subdoelstellingen hernieuwbare energie 2020

** : inclusief groene stroom van elektrisch vervoer en dubbeltellingen volgens de Europese richtlijn

3. Kerncijfers sociaal energiebeleid

De realiteit van energiearmoede

Ongeveer 640.000 Vlamingen - ofwel één op de tien - moeten zien rond te komen met een inkomen onder de armoederisicodrempel (60% mediaan inkomen). Bij personen met een laag inkomen kunnen de woonkosten zwaar doorwegen in het huishoudbudget. In 2015 leefde 7% van de Vlamingen (420.000 personen) in een huishouden met een te zware woonkost. Ook de energiefactuur maakt deel uit van dit huishoudbudget.

De combinatie van laag inkomen, lage woningkwaliteit en hoge energiekosten ligt aan de basis van energiearmoede. Uit cijfers van Eurostat blijkt dat de elektriciteitsprijs in België in 2017 80% hoger lag dan het EU-gemiddelde, terwijl de aardgaspijs eerder in de middenmoot zit. Naast de energieprijzen hebben ook de kwaliteit van de woningen en van de huishoudtoestellen een impact op het ontstaan van energiearmoede. Volgens het Grote Woononderzoek 2013 zijn maar liefst 1 miljoen Vlaamse woningen van ontoereikende kwaliteit, waarvan voor 350.000 structurele ingrepen zijn vereist. Woningen van 'structureel ontoereikende kwaliteit' komen dubbel zo veel voor op de huurmarkt (21% in de private huur, 24% in de sociale huur) dan op de eigendomsmarkt (10%). Gezinnen met een zwak socio-economisch profiel zijn sterk oververtegenwoordigd in dit marktsegment dat nauwelijks gerenoveerd wordt en energetisch erg zwak scoort. Daarnaast zijn ook de huishoudtoestellen bij kwetsbare gezinnen vaak verouderd en energieverslindend.

Aantal klanten van de distributienetbeheerder

Nadat de commerciële energieleverancier het leveringscontract met een klant heeft opgezegd wegens wanbetaling, is het de netbeheerder die deze klanten zoals wettelijk bepaald verder belevet in zijn rol van sociale leverancier. In 2017 bleef het aantal gezinnen dat klant was bij de distributienetbeheerder stabiel. In totaal was 2,89% (2,85 in 2016) van de gezinnen elektriciteit (80.253) en 3,12% (3,14 in 2016) van de gezinnen aardgas (58.164) klant van de distributienetbeheerder. Deze cijfers mogen niet zomaar opgeteld worden omdat gezinnen ook voor beide klant bij de netbeheerder kunnen zijn.

Het aantal klanten dat, na de volledige afbetaling van hun schulden, terugkeert naar de commerciële markt neemt opnieuw licht toe, tot 11.999 voor elektriciteit (een stijging met 2% ten opzichte van 2016) en tot 8.780 voor aardgas (een stijging met 1,2% ten opzichte van 2016), nadat dit cijfer in 2016 zeer sterk afgenomen was.

Budgetmeters

Gezinnen die ook bij de distributienetbeheerder schulden opbouwen, krijgen een budgetmeter. Dit wijst dus op een structurele betalingsproblematiek. Het aantal actieve budgetmeters steeg van 40.723 voor elektriciteit in 2016 tot 41.501 in 2017. Dit betekent een stijging met 1,8%. Het aantal aardgasbudgetmeters steeg nominaal tot 28.087, maar daalde procentueel van 1,53% tot 1,51%.

Het aantal gezinnen met een naakte elektriciteitsbudgetmeter (waarvan de stroombegrenzerfunctie is uitgeschakeld en die enkel werkt met krediet op de

budgetmeterkaart) daalde van 10.749 tot 9.177. Dit betekent dat 22% van de budgetmeters niet beschikt over een stroombegrenzerfunctie. In 2016 lag dit aantal veel hoger (10.749 ofwel 26%).

Aangezien de aardgasbudgetmeter de facto een naakte budgetmeter is, bestaat het gevaar dat klanten zichzelf afsluiten wanneer ze niet kunnen opladen. Daarom werd de minimale levering aardgas ingevoerd. Hierop kunnen klanten, via het OCMW, van 1 november tot en met 31 maart beroep doen waardoor zij doorheen de winter hun huis kunnen blijven verwarmen. De cijfers tonen aan dat de maatregel tegemoet komt aan een reële behoefte. In 238 (of 77%) van de 308 Vlaamse gemeenten kende het OCMW tijdens de vorige winter tussenkomsten toe. Bijna 5.400 gezinnen (ruim 19%) met een actieve budgetmeter genoten van de tussenkomsten, goed voor een totaal van ruim 1,2 miljoen euro, waarvan 70% gedragen wordt door de netbeheerder. Het gemiddeld toegekende bedrag per gezin bedroeg 227 euro en komt overeen met de gemiddelde kost voor 1 maand verwarmen in de wintermaanden.

Afsluitingen

Vooraleer de netbeheerder een toegangspunt mag afsluiten wegens wanbetaling, moet hij het dossier voorleggen aan de lokale adviescommissie (LAC) van de gemeente. In deze commissie zitten mensen van het OCMW en afgevaardigden van de distributienetbeheerder. De betrokken afnemer wordt ook telkens uitgenodigd voor de vergadering. In 2017 waren er 1.298 afsluitingen voor elektriciteit en 1.508 afsluitingen voor aardgas (ten opzichte van respectievelijk 1.184 en 1.567 in 2016). Langs de andere kant werden in 2017 ook 696 huishoudens voor elektriciteit opnieuw aangesloten, nadat ze eerder werden afgesloten door een LAC-beslissing. Dit aantal ligt ruimschoots hoger dan in 2016 (561). Bijna de helft van de gezinnen werd tussen de 7 en 30 dagen na hun afsluiting, opnieuw aangesloten en bij 23% duurde het nog minder lang.

4. Kerncijfers dienstverlening en concurrentiële prijszetting van de Vlaamse elektriciteits- en gasmarkt

Dienstverlening leveranciers

De tevredenheid over de elektriciteits- en aardgasleverancier blijft erg hoog, zoals blijkt uit de jaarlijkse enquêtes van de VREG bij 1.000 gezinnen en 1.000 bedrijven. 88% van de gezinnen is het eens met de stelling "ik ben in het algemeen tevreden over mijn huidige elektriciteitsleverancier". Slechts 3% gaat niet akkoord met de stelling "ik ben in het algemeen tevreden over mijn huidige elektriciteitsleverancier".

Leverancierswissels en switchgraad

19,81% van de gezinnen en bedrijven in Vlaanderen wisselde in 2017 van elektriciteitsleverancier, het op één na hoogste niveau sinds de opening van de energiemarkt, na recordjaar 2016. In absolute aantallen gaat het over 672.974 klanten (gezinnen en bedrijven) in 2017 tegenover 674.643 in 2016. Waar na een explosieve toename de activiteitsgraad bij kleine bedrijven een hoogtepunt bereikte in 2015, bleef deze in 2016 (24,46 %) en 2017 met 24,85% min of meer stabiel op een zeer hoog niveau. Voor de gezinnen bedroeg de activiteitsgraad in 2017 18,67%. Dit is een lichte daling ten opzichte van het recordjaar 2016 (toen 19,06%).

De indicator voor de aardgasmarkt ligt opnieuw een beetje hoger dan de indicator voor de elektriciteitsmarkt. Het totaalpercentage voor 2017 bedraagt 22,01%,

net iets lager dan het percentage in recordjaar 2016 (22,64%). In absolute aantallen gaat het over 471.856 klanten (gezinnen en bedrijven) tegenover 475.025 in 2016. Meer in detail wil dit zeggen dat in 2017 20,85% van de gezinnen wisselde van aardgasleverancier en 28,89% van de bedrijven.

Concurrentie leveranciers

De Herfindahl-Hirschman-index (HHI) is een vaakst gebruikte maatstaf voor de concentratiegraad in een sector. In dit geval is de berekening gebaseerd op de verdeling van de markt onder verschillende aanbieders. Hoewel de indexen ook eind 2017 nog hoger liggen dan 2.000 en dus nog niet volledig op het niveau zijn dat aanzien wordt als een volledig concurrentiële markt, betekent 2017 wel opnieuw een significante verbetering (2.287 in 2017 t.o.v. 2.344 in 2016). Op de aardgasmarkt is ook een verdere verbetering merkbaar van de evolutie van de concentratie-index (2.059 in 2017 t.o.v. 2.144 in 2016). De HHI nadert dus de streefwaarde van 2.000.

Kosten elektriciteits- en gasverbruik

De gewogen gemiddelde prijs van de elektriciteitscontracten was in mei 2018 voor alle afnemers lager dan in mei 2017:

- gezin met een doorsnee verbruik: 944,24 euro tegenover 1.026,03 euro;
- klein bedrijf: 11.006,38 euro tegenover 12.140,28 euro.

De gewogen gemiddelde prijs van de aardgascontracten lag in mei 2018 voor alle afnemers hoger dan in mei 2017:

- gezin dat verwarmt met aardgas met een doorsnee verbruik: 1.200,07 euro tegenover 1.156,39 euro;
- klein bedrijf: 4.550,54 euro tegenover 4.433,14 euro.

In mei 2018 kon een gezin gemiddeld 253,67 euro besparen door te kiezen voor het goedkoopste elektriciteits- en aardgascontract (89,75 euro voor elektriciteit en 163,92 euro voor aardgas). Voor een KMO was dit 1.669,38 euro (827,98 euro voor elektriciteit en 841,40 euro voor aardgas).

De totale jaarlijkse kosten die door de energieleveranciers aan hun eindafnemers worden aangerekend, kan worden uitgesplitst in verschillende prijsonderdelen.

Hieronder het aandeel van elke component in de totale elektriciteitsfactuur in mei 2018 voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik (met evolutie ten opzichte van mei 2017):

- Energiekost (o.a. energiecomponent en de jaarlijkse vergoeding): 34,16% (+5,35 procentpunten);
- Distributie: 40,17% (+1,87 procentpunten)
- Transmissie: 6,09% (+0,50 procentpunten)
- Heffingen: 2,54% (-9,36 procentpunten)
- BTW: 17,04% (+1,64 procentpunten).

De afname van 'Heffingen' is grotendeels te verklaren door de gewijzigde aanrekening van de heffing Bijdrage Energiefonds waarbij voor de prijzen van mei 2018 er wordt van uit gegaan dat alle afnemers gedomicilieerd zijn. Hierdoor is het aandeel van 'Distributie' in de totale elektriciteitsfactuur gestegen t.o.v. 2017, terwijl het gewogen gemiddelde distributienettarief in 2018 wel gedaald is t.o.v. 2017. Deze daling wordt voornamelijk verklaard door factoren waarop de distributienetbeheerders weinig invloed hebben. Ook de toename van het aandeel 'Transmissie' in de totale elektriciteitsfactuur is toe te schrijven aan de afname van het aandeel van de 'Heffingen' aangezien de aanpassing van het gewogen

gemiddelde transmissienettarief in maart 2018 nagenoeg volledig in lijn lag met het tarief in 2017.

In de aardgasfactuur voor huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een doorsnee verbruik is in mei 2018 volgende verdeling te zien (met aanduiding van het verschil ten opzichte van mei 2017):

- Energiekost (o.a. energiegcomponent en de jaarlijkse vergoeding): 53,45% (+0,84 procentpunten);
- Distributie: 23,41% (-0,44 procentpunten)
- Transport: 2,93% (-0,29 procentpunten)
- Heffingen: 3,05% (-0,11 procentpunten)
- BTW: 17,16% (+0,01 procentpunten)

De evolutie van het onderdeel 'Distributie' is te verklaren door de afname van het gewogen gemiddelde distributienettarief in januari 2018. Op hetzelfde moment daalde het transporttarief en daalde het prijsonderdeel 'Heffingen' door de verlaging van de federale bijdrage.

Verder kan nog opgemerkt worden dat de respectievelijke stijging en daling van de prijsonderdelen 'Transport' en 'Heffingen' hetzelfde is voor zowel huishoudelijke als kleine professionele afnemers. Het transporttarief (bedrag exclusief btw) is namelijk hetzelfde voor gezinnen en kleine professionele afnemers en verschilt niet per distributienetbeheerder, in tegenstelling tot de distributienettarieven. Er wordt hier dan ook geen weging op toegepast. Hetzelfde geldt voor de heffingen.

Kennis Vlaamse burgers en bedrijven over de werking en opportuniteiten van de Vlaamse energiemarkt

Uit de enquête in 2017 uitgevoerd in opdracht van de VREG bleek dat 72% van de ondervraagde gezinnen zich goed geïnformeerd voelt over de energiemarkt, voor 23% is dit onvoldoende het geval. Gezinnen die hun laatste factuur niet hadden nagekeken, gaven significant vaker aan niet voldoende geïnformeerd te zijn (33,8%). Het is uit deze gegevens niet duidelijk of zij hun factuur niet nakijken omdat ze er te weinig voorkennis over hadden, of dat ze te weinig van de energiemarkt afwisten omdat ze zich niet actief met hun energiezaken bezig houden. Gezinnen met zonnepanelen voelden zich wel vaker goed geïnformeerd (83,1%). 61% van de gezinnen vindt dat de vrijmaking een positieve zaak is voor hen als consument. 22% is het daar niet mee eens. Een hoog aandeel (18%) van de respondenten kon hiervan geen inschatting geven.

5. Kerncijfers betrouwbaarheid elektriciteits- en aardgasvoorziening en aansluiting op het distributienet tegen maatschappelijk aanvaardbare nettarieven

Betrouwbaarheid van het net

Een distributienetgebruiker op het Vlaamse distributienet had in 2017 gemiddeld 22 minuten en 11 seconden geen elektriciteit als gevolg van incidenten. Dit is lichte achteruitgang tegenover 2016 (20 minuten en 11 seconden). De frequentie van de onderbrekingen is 0,4. Een Vlaamse klant wordt gemiddeld eens in de 2,5 jaar door een ongeplande stroomonderbreking getroffen.

Belangrijkste oorzaken van onbeschikbaarheid zijn:

- defecten op kabels
- kabelbreuken veroorzaakt door derden (bijvoorbeeld aannemers)

De kwaliteit van het elektriciteitsdistributienet en het plaatselijk vervoernet ligt in Vlaanderen op een vergelijkbaar hoog niveau in vergelijking met de ons omringende landen.

De theoretisch gemiddelde onbeschikbaarheid per afnemer in 2017 was 2 min. 40 sec (4 min. 31 sec in 2016). De laatste jaren zijn deze cijfers inzake onbeschikbaarheid beter (want lager) dan in de meeste van onze buurlanden.

De onbeschikbaarheid is vooral te wijten aan werken aan de gasmeter of aan de dienstleiding volgens de planning van de aardgasdistributienetbeheerder. Deze noodzakelijke onbeschikbaarheid heeft normaal geen al te grote impact op het gebruikerscomfort. De werken worden op voorhand aangekondigd en/of gebeuren in overleg met de eindafnemers.

Aansluitingsgraad en aansluitbaarheidsgraad aardgasdistributienet

De aansluitbaarheidsgraad op het aardgasdistributienet in Vlaanderen is hoog en stijgt nog steeds licht. Ook de aansluitingsgraad gaat nog steeds in stijgende lijn.

	Aansluitbaarheidsgraad	Aansluitingsgraad
1/1/2011	90,1%	58,1%
1/1/2012	91,1%	59,6%
1/1/2013	91,4%	60,4%
1/1/2014	91,9%	61,4%
1/1/2015	92,0%	62,1%
1/1/2016	92,2%	62,8%
1/1/2017	92,2%	63,5%
1/1/2018	92,5%	64,3%

Tabel 11: Aansluitingsgraad en aansluitbaarheidsgraad aardgasdistributienet (zowel woon- als niet-woongebieden) [Bron: VREG]

III. STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN VAN HET ENERGIEBELEID

1. Strategische langetermijndoelstellingen en -transities 2030-2050

- 1.1. Traject 'Stroomversnelling': Uitwerken van een energievisie en een energiepact ten einde te zorgen voor een energietransitie.

Stand van zaken 2018

De transitie naar een koolstofarm, betrouwbaar en betaalbaar energiesysteem kan maar lukken in samenwerking met alle betrokkenen.

Op 19 mei 2017 keurde de Vlaamse Regering de Energievisie 2030-2050 goed. Deze visie was het resultaat van overleg met meer dan 40 stakeholders uit de industrie, de academische wereld, sociale partners, verscheidene sectorfederaties en de burgers en maakt deel uit van het traject Stroomversnelling. Bij de visie-tekst horen 53 concrete actiepunten.

In april 2017 werd het overleg opgestart tussen de gewesten en de federale overheid om te komen tot een Interfederaal Energiepact. De Vlaamse Regering heeft het Energiepact als een belangrijke ambitienota voor de verdere implementatie van de noodzakelijke energietransitie verwelkomd (VR 30 maart 2018). De Vlaamse Regering nam het engagement op om werk te maken van de transitie naar een haalbare, betaalbare, aanvaardbare, veilige en koolstofarme energievoorziening die de bevoorradingszekerheid garandeert en de klimaatdoelstellingen helpt realiseren. Deze nota vormde een insteek voor het ontwerp van Vlaams Energieplan 2021-2030 dat op 20 juli door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd.

Het Ontwerp van Vlaams Energieplan zetten niet alleen het kader uit voor het langetermijn energiebeleid, maar bevatten ook tal van concrete acties en initiatieven waarmee we het energieverbruik omlaag halen, het aandeel hernieuwbare energie doen toenemen en onze energie-infrastructuur slimmer en flexibeler maken. Binnen de Vlaamse bevoegdheden wordt o.a. werk gemaakt van een kostenefficiënte energetische renovatie van Vlaamse gebouwen, sociale woningen, residentiële en tertiäre gebouwen en een ambitieuze verduurzaming van het voertuigenpark.

Burgers hebben een belangrijke rol in het realiseren van de energietransitie. Na een eerste burgertraject in 2016 dat zich vooral richtte op het geven van ideeën (zowel online als offline) om de Energievisie mee vorm te geven, hebben we een breder burgertraject opgezet in 2018. In dit tweede traject daagt de Vlaamse overheid burgers en lokale besturen uit om ambassadeurs en trekkers voor de energietransitie te worden door in een soort "een voor allen, allen voor een"-campagne te focussen op concrete acties. Het traject 2018 valt uiteen in 2 uitdagingen. Beide uitdagingen worden ondersteund via een online participatieplatform en begeleid door een mediacampagne.

De Vlaamse Regering heeft op 20 juli 2018 zowel een ontwerp Vlaams energieplan als een ontwerp Vlaams Klimaatbeleidsplan goedgekeurd. Op basis van de gewestelijke en federale energie- en klimaatbeleidsplannen moet nu een gecompliceerd Belgisch Nationaal Energie- en Klimaatplan worden uitgewerkt. Een interfederale ambtelijke werkgroep zal een eerste ontwerp van geïntegreerd Belgisch plan voorbereiden, dat in het najaar wordt voorgelegd aan ENOVER en de Nationale Klimaat Commissie. Een goedgekeurde ontwerpversie moet uiterlijk tegen eind 2018 worden voorgelegd aan de Europese Commissie.

Planning 2019

Rekening houdend met de aanbevelingen van de adviesraden, de buurlanden en de Europese Commissie op het ontwerp energie- en klimaatplan zal tegen eind 2019 een definitief plan opgemaakt worden.

Daarnaast zal in het komende jaar ook werk gemaakt worden van een verdere concretisering van de maatregelen en acties die werden opgenomen binnen de langetermijn beleidsagenda (Energievisie, Vlaams Energieplan, Visie2050). Er zal een operationeel plan worden opgemaakt onder andere om het Interfederaal Energiepact om te zetten, waarin de acties verder worden uitgewerkt en vertaald in mijlpalen en indicatoren. Per actie moeten de betrokkenen worden opgelijst en moet een trekker worden aangeduid.

Het stakeholderoverleg zal worden gevoerd binnen het traject Stroomversnelling, waar vijf Stroomgroepen al werden samengesteld. Deze Stroomgroepen zullen hiervoor opnieuw worden samengeroepen.

- 1.2. Een grondige verbetering van de energieprestatie van het bestaand gebouwenpark realiseren

Stand van zaken 2018

Op 17 juli 2015 legde de Vlaamse Regering op basis van het voorbereidend werk van 34 partnerorganisaties de bouwstenen en de werven voor het Renovatiepact vast. De centrale doelstelling is een substantiële verhoging van de renovatiegraad van het Vlaamse woningenbestand. Het VEA kreeg de opdracht om de in hoofdlijnen beschreven hefboomacties verder te concretiseren. Vanaf november 2015 zijn voor de verschillende werven de werkgroepen opgestart. Voor de centrale tools (woningpas en EPC+) werden door het VEA ontwikkelingstrajecten opgestart. De voorwaarden voor de energiepremies werden gealigneerd op de langetermijndoelstelling. Met de lancering in 2017 van de totaalrenovatiebonus worden huishoudens gestimuleerd om integraal en grondig te gaan renoveren. Projectbegeleiders die collectief een aantal woningen (minstens 10) begeleiden om deze energiezuinig te maken, kunnen beroep doen op een premie voor de ontzorging en begeleiding.

De aanpak van het Renovatiepact werd als langetermijnstrategie voor woningrenovatie opgenomen in het vierde Vlaams energie-efficiëntieactieplan dat eind april 2017 werd bezorgd aan de Europese Commissie. De verdere uitwerking van het Renovatiepact wordt maximaal ingebed in de uitvoering van de Vlaamse Energievisie 2030-2050 en het Energieplan 2021-2030. Tevens wordt de link verzekerd naar de transitietrajecten Visie 2050. In nauw overleg met de stakeholders wordt verder gewerkt aan de Woningpas, het EPC+, de uitwerking van innovatieve ondersteuningsvormen voor renovatie, communicatie en de integratie van verschillende relevante beleidsthema's. Een aantal acties die werden opgestart in het kader van de uitwerking van het Renovatiepact, lopen verder door buiten de werkgroepenwerking: het uitwerken van een opvolgingsindicator, het verder implementeren van het in maart 2016 goedgekeurde energiearmoedeprogramma, de uitwerking van het actieplan "wegwerken ruimtelijke knelpunten" en het opzetten van een rollend renovatiefonds.

Op 8 december 2017 valideerde de Vlaamse Regering de stand van zaken van het Renovatiepact en een voorgesteld traject voor de verdere uitwerking ervan. Dit najaar wordt een update ter kennisgeving voorgelegd aan de Vlaamse Regering.

- In het energie- en klimaatplan is voor residentiële gebouwen een energieprestatiedoelstelling naar voren geschoven. Voor de energieprestatie-indicator wordt gestreefd naar een energieniveau equivalent met een energiescore (EPC-kengetal) van 100 kWh/m² of E60 (ingrijpende energetische renovatie en nieuwbouw). De energieprestatie-indicator met een energiescore van 100 kWh/m² zal worden gedifferentieerd per gebouwtype (appartement, gesloten, halfopen of open bebouwing). Het ontwerp van Vlaams Energieplan 2021-2030 (juli 2018), dat onder andere uitwerking geeft aan het Energiepact, vermeldt voor de residentiële gebouwen onder meer: het invoeren vanaf 2019 van een tijdelijke premie voor een warmtepompboiler, het uitwerken van een aanpak voor de versnelling van de vernieuwingsgraad van verwarmingsinstallaties, het invoeren van een verbod op stookolieketels (nieuwbouw en IER) vanaf 2021, het niet langer aansluiten op aardgas van woningen in nieuwe verkavelingen vanaf 2021, het stimuleren van vernieuwbouw na sloop, de opstart van een rollend fonds voor de energetische renovatie van noodkoopwoningen, de geleidelijke verstrenging van de E-peil eis voor IER van E90 tot E70 in 2020 en naar E60 2025 en de invoering van een verplichting tot uitvoering van minstens drie energetische renovatiewerken binnen 5 jaar na aankoop van een bestaande woning.

Planning 2019

De geleidelijke verstrenging van de E-peil eis voor IER van E90 naar E70 in 2020 en naar E60 in 2025.

De verplichting tot uitvoering van minstens drie energetische renovatiewerken binnen 5 jaar na notariële overdracht in volle eigendom van een residentiële woning en kantoorgebouw wordt door de administratie tegen najaar voorbereid.

In het kader van de gefaseerde ontwikkeling van de woningpas zal een eerste lightversie worden gelanceerd eind 2018. De invoering van het EPC+ is gepland op 1 januari 2019. Een volgende communicatiegolf is gericht op het verder verbreden van het draagvlak voor BENOveren. Er zullen trajecten worden opgestart voor bijkomende innovatieve ondersteuningsvormen en voor demonstratieprojecten die de haalbaarheid van de langetermijnaanpak voor verschillende gebouwtypes zullen aantonen.

2. Strategische middellangetermijndoelstellingen 2020

De strategische doelstellingen binnen deze legislatuur zijn:

- *Het eindenergieverbruik efficiënter maken*
- *De energieopwekking uit hernieuwbare energiebronnen en groene warmte bevorderen*
- *Het energieverbruik in de woningen van kwetsbare gezinnen verminderen via sociale energie-efficiëntiemaatregelen die tegelijk het risico op energiearmoede verlagen*
- *Verzekeren van een goede dienstverlening van de gezinnen en bedrijven op de elektriciteits- en gasmarkt*
- *Verzekeren van een betrouwbare elektriciteits- en gasvoorziening en aansluiting op het distributienet tegen maatschappelijk aanvaardbare nettariëven*

Voor een stand van zaken, zie hoofdstuk 3 van de beleidsbrief. Voor de verdere beleidsopties en onderliggende operationele doelstellingen, zie ook volgend hoofdstuk.

3. Operationele doelstellingen 2014-2019

3.1. Versterken beleidsinstrumenten voor de verbetering van de energieprestatie van bestaande gebouwen

3.1.1 *De doelstellingen van het Energierenovatieprogramma 2020 realiseren en de ambitie voor de langere termijn (2030/2050) uitwerken*

Stand van zaken 2018

Renovatiestrategie

Het verhogen van de renovatiegraad van het Vlaamse woningbestand en tegelijkertijd het realiseren van diepgaandere renovaties, is niet enkel cruciaal in het kader van de richtlijn energie-efficiëntie, maar ook voor het bereiken van de andere Europese klimaat- en energiedoelstellingen, in het bijzonder de broeikasgas-reductiedoelstelling voor niet-ETS sectoren en de hernieuwbare energiedoelstelling. Met het vastleggen van het strategische beleidskader en de prioritaire hefboomacties voor het Renovatiepact op 17 juli 2015, heeft de Vlaamse Regering een belangrijke stap gezet in de verdere concretisering van de langetermijnstrategie voor de diepgaande renovatie van het Vlaamse woningenbestand. In 2016 en 2017 werden de in hoofdlijnen beschreven hefboomacties verder geconcretiseerd. De voortgangsdocumenten zijn terug te vinden op www.energiesparen.be/renovatiepact. Op 8 december 2017 valideerde de Vlaamse Regering de stand van zaken van het Renovatiepact en een voorgesteld traject voor de verdere uitwerking ervan.

In 2018 werd de ontwikkeling afgerond van de opwaardering van het EPC tot het EPC+ dat begin 2019 wordt gelanceerd. In het najaar 2018 wordt de communicatie richting professionals opgestart en wordt de communicatiecampagne richting de burger voorbereid.

Om het traject naar de realisatie van de langetermijndoelstelling voor elke woning te visualiseren, ontwikkelt het VEA in samenwerking met de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM), het departement Omgeving, Wonen-Vlaanderen en Informatie-Vlaanderen een woningpas. De woningpas is opgevat als een uniek integraal digitaal dossier van iedere woning, raadpleegbaar door de woningeigenaar (Light-versie) en de door hem gemachtigden (Medium-versie). Het is een instrument om de gebruiker inzicht te bieden in alle relevante gebouwaspecten van zijn woning, waaronder energetische aspecten (isolatie & installatie), de bodem, de vergunde werken, de woningkwaliteit en de evolutie naar de langetermijndoelstelling. Een prototype van de woningpas werd op regelmatige tijdstippen afgetoetst bij de medewerkende entiteiten, stakeholders en burgers aan de hand van overleg, co-creatiesessies, burgerenquêtes, guerilla-testing (Batibouw) en diepte-interviews. In het najaar wordt een eerste release van de woningpas light verwacht. In januari 2019 en verder in 2019 wordt de woningpas stapsgewijs aangevuld met bijkomende functionaliteiten of thema's.

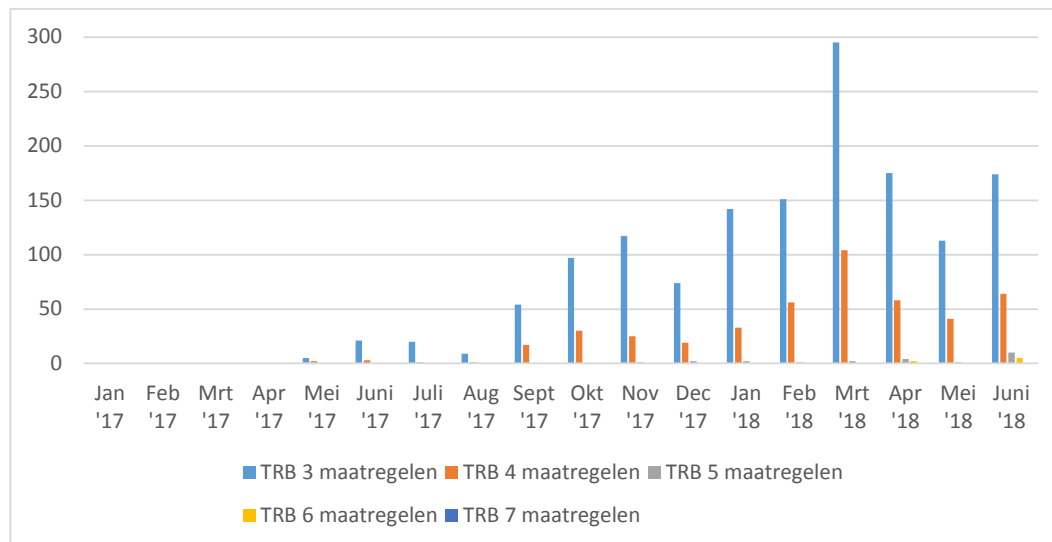
De verdere implementatie van de renovatiestrategie is een concreet actiepoint van het Energieplan 2030.

Financiering

Ter ondersteuning van de financiering van grondige energetische renovaties zijn verschillende nieuwe ondersteuningsmaatregelen uitgewerkt.

Bestaande woningen waarin sinds 2017 minstens 3 investeringen binnen een periode van 5 jaar worden uitgevoerd, kunnen in aanmerking komen voor de totaalrenovatiebonussen voor 3, 4, 5, 6 of 7 maatregelen, gaande van isolatie (dak,

muur, vloer) en beglazing tot de plaatsing van een warmtepomp, zonneboiler en een ventilatiesysteem. Na een niet onverwachte trage start begin 2017, zien we dat het aantal uitbetaalde bonussen sinds eind 2017 aan een opmars bezig is. De cijfers voor 2018 zetten niet elke maand deze positieve trend verder, maar algemeen is duidelijk dat deze bonussen hun invloed niet missen. In 2017 werden 505 bonussen voor 3, 4 of 5 maatregelen uitbetaald. In de eerste helft van 2018 ging het al over 1433 bonussen voor 3 t.e.m. 6 maatregelen.

Figuur 7 Uitbetalingen totaalrenovatiebonus (vanaf januari 2017) – [BRON: VEA, netbeheerders]

Daarnaast is er sinds 2017 de 'burenpremie' voor de begeleiding van gezamenlijke renovatieprojecten per straat of per gemeente. In 2017 werd vooral ingezet op het opleiden van projectbegeleiders en benovatiecoaches en werden de eerste projecten opgestart. In juni 2018 werden de eerste twee burenpremies uitbetaald aan projectbegeleiders, in juli 2018 waren dat er al 112. Tot en met juni 2018 werden 57 projecten met minstens 10 geïnteresseerde woning(eigenaars) opgestart. In totaal zijn hier 1048 woningen of appartementen bij betrokken.

Voor bouwaanvragen voor een renovatie, werd naast een korting op de onroerende voorheffing ook een vermindering van de schenkingsrechten en registratierechten ingevoerd. Een ingrijpende energetische renovatie omvat de volledige vervanging van de technische installaties (verwarming, koeling, ventilatie ...), alsook de (na)isolatie van minstens 75% van de bestaande en nieuwe buitenschil.

De Vlaamse energielening, de opvolger van de federale FRGE-lening die vanaf 1 januari 2015 een Vlaamse bevoegdheid is geworden, werd hervormd, zowel naar prioritaire doelgroep, uit te lenen bedrag als naar terugbetaaltermijn toe. De lening is ook opengesteld voor niet-commerciële instellingen en coöperatieve vennootschappen. Voor hen bedraagt de rentevoet 1%. De energiehuizen hebben bijkomende taken gekregen en zullen vanaf 1 januari 2019 naast het verlenen van energieleningen ook de rol van uniek loket opnemen, waarbij de nadruk op begeleiding en ontzorging zal liggen.

In 32 Belgische steden en gemeenten – waarvan 13 Vlaamse – kan de afbraak en heropbouw van een woning tegen een verlaagd BTW-tarief van 6 procent. Elders moet altijd het BTW-tarief van 21 procent worden betaald. De Vlaamse Regering ijvert er voor dat dat het verlaagd BTW-tarief wordt uitgebreid tot alle Vlaamse

stads- en dorpskernen, maar dat is een bevoegdheid van de federale regering. In het kader van de begrotingsopmaak 2019 heeft de Vlaamse Regering beslist een forfaitaire sloop- en heropbouwpremie in te voeren van voor wie buiten die 13 Vlaamse steden sloopt en heropbouwt. De forfaitaire premie zal 7.500 euro bedragen en kan worden toegekend aan particulieren die een woning afbreken en heropbouwen. Het toepassingsgebied wordt beperkt tot woonprojecten waarvoor de omgevingsvergunning werd aangevraagd vanaf 1 oktober 2018 tot en met 31 oktober 2019.

BE-REEL!

Begin 2018 startte onder coördinatie van het VEA het via het Europese LIFE-subsidieprogramma BE-REEL! project ("BElgium Renovates for Energy-Efficiënt Living"). Een partnerschap bestaande uit onder meer het Waalse en het Vlaamse Gewest, verschillende steden en het WTCB wil met dit project, waarvoor de EU ruim 8 miljoen euro subsidie toekende, van 2018 tot 2024 de goedgekeurde gewestelijke renovatiestrategieën versneld implementeren door het opzetten van ambitieuze demonstratieprojecten (renovatie van ruim 8.500 woningen), het uitwerken en verspreiden van innovatieve businessmodellen, het opzetten van leerende netwerken en de uitbouw van een kennisplatform. Het project legt daarbij het accent op de verdere opbouw van technische en kwantitatieve capaciteit in de bouwsector die noodzakelijk is om een structurele en langdurige verhoging van de renovatiegraad te realiseren.

Omzetting EPBD-richtlijn

Als eerste van de wetgevende voorstellen die de Europese Commissie lanceerde eind 2016, werd de Richtlijn betreffende de energieprestatie van gebouwen (EPBD) goedgekeurd. De Richtlijn (2018/844) werd op 20 juni 2018 in het Publicatieblad van de EU gepubliceerd en trad 20 kalenderdagen later in werking. De Richtlijn wijzigt Richtlijn 2010/31 die op haar beurt de eerste EPBD-Richtlijn 2002/91 wijzigde.

Inhoudelijk wordt met de nieuwe richtlijn beoogd de renovatiegraad van bestaande gebouwen te verhogen. Lidstaten worden verplicht een langetermijnstrategie op te stellen met als doel het koolstofvrij maken van het gebouwenpark. In deze strategie moeten (niet-bindende) doelstellingen voor 2030 en 2050 worden vastgelegd. Nieuw is o.a. dat financiële maatregelen voor energie-efficiënte renovatiemaatregelen moeten worden gelinkt aan de verbetering van de energieprestatie die door de renovatie wordt bereikt. Ook worden eisen gesteld voor wat betreft elektromobiliteit. Gebouwen met meer dan 10 parkeerplaatsen moeten laadpalen en bekabeling voorzien voor elektrische voertuigen. Verder worden aanpassingen aangebracht aan de artikelen die inspectie van verwarmings- en airco-installaties verplichten. Tot slot zal de Europese Commissie een smartness indicator uitwerken voor de waardering van de mate waarin gebouwen gereed zijn voor slimme toepassingen. Lidstaten kunnen deze indicator toepassen indien ze dit wensen.

Planning 2019

De aanpak moet focussen op energetisch zeer slechte gebouwen die op een technisch en economisch verantwoorde wijze veel vroeger dan in 2050 kunnen worden verbeterd. We denken hierbij aan renovatie én vernieuwbouw. Hierbij moet aandacht gaan naar het vermijden van lock-in effecten en naar het bredere traject richting het behalen van de langetermijndoelstelling 2050.

Begin januari 2019 zal het EPC+ worden gelanceerd. Met een communicatie-campagne zal het label in de markt worden gezet én zal de burger (ook diegene die niet meteen wenst te kopen of huren) worden geïnformeerd en warm gemaakt voor het advies dat het EPC+ biedt. Ook doorheen 2019 zal het EPC+ via een aantal acties worden gepromoot. Om het bewustzijn rond het label en de kennis rond de energieprestatie van het woningenpark te vergroten, zal een webapplicatie worden ontwikkeld waar de burger zijn woning kan benchmarken met het Vlaamse woningenpark.

In 2019 zal het renovatieadvies uit het EPC+ ook opvolgbaar zijn in de woningpas. In volgende versies dat jaar wordt de woningpas gelinkt met 'mijn burgerprofiel' en worden de thema's woningkwaliteit, bodeminformatie en vergunningen verder uitgewerkt.

De extra Europese middelen uit het BE-REEL! project zullen in de periode 2018-2024 een belangrijke boost betekenen in de verdere concretisering van het Renovatiepact. In samenwerking met onder meer de steden Antwerpen, Gent en Mechelen zullen demonstratieprojecten worden opgezet voor de grondige energetische renovatie van ruim 8500 woningen van diverse types. Dit met het oog op het ontwikkelen van de meest performante aanpak, het aantonen van de technische en financiële haalbaarheid en het verspreiden van de best practices teneinde zodoende een multiplicator- en opschaaleffect te realiseren. In pilootprojecten zal vanuit de praktijk worden gezocht naar optimale business cases voor het aanbieden van renovatieadvies, collectieve renovatie en innovatieve financieringsvormen. Een kennis- en leerplatform zal op basis van de opgebouwde expertise architecten en aannemers bijscholen zodat de bouwsector voldoende capaciteit ontwikkelt om de beoogde groei in diepgaande renovaties te realiseren. Lokale besturen, bouwpartners en burgers zullen via communicatie en marketing worden gestimuleerd om op basis van de ontwikkelde goede praktijken de stap naar de planning en uitvoering van grondige renovaties te zetten.

De EPBD-richtlijn moet binnen de 18 maanden na publicatie worden vertaald naar nationale regelgeving. Dat betekent dat lidstaten vóór 10 maart 2020 de richtlijn moeten hebben omgezet.

De nieuwe sloop- en heropbouwpremie zal in 2019 door het VEA worden geoperationaliseerd.

Rond BTW-verlaging zal een overleg met de andere gewesten en de federale overheid georganiseerd worden.

In het voorjaar van 2019 zal het VEA opnieuw haar tweejaarlijkse REG-enquête bij 1000 Vlaamse huishoudens laten uitvoeren. Dit onderzoek, dat al wordt uitgevoerd sinds 1998, heeft als doel te peilen naar het energiebewustzijn en het energiezuinig gedrag van de Vlaming en de acties die hij onderneemt om zijn energieverbruik te verminderen. De enquêteresultaten zijn een belangrijke informatiebron, niet enkel voor het lopende en toekomstige energiebeleid, maar eveneens voor de opmaak van de Vlaamse energiebalans. Resultaten uit de enquête worden onder meer gebruikt om de vorderingen van het Energierenovatieprogramma 2020/ het Renovatiepact op te volgen en geven daarnaast ook beter inzicht in de kennis van de Vlaming aangaande financiële ondersteuningsvormen en andere beleidsinstrumenten. Een groot deel van de vragenlijst wordt gewijd aan het bevragen van de toekomstplannen van de Vlaming op het vlak van energetische investeringen. Daarnaast worden ook de drempels en hefbomen in kaart gebracht. Deze informatie helpt om het gevoerde beleid te evalueren en om verbeteracties te formuleren. Voor wat de Vlaamse energiebalans betreft vormen de enquêteresultaten inzake energieverbruiken een insteek vooral voor de niet-netgebonden brandstoffen.

3.1.2. De EPC-regelgeving vervolmaken

Stand van zaken 2018

Naar analogie met verslaggevers, zijn energiedeskundigen vanaf 2017 ook verplicht om via permanente vorming hun kennis up-to-date te houden.

In 2018 moeten energiedeskundigen type A, in uitvoering van het ministerieel besluit van 14 maart 2017, 6 uur opleidingen volgen over het aangepaste inspectieprotocol en de EPC-software. Enkel erkende vormingen komen in aanmerking. De energiedeskundigen kunnen via de energieprestatiedatabank opvolgen hoeveel uren permanente vorming ze al gevolgd hebben en hoeveel uren ze nog moeten volgen om in orde te zijn.

Sinds midden 2018 zijn het inspectieprotocol en de software voor het EPC+ beschikbaar voor een opleiding van de lesgevers.

Om beter rekening te kunnen houden met de problematiek van mede-eigendom, werd voor appartementsgebouwen een specifieke aanpak uitgewerkt die zowel voor de gebruikers van het gebouw als voor de energiedeskundigen voordelen biedt. De vorm en de inhoud van het EPC+ voor de gemeenschappelijke delen van een appartementsgebouw werden samen met de gebruikers vastgelegd. De software-analyse werd uitgewerkt in de eerste helft van 2018 en sinds de zomer werd gestart met de ontwikkeling van de software en de uitwerking van het inspectieprotocol. De regelgeving rond de opmaak van dit EPC werd opgenomen in de wijziging van het Energiebesluit die op 28 september voor de tweede keer principieel werd goedgekeurd.

Planning 2019

Op 1 januari 2019 zal het EPC+ worden gelanceerd. Daarnaast zullen in het vroege voorjaar van 2019 het inspectieprotocol en de software voor het EPC gemeenschappelijke delen beschikbaar zijn voor een opleiding van de lesgevers. De energiedeskundigen type A zullen zich vanaf het voorjaar 2019 kunnen bijscholen. Volgens de huidige planning zal het EPC gemeenschappelijke delen vanaf 1 januari 2020 kunnen worden opgemaakt. Ieder appartementsgebouw dat onder de verplichting valt, zal binnen afzienbare tijd over een EPC gemeenschappelijke delen moeten beschikken. In de loop van 2019 zal de communicatie worden opgestart om eigenaars, huurders, kopers en syndici hierover te informeren.

In overleg met mijn collega's van de twee andere gewesten zal een stappenplan worden vastgelegd voor de toekomstige EPB/EPC2.0-methodiek (zie ook 3.2.1). Een belangrijk aandachtspunt hierbij is de optimale integratie tussen de methodiek voor nieuwbouw en bestaande bouw, zodat de levensloop van een gebouw beter kan worden opgevolgd.

De impact van de herziening van de richtlijn zal het VEA mee verwerken in de volgende evaluatienota van de EPB- en EPC-regelgeving, die in 2019 wordt afgerond.

3.1.3. De kwaliteit van het EPC voor residentiële gebouwen verbeteren

Stand van zaken 2018

In de eerste helft van 2018 heeft het VEA een evaluatie uitgevoerd van de verplichting tot het volgen van 6 uur verplichte permanente vorming in 2017. Eind 2017 waren 5349 personen erkend als energiedeskundige. Na evaluatie blijven nog 2277 personen erkend. Meer dan 91% (2995 personen) van de energiedes-

kundigen die geen permanente vorming volgden, waren niet langer actief in 2017. Bijkomend gaven 117 personen aan dat ze hun activiteiten als energiedeskundigen niet langer wensten verder te zetten.

Uit deze cijfers kan besloten worden dat de verplichte vorming tot het volgen van permanente vorming goed werd nageleefd: bijna 90% van de actieve energiedeskundigen heeft tijdig voldoende permanente gevolgd. In 2018 moeten de erkende energiedeskundigen opnieuw 6 uur verplichte vorming volgen over de vorm en de inhoud van het EPC+, het aangepaste inspectieprotocol en de software. Ook de veelgemaakte fouten worden in de verplichte vorming geïntegreerd.

Planning 2019

De kwaliteitscontroles worden in 2019 verder gezet. In het voorjaar van 2019 zal het VEA een evaluatie uitvoeren van de verplichting tot het volgen van permanente vorming.

3.1.4. Het EPC voor niet-residentiële gebouwen implementeren

Stand van zaken 2018

In overleg met mijn collega's van de twee andere gewesten wordt er verder gewerkt aan de ontwikkeling van het EPC voor grote niet-residentiële gebouwen.

Parallel werd door het VEA een traject opgestart om een vereenvoudigde rekenmethode en een inspectieprotocol op te stellen voor kleine bestaande niet-residentiële gebouwen. Dit werd via het verzamelbesluit op 28 september 2018 voor de tweede keer principieel goedgekeurd. Een aanzienlijk deel van de niet-residentiële gebouwen bestaat immers uit kleinere gebouwen (bv. kleine handelszaken, dokterspraktijk,...), die vaak verweven zijn met residentiële gebouwen en die dezelfde bouwfysische eigenschappen vertonen als residentiële gebouwen. Deze vereenvoudigde methode voor kleine niet-residentiële gebouwen wordt dan ook uitgewerkt als een uitbreiding op het EPC voor residentiële gebouwen. Op basis van de vorm en inhoud van het EPC+ werden de vorm en de inhoud van het certificaat, in overleg met gebruikers, vastgelegd. De rekenmethodiek werd uitgewerkt in de eerste helft van 2018 en in het najaar wordt gestart met de ontwikkeling van de software en de uitwerking van het inspectieprotocol.

Planning 2019

Begin 2019 zal voor het EPC voor kleine niet-residentiële gebouwen de train-de-trainerssessie worden georganiseerd. Energiedeskundigen type A zullen zich dan in de loop van 2019 moeten bijscholen. Volgens de huidige planning zal het EPC voor kleine niet-residentiële gebouwen worden ingevoerd bij de verkoop en de verhuur van kleine niet-woongebouwen vanaf januari 2020. In de loop van 2019 zal dan de communicatie worden opgestart om eigenaars, huurders, kopers en verkopers hierover te informeren.

Eind 2018 vervallen de eerste certificaten voor publieke gebouwen en moet het energieprestatiecertificaat voor deze publieke gebouwen worden vernieuwd. Voor een aantal bouwtypes (zorginstellingen, scholen) werden recent ook energieaudits of potentieelscans opgemaakt. Bedoeling is om deze documenten, die minstens evenveel informatie als het energieprestatiecertificaat publieke gebouwen bevatten, te hergebruiken en te aanvaarden om te voldoen aan de EPC-verplichting voor publieke gebouwen. Daarom wordt er door het VEA in samenwerking met het VEB een alternatieve procedure uitgewerkt die gebruik zal maken van de informatie die beschikbaar is in de TERRA-databank.

3.2. Versterken van de beleidsinstrumenten voor de verbetering van de energieprestatie van nieuwbouw

3.2.1. De betaalbaarheid van de BEN-nieuwbouw opvolgen

Stand van zaken 2018

De Europese richtlijn betreffende de energieprestaties van gebouwen legt vast dat vanaf 2021 elk nieuw gebouw bijna-energie neutraal (BEN) moet zijn. De Vlaamse Regering heeft reeds de Vlaamse BEN-definitie voor nieuwe woongebouwen en alle niet-residentiële gebouwen vastgelegd.

De haalbaarheid van het BEN-niveau bij residentiële gebouwen werd onderzocht voor een uitgebreide set van realistische eengezinswoningen en appartementen. De studie naar de kostenoptimale energieprestatieniveaus voor niet-residentiële gebouwen werd in het voorjaar van 2018 afgerond. De resultaten van deze onderzoeken worden verwerkt in de komende EPB-evaluatie (zie 3.2.2).

Om het pad richting BEN-gebouwen verder te effenen, moet er ook worden gezorgd voor een snellere integratie van innovatieve technieken en concepten in de EPB-regelgeving. In het voorjaar van 2018 werden een aantal acties uit het actieplan 'Innovatie en EPB' concreet verder uitgewerkt. Er werd een beleidsondersteunend onderzoek uitgevoerd en parallel werd een nieuwe procedure voor innovatie systemen uitgetest aan de hand van één concrete testcase. In het najaar van 2018 zal deze testfase worden geëvalueerd en zal, in samenspraak met de belangrijkste stakeholders, een globale synthese worden gemaakt van de bekomen resultaten uit de uitgevoerde acties.

In het voorjaar van 2018 werd het beleidsondersteunend onderzoek afgerond om een stappenplan voor EPB/EPC 2.0 uit te werken. Tegen het najaar werkt het VEA, na verder overleg met stakeholders, een concreet voorstel uit voor de krachtlijnen voor een EPB/EPC 2.0.

Planning 2019

Op basis van de krachtlijnen van en het stappenplan naar een toekomstige EPB/EPC 2.0-methode zal in 2019 worden gestart met de verder concrete uitwerking (voorbereiding regelgevende aanpassingen, aanpassingen aan berekeningsmethodieken, aanpassingen aan het handhavingskader, ...).

3.2.2. De EPB-regelgeving vervolmaken

Stand van zaken 2018

Voor dossiers met vergunningsaanvraag vanaf 1 januari 2018 werden enkele methodewijzigingen voor nieuwbouw doorgevoerd zoals het inrekenen van gedetailleerde productinformatie van zonneboilers en het inrekenen van Ecodesigngegevens voor ruimteverwarming. Op 28 september 2018 werden een aantal wijzigingen aan de EPB-regelgeving voor de tweede keer principieel goedgekeurd: een extra aantal methodewijzigingen, zoals het opmaken van een methode voor het inrekenen van combilussen in EPN-eenheden en een herziening van het transmissiereferentiedocument, een wijziging van de uiterste indiendatum van dossiers en een verstrenging van het aandeel hernieuwbare energie bij niet-residentiële gebouwen.

Het VEA werkte, in overleg met de stakeholders, een voorstel uit om het huidige handavingskader bij niet-correcte rapportering door verslaggevers bij te sturen.

Planning 2019

De tweejaarlijkse evaluatie van de EPB-regelgeving zal in 2019 worden afgevoerd. De resultaten van de kostenoptimale studies (zie 3.2.1) zullen worden gebruikt om de eisenniveaus te evalueren. Daarnaast zullen de nodige aanpassingen in het kader van de herziening van de EPBD-richtlijn en de krachtlijnen voor EPB 2.0 mee worden opgenomen.

3.3. Het stimuleren van energie-efficiëntie in ondernemingen

3.3.1 *Energiebeleidsovereenkomsten energie-intensieve industrie implementeren*

Stand van zaken 2018

Toetredingspercentage

De energiebeleidsovereenkomsten (EBO's) zijn, aansluitend op het aflopen van het benchmarking- en het auditconvenant, op 1 januari 2015 in werking getreden. Op 17 november 2017 besliste de Vlaamse Regering om de looptijd van de EBO's te verlengen tot 31 december 2022. Er zijn 341 vestigingen toegetreden. Dit zorgt voor een zeer hoog toetredingspercentage van 84%. Uitgedrukt in energie-aandeel, is 97,7% van het industrieel primair energieverbruik van de energie-intensieve bedrijven inclusief raffinaderijen gevat in de EBO's. In het totaal primair energieverbruik van de industrie inclusief raffinaderijen hebben de EBO-bedrijven een aandeel van 77,6%.

Evaluatie ingediende energieplannen

In 2014 verbruikten alle toegetreden vestigingen 480,81 PJ (primair).

De totale geplande primaire energiebesparing in 2018 door het uitvoeren van de 2.451 zekere maatregelen uit de energieplannen van de eerste ronde (2015-2018) bedraagt 17,4 PJp. Dit is een geplande besparing van 3,6% t.o.v. het totale primair energieverbruik in het referentiejaar 2014. Ongeveer 70% hiervan omvat besparingen in brandstoffen/warmte. Het overige deel zijn besparingen in elektriciteit.

Uit de monitoring van 2015 en 2016 blijkt dat wat betreft de besparingen als gevolg van uitgevoerde maatregelen, de toegetreden bedrijven de opgemaakte energieplannen volgen. De door alle bedrijven gerealiseerde primaire energiebesparing in 2015 bedraagt 3.484 TJp en in 2016 9.864 TJp, inclusief de uitvoering van een aantal extra maatregelen die niet opgenomen waren in de energieplannen (voor 2016 645 TJp). Het reële primair energieverbruik neemt toe van 480,81 PJp in 2014 naar 495,31 PJp in 2016. Dit is een stijging van 3% t.o.v. 2014. De globale EPI daalt in 2015 tot 98,98. In 2016 is deze nog iets verder gedaald tot 98,91. Dit betekent dat de energie-efficiëntie in 2016 – globaal gezien over alle bedrijven heen – ongeveer 1,1% beter is dan in het referentiejaar 2014.

Implementatie supercap-regeling

Op 23 februari 2018 besliste de Vlaamse Regering om de mogelijkheid te voorzien voor bedrijven van elektro-intensieve sectoren om het op ondernemingsniveau verschuldigde bedrag van de door financieringssteun voor hernieuwbare

energie ontstane kosten, te beperken tot 4% dan wel 0,5% van de bruto toegevoegde waarde van de betrokken onderneming.

De regeling, beter bekend als de supercap-regeling, heeft tot doel de concurrentiepositie van de meest elektro-intensieve bedrijven te bewaken, doordat de impact van het quotum op die elektro-intensieve verbruikers wordt beperkt en dit binnen de contouren van de Europese staatssteunregels.

Indien een onderneming of vestigingseenheid beroep doet op de supercap-regeling, wordt bij de berekening van het aantal in te leveren groenestroomcertificaten de totale hoeveelheid elektriciteit dat afgenomen werd in het jaar n-1 gereduceerd met 100%. Hiervoor moet de aanvragende onderneming of vestigingseenheid voldoen aan alle opgelegde voorwaarden, en 4% dan wel 0,5% (bij elektriciteitsintensiteit >20%) van haar bruto toegevoegde waarde storten in het Energiefonds.

Voor het aanvraagjaar 2018, met betrekking op de inleveringsronde van 31 maart 2019, werden er door 20 ondernemingen 21 dossiers ingediend.

Planning 2019

In 2018-2019 zullen de toegetreden bedrijven hun actieplan (uitwerking aanpak energieaudit) en daarbij horend energieplan voor de tweede ronde uitwerken en indienen.

3.3.2. Verplichte energieaudits voor grote ondernemingen implementeren

Stand van zaken 2018

Artikel 8 van de richtlijn energie-efficiëntie verplicht de lidstaten om grote ondernemingen tegen uiterlijk 1 december 2015 een verplichte energieaudit te laten opmaken en deze om de vier jaar te actualiseren. De verplichting beperkt zich tot de opmaak van de energieaudit. De webapplicatie die toelaat om de resultaten van de energieaudits op gestructureerde manier te verzamelen, werd gelanceerd op 13 juli 2015.

In Vlaanderen werd de verplichting doorgevoerd op vestigingsniveau: alleen de vestigingen van een onderneming die aan de criteria van een niet-KMO voldoen, zijn auditplichtig.

.

Midden 2018 zijn 486 vestigingen geregistreerd in de webapplicatie. Deze geven zelf aan auditplichtig te zijn. Er zijn ook nog 341 EBO-bedrijven die vrijgesteld zijn van de verplichte energieaudit en het invullen van de webapplicatie.

Planning 2019

Tegen het einde van 2019 (periode voor 1 december) zullen de meeste vestigingen hun energieaudit moeten actualiseren. Het VEA zal in het derde en vierde kwartaal van 2019 de nodige ondersteuning leveren voor de actualisatie van de energieaudits.

3.3.3. Het ontwikkelen van een benchmarktool voor KMO's

Stand van zaken 2018

Met een projectsubsidie van de Vlaamse overheid werd door het Neutraal Syndicaat van Zelfstandigen (NSZ) een benchmarktool ontwikkeld. Deze benchmark-

tool is halfweg 2016 gelanceerd. Eind 2017 werd het project tussentijds geëvalueerd: de KMO-energiewijzer heeft niet het gewenste bereik en impact. Hoewel de tool technisch goed gebouwd is, en de benchmark en bijhorende rekentools werken, is de zichtbaarheid en het gebruik van de tool ondermaats. Een van de voornaamste beperkingen van de tool is dat er vereist wordt dat de energiegebruiksgegevens gekend zijn en zelf ingevuld worden door de ondernemers. Dit blijkt een drempel te zijn die ervoor zorgt dat veel ondernemers uiteindelijk toch geen gebruik maken van de tool.

Daarom zou het veel interessanter zijn om een benchmarktool te ontwikkelen die gekoppeld is aan de verbruiksgegevens, waardoor deze voor de ondernemer automatisch worden weergegeven. Hiervoor werd overleg gepleegd met VLAIO om te bekijken of er geen benchmarktool kan worden opgenomen in het e-loket voor ondernemers.

Het VLAIO heeft hiervoor al met ondersteuning vanuit het programma Vlaanderen Radicaal Digitaal, de website www.vlaanderenonderneemt.be gelanceerd. Ook energiegerelateerde informatie en gegevens zullen in de toekomst aan dit portaal gekoppeld kunnen worden. De opstart van dit e-loket voor ondernemingen biedt een opportuniteit om ook een KMO-benchmark te koppelen aan het portaal.

Planning 2019

Het VEA zal in 2019 verder overleggen met VLAIO om te kijken hoe een benchmarktool geïntegreerd kan worden in het e-loket voor ondernemingen.

3.3.4 Het ontwikkelen van mini-EBO's voor KMO's

Stand van zaken 2018

Met Horeca Vlaanderen, FEVIA en AGORIA werden pilootprojecten opgestart. Deze pilootprojecten hebben een looptijd van 18 maanden tot 2 jaar en het budget per pilootproject bedraagt steeds ongeveer 150.000 euro.

Voor 2018 werd nog budget voorzien voor eventueel twee bijkomende pilootprojecten mini-EBO. Momenteel lopen gesprekken met Boerenbond en Comeos.

Het uitwerken van een geüpdatet actieplan energie-efficiëntie bij KMO's is als concreet actiepunt van de Vlaamse Energievisie 2030 en 2050 opgenomen.

Planning 2019

In functie van het succes van de pilootprojecten, zal het VEA evalueren of de opstart van mini-EBO's in meer sectoren mogelijk is.

De goedgekeurde nieuwe acties van het actieplan energie-efficiëntie bij KMO's zullen worden geïmplementeerd en opgevolgd.

3.4. Het versterken van een gunstig investeringsklimaat voor hernieuwbare energieproductie

3.4.1. Het actieplan hernieuwbare energie 2020 uitvoeren

Stand van zaken 2018

De federale overheid en de gewesten hebben eind 2015 een akkoord bereikt over de verdeling van de Belgische 2020-doelstelling van 13% hernieuwbare energie. Voor het Vlaamse Gewest bedraagt de doelstelling 25.074 GWh hernieuwbare

energie in 2020. Om die Vlaamse hernieuwbare energiedoelstelling te halen, moeten het aandeel groene stroom en het aandeel groene warmte nog sterk verhogen. Hiervoor worden verschillende initiatieven uitgewerkt, die hieronder beknopt worden beschreven.

Conceptnota's Fast Lane en Windkracht 2020

De acties uit deze conceptnota's worden verdergezet. In de periode 2021 tot 2030 wordt bovenop de reeds vergunde 1,5 GW die we verwachten tegen 2020, een groei met ongeveer 50 MW per jaar vooropgesteld tot 2030.

Premieregeling kleinschalige wind

Eind 2018 wordt de eerste call voor investeringssteun voor kleinschalige windturbines van 10 tot 300 kW gelanceerd.

Conceptnota Zonneplan 2020

Op 24 juni 2016 hechtte de Vlaamse Regering haar goedkeuring aan een conceptnota voor een Zonneplan. Dit plan omvat maatregelen om de ontwikkeling van fotovoltaïsche zonne-energie te versnellen, zowel voor burgers, bedrijven als overheden. In uitvoering van dit plan werd bijvoorbeeld de zonnekaart ontwikkeld en werd het minimumaandeel hernieuwbare energie in nieuwbouw verhoogd. Er werd tevens een minimumaandeel hernieuwbare energie ingevoerd voor vergunningsplichtige ingrijpende energetische renovaties zowel voor residentiële als niet-residentiële gebouwen.

Actie Overal Zonnepanelen

In het kader van de burgeruitdagingen (zie 1.1) werd een eerste uitdaging "Overal zonnepanelen" eind januari 2018 gelanceerd, waarbij burgers werden opgeroepen om grote daken van niet-woongebouwen te nomineren die geschikt zijn voor PV-panelen. De genomineerde daken konden door andere burgers worden ondersteund via een online platform. De actie liep tot midden maart 2018. Bedoeling van deze uitdaging was om enerzijds het beschikbare zonnepotentieel op grote niet-woongebouwen beter zichtbaar te maken en anderzijds om van onderuit de eigenaars / gebouwbeheerders van deze gebouwen te enthousiasmeren om een investering in zonnepanelen te overwegen. Tegelijkertijd wordt richting burgers de mogelijkheden om te investeren in energiecoöperaties extra in de verf gezet.

In totaal werden 812 gebouwen genomineerd. In het natraject worden de populairste daken aangemoedigd om tot een zonneproject te komen, dit in samenwerking met verschillende partners (VEB, Eandis en Infrax, Agion, Katholiek Onderwijs Vlaanderen, Rescoop Vlaanderen, ...)

Zonnegids

Begin 2018 werd de Zonnegids gelanceerd. De Zonnegids is een praktische leidraad voor initiatiefnemers van grote zonnepaneelprojecten die een stappenplan geeft, samen met een overzicht van de meest gebruikte opties voor financiële participatie. Daarnaast zijn er ook tal van inspirerende voorbeelden en antwoorden op veelvoorkomende bekommernissen in te vinden.

Leidraad participatie werknemers

Er werd ook een studie uitgevoerd en een leidraad uitgewerkt voor bedrijven die met participatie van hun werknemers een zonneproject willen realiseren op hun bedrijfsdak. Deze leidraad werd in september voorgesteld aan de betrokken sectoren.

Zonnekaart

De zonnekaart werd in maart 2017 gelanceerd en kende een groot succes. Tegen de zomer van 2018 hadden al bijna 600.000 bezoekers op www.energiesparen.be/zonnekaart gekeken of hun dak geschikt is voor zonnepanelen of voor een zonneboiler.

Om de bekendheid van de zonnekaart verder te verhogen, voerde het VEA een online- en social media-campagne. Aan de gemeentebesturen werden digitale campagnedragers, posters en postkaartjes bezorgd. Sinds de zomer draait de zonnekaart in de 'cloud'. Dit laat ook toe om de zonnekaart in andere toepassingen (o.a. woningpas, toepassingen netbeheerder, privé-partners,...) te integreren, waardoor het aantal gebruikers nog verder kan groeien.

(Groene-)Stroomvoorspeller

Om burgers, partners en beleidsmakers te stimuleren en bij te staan in de transitie naar een duurzame energievoorziening gaat het VEA zo veel mogelijk informatie over energieverbruik, energiebesparing en de productie van groene energie in Vlaanderen centraliseren op www.energiesparen.be. De lokale productie van groene energie (uit onder andere zon en wind) zal sterk toenemen de volgende jaren. Met de stroomvoorspeller, een nieuw webinstrument dat in het najaar van 2018 wordt gelanceerd, wil ik daar zo transparant, actueel en correct mogelijk inzicht in geven. Deze voorspeller toont op elk moment van de dag de actuele en verwachte groenestroomproductie door de zonnepanelen en onshore windturbines in Vlaanderen en per gemeente. Ook de dynamiek en de onderlinge verhouding tussen het aanbod van stroom uit wind en zon wordt gevisualiseerd. Dit beeld kan in de loop van de dag erg variëren, omdat het niet alleen afhankelijk is van hoeveel installaties er staan, maar ook van het weer. De voorspeller geeft de volgende informatie weer:

- a) Voor de dag zelf: de werkelijke productie (in realtime) aangevuld met een voorspelling van de opbrengst tijdens de verdere loop van de dag. De betrouwbaarheid van de voorspelling neemt verder toe in de loop van de dag omdat elk kwartier een herberekening gebeurt met nieuwe meetgegevens.
- b) Een voorspelling voor de volgende dag.
- c) Een meting van de dag voordien (en de afgelopen kalenderdagen).

Op het niveau Vlaanderen toont de applicatie voor de elektriciteitsproductie uit zon en wind het dagelijkse totaal, de verdeling doorheen de dag en de hoeveelheid per uur. De tool informeert ook over:

- Het aandeel van de zonnepanelen en onshore windturbines in het totale elektriciteitsverbruik.
- Hoeveel gezinnen voorzien worden met die groene stroom.
- Hoeveel CO₂ wordt bespaard.
- Wanneer de zonnepanelen en windturbines hun piekproductie bereiken.

Modelbestekken voor openbare besturen en bedrijven voor het ter beschikking stellen van daken voor PV

Het VEA heeft in het voorjaar van 2018 een modelbestek verspreid dat openbare besturen kunnen gebruiken om hun daken ter beschikking te stellen voor PV. Dit modelbestek is een hulpmiddel voor openbare besturen om hun daken aan anderen ter beschikking te stellen.

Nieuwe richtlijn hernieuwbare energie

De herziene Europese richtlijn hernieuwbare energiebronnen werd gefinaliseerd. Deze richtlijn voorziet onder meer in een Europese bindende doelstelling van 32 % hernieuwbare energie tegen 2030, de invoering van garanties van oorsprong voor biogas, biomethaan en waterstof, en kent een belangrijke rol toe aan hernieuwbare zelfproducenten en hernieuwbare energiegemeenschappen. De lidstaten moeten een ondersteunend kader uitwerken dat hernieuwbare zelfproductie en energiegemeenschappen promoot en faciliteert.

Energieplan 2021 – 2030

Op 20 juli 2018 hechtte de Vlaamse Regering ook haar goedkeuring aan het Energieplan 2021-2030. Dit plan stelt als doelstelling tegen 2030 een geïnstalleerd vermogen voorop van 2 GW wind op land (4169 GWh) en 6,7 GW aan zonnepanelen (6244 GWh). Samen met de productie uit biomassa (490 GWh), biogas (1044 GWh) en waterkracht (9 GWh) kan zo in totaal 11.956 GWh groene stroom worden geproduceerd.

De vooropgestelde productie van groene warmte bedraagt 9.687 GWh, waarvan 7.351 GWh uit biomassa, 1.300 GWh via warmtepompen, 594 GWh uit geothermie en 442 GWh via zonneboilers.

Tot slot wordt nog een bijdrage van 6.270 GWh uit biobrandstoffen in transport vooropgesteld.

Via de middelen die voorzien werden in 2018 worden er ondermeer pilootprojecten voor drijvende zonnepanelen, batterijtechnologie, kleine en middelgrote windmolens, ... ondersteund.

Planning 2019

Er zal verder uitvoering worden gegeven aan de acties die in de conceptnota Zonneplan en de conceptnota Windkracht 2020 zijn opgenomen.

We onderzoeken in een gecoördineerde aanpak, o.a. met de relevante stakeholders inzake burger- en militaire luchtvaartactiviteiten, hoe het potentieel aan grootschalige windenergie langsheen autosnelwegen en lijninfrastructuren kan worden ontsloten. Tevens zetten we gecoördineerd en planmatig in op het maximaal ontwikkelen van het technisch potentieel aan grootschalige windenergie in de Vlaamse havengebieden.

De nieuwe steunregeling voor kleinschalige windturbines wordt in de loop van 2019 verder uitgevoerd, waarbij ook bijkomende calls worden gelanceerd.

3.4.2. *Het groenestroomcertificatensysteem bijsturen en het certificatenoverschot wegwerken*

Stand van zaken 2018

De certificatenoverschotten werden afgebouwd via verhoogde quota en het uit de markt halen van certificaten. Daarenboven worden toekomstige overschotten vermeden door een continue aanpassing of afschaffing van onnodige certificatensteun.

Het VEA publiceerde midden 2018 een nieuw rapport met de berekeningen van de onrendabele toppen voor projecten met een startdatum vanaf 1 januari 2019.

Er werd tevens een nieuw rapport opgemaakt aangaande de evaluatie van het quotumpad, de marktanalyse en de subdoelstellingen.

Evolutie overschot groenestroomcertificaten:

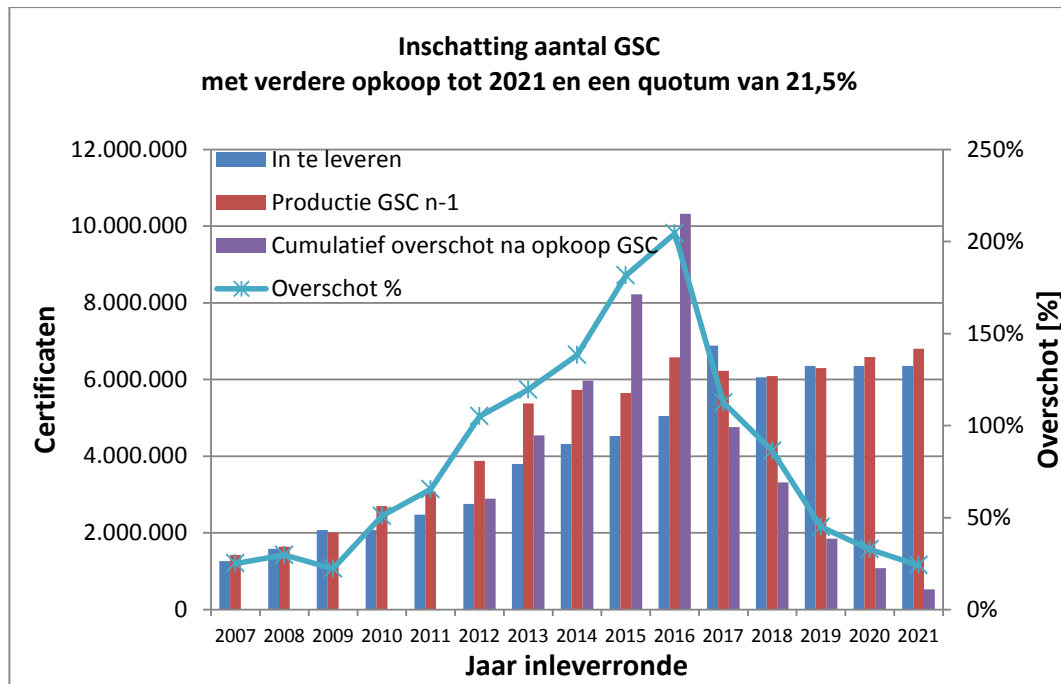
- Inleveringsronde 31 maart 2014: 5,9 miljoen
- Inleveringsronde 31 maart 2015: 8,2 miljoen
- Inleveringsronde 31 maart 2016: 10,3 miljoen
- Inleveringsronde 31 maart 2017: 7,7 miljoen
- Inleveringsronde 31 maart 2018: 5,2 miljoen

De portefeuille groenestroomcertificaten bij de netbeheerders Eandis en Infrax is als volgt geëvolueerd:

- 31 maart 2016: 8,5 miljoen
- 31 maart 2017: 5,9 miljoen
- 26 juni 2017: 3,6 miljoen
- 4 september 2017: 2,3 miljoen
- 30 september 2018: 1,4 miljoen

De redenen voor de evoluties op vlak van overschot en portefeuille van de netbeheerders zijn de volgende:

- Uit de markt halen van certificaten, respectievelijk in 2016 (164,3 miljoen euro), in 2017 (263,4 miljoen euro) en in 2018 (91,2 miljoen euro) met middelen van de energieheffing;
- De verhoging van het quotum van 20,5% naar 21,5%;
- Het minder uitreiken van groenestroomcertificaten voor biomassa door de sluiting van Langerlo en de lagere productie van de centrale van Rodenhuize;
- Afschaffing van de retrobanding voor PV-certificaten. Deze retrobanding werd afgeschaft met ingang vanaf 1 januari 2016;
- De netbeheerders hebben een deel van hun stock groenestroomcertificaten kunnen verkopen aan marktpartijen.

Figuur 8: Evolutie en prognose van het aantal groenestroomcertificaten per 31.12 [Bron: VEA]

Notificatiedossier groenestroomcertificaten EC

Het certificatenstelsel werd oorspronkelijk door de Europese Commissie niet beschouwd als staatssteun. Het stelsel werd opnieuw genotificeerd aan de Europese Commissie om uit te maken of het stelsel op basis van de inmiddels gewijzigde regelgeving (zowel een wijziging van de Europese staatssteunrichtsnoeren als van de Vlaamse certificatenregelgeving) al dan niet zou gekwalificeerd worden als staatssteun. Na het beantwoorden van bijkomende vragen oordeelde de Commissie op 16 februari 2018 definitief dat de Vlaamse steuncertificaten voor groene stroom en kwalitatieve WKK, alsook de bijhorende opkoopregelingen in het licht van de huidige regelgeving toegelaten staatssteun betreft.

Planning 2019

Het VEA zal in 2019 nieuwe berekeningen voor de onrendabele toppen uitvoeren, gekoppeld aan een evaluatie van het quotumpad en de subdoelstellingen.

Verder zal het Vlaamse Energieagentschap ook starten met de voorbereiding van een eventuele invoering van steuntendering. Dit voorbereidend werk moet leiden tot een overzicht van mogelijke tenderingmechanismen waarna later zal gekeken worden of tendering, en bij uitbreiding in welke vorm, opportuun wordt geacht voor de ondersteuning van hernieuwbare energiebronnen in Vlaanderen na 2020.

Het certificatenoverschot wordt ook nog verder afgebouwd met middelen van de energieheffing.

3.4.3. Het versterken van een gunstig investeringsklimaat voor groenewarmteproductie

Stand van zaken 2018

Call groene warmte

De call groene warmte/restwarmte/diepe geothermie/biomethaan van 2018 resulteerde in 10 goedgekeurde projecten. Met deze projecten zal er in Vlaanderen jaarlijks ruim 294 GWh extra groene warmte geproduceerd worden en bijna 84 GWh restwarmte een nuttige toepassing krijgen.

Geothermica

Het Vlaamse Gewest neemt deel aan het "Geothermica – ERA NET Cofund Geothermal" van het Horizon 2020-programma. Het project heeft als doel om de kennis en financiële bijdragen van 14 verschillende Europese landen samen te brengen om de ontwikkeling van diepe geothermie te versnellen. Er werd opgeroepen om projecten in te dienen vanuit de behoeften van de industrie om geothermische energie beter en goedkoper in te passen in het energiesysteem. Twee projecten met in totaal 4 Vlaamse partners werden goedgekeurd. De projecten worden uitgevoerd in de periode 2018-2021.

Waarborgregeling diepe geothermie

Op 22 december 2017 hechtte de Vlaamse Regering haar definitieve goedkeuring aan de decretale basis om een waarborgregeling in te voeren die het geologisch risico dekt bij diepegeothermieprojecten. Op 20 april 2018 werd het uitvoeringsbesluit bij het decreet over de diepe ondergrond definitief gewijzigd met de waarborgregeling voor het opsporen en winnen van aardwarmte in de diepe ondergrond.

Warmteplan 2020

Op 2 juni 2017 hechtte de Vlaamse Regering haar goedkeuring aan de conceptnota Warmteplan 2020. Dit plan omvat maatregelen om de ontwikkeling van groene warmte en de benutting van restwarmte te versnellen, zowel voor burgers, bedrijven als overheden. Prioritair worden de volgende maatregelen uitgewerkt: de warmtetoets, de evaluatie van de call groene warmte, restwarmte, biomethaan en diepe geothermie met ook een uitbreiding van het call-systeem naar biomassa-installaties met een vermogen vanaf 300 kW tot 1 MW, het uitvoeringsbesluit sociale energiemaatregelen voor warmtenetten en het opzetten van een samenwerking binnen de Vlaamse overheid om de uitbouw van warmtenetten te stimuleren. De voortgang van het Warmteplan 2020 wordt opgevolgd.

Proefproject geconcentreerd zonlicht voor industriële toepassingen

Op 30 maart 2018 kende de Vlaamse Regering steun toe aan 3 proefinstallaties voor de productie van groene warmte uit geconcentreerd zonlicht voor industriële (proces)toepassingen.

Steun voor ruggengraatleiding voor warmtetransport in Antwerpen

Op 20 juli 2018 kende de Vlaamse Regering subsidie toe om een ruggengraatleiding te leggen voor het transport van de restwarmte van de afvalverbrandingsinstallatie van ISVAG naar de stad Antwerpen.

Besluit VR na evaluatie calls groene warmte

Conform het Warmteplan werden de calls groene warmte, restwarmte en biomethaan geëvalueerd en werden aanpassingen opgenomen in een wijzigingsbesluit..

Op 14 september 2018 hechtte de Vlaamse Regering haar tweede goedkeuring aan dit wijzigingsbesluit.

Planning 2019

Vanaf 1 januari 2019 wordt voor de installatie van een warmtepompboiler voor sanitair warm water een premie van 400 euro toegekend. Een warmtepompboiler is tot zeventig procent zuiniger in verbruik dan een klassieke elektrische boiler. De premie loopt de komende vijf jaar en dooft langzaam uit. Met de premie die elk jaar zal afnemen, worden particulieren en bedrijven aangezet zo snel mogelijk voor hernieuwbare energie te kiezen om hun water te verwarmen.

In 2019 worden nieuwe calls groene warmte, restwarmte en biomethaan georganiseerd.

De Vlaamse Regering heeft in het Klimaatfonds ook extra impulsmiddelen voorzien voor de realisatie van 2 warmtenetten. Voor de aanleg van een warmtenet in de Antwerpse wijken Rozemaai en Luchtbal wordt een projectsubsidie van maximaal 15,7 miljoen euro voorzien. Het warmtenet zal de restwarmte van het bedrijf Indaver naar 3000 gezinnen in de sociale woningblokken leiden. Ook zeven scholen en enkele openbare gebouwen worden aangesloten op dit warmtenet. Voor de uitbreiding van het warmtenet in Oostende werd maximaal 11,1 miljoen euro aan Klimaatfondsmiddelen gereserveerd. Het warmtenet vertrekt vanuit de industriezone Plassendale en krijgt vertakkingen naar bijna het volledige grondgebied van de stad.

Het VEA zal actief meewerken aan de opvolging van de uitvoering van de projecten met Vlaamse partners binnen "Geothermica – ERA NET Cofund Geothermal".

Er zal verder uitvoering en concretisering worden gegeven aan de maatregelen in de conceptnota Warmteplan.

3.4.4. Het uitwerken en uitvoeren van een actieplan clean power for transport

Stand van zaken 2018

Eind 2015 werd het Vlaamse actieplan Clean power for transport (CPT) door de Vlaamse Regering goedgekeurd. Sindsdien is het in uitvoering. Er wordt vooral ingezet op het verlagen van de (aankoop)prijs voor 'schone' voertuigen, het uitbouwen van laadinfrastructuur, het opstarten van projecten, de samenwerking met andere regio's/landen en communicatie. Begin 2018 werd een tweede rapport over de uitvoering van het eerste jaar aan de Vlaamse Regering bezorgd.

Begin 2018 werd de installatie van een tweede reeks (1000) laadpunten gegund. De eerste reeks (1500 laadpunten) is ondertussen uitgerold en operationeel. Zowat elke gemeente in Vlaanderen heeft nu minstens één publieke laadpaal. Tegelijk werd ook het netwerk van snelladers uitgebreid zodat er begin 2018 op 34 locaties in Vlaanderen snel kon worden geladen.

Sinds begin 2018 lopen er 17 projecten in het kader van de jaarlijkse CPT-call. De klemtoon ligt op de elektrificatie van nichevloten (bus, taxi, deelsystemen) en bedrijfsvloten, op de slimme aansluiting op het grid, op elektrische tweewielers en de opbouw van een community van e-rijders. Recent werd de nieuwe call gelanceerd, waarbij een extra klemtoon wordt gelegd op zero-emissie stedelijke logistiek. De zero-emissiepremie werd in 2018 uitgebreid naar nieuwe doelgroepen en naar sommige elektrische tweewielers. Een nieuwe communicatiecampagne zal van start gaan, ook al om dit bekend te maken. Het BENEFIC-project,

dat in 2017 als Europees project werd binnengehaald is gestart. Na een call zijn 21 projecten goedgekeurd, waarin geïnvesteerd zal worden in bijkomende laad- en tankinfrastructuur langs het TEN-T netwerk in Vlaanderen.

Met het CPT-team werd begin 2018 een ontwerpvisie CPT 2030 afgerond, waarin o.m. CPT-doelstellingen zijn opgenomen voor de diverse voertuigtypes op langere termijn (2025/2030). De besluitvorming hierover loopt.

De premie voor elektrische voertuigen werd in het voorjaar van 2018 uitgebreid naar elektrische bromfietsen klasse B, elektrische motorfietsen, autodeelbedrijven en vzw's.

Planning 2019

In 2019 wordt de werking doorgetrokken in uitvoering van het CPT-actieplan 2020. De CPT-projecten lopen verder en worden aangevuld met een nieuwe call; wat ook het geval is voor de uitbesteding van de basislaadinfrastructuur. De nieuwe Europese richtlijn inzake gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit (EMD-richtlijn) en, in deze context, meer bepaald het voorzien van leidingen voor EV's bij nieuwbouw/verbouwingen, wordt geïmplementeerd. De laad- en tankinfrastructuur op de grote verkeersassen wordt in het kader van BENEFIC uitgerold en zal klaar zijn in 2020.

Samensprekend met de discussies over het Energie- en Klimaatplan en het Luchtplan zal bekeken worden welke elementen uit de CPT-visie 2030 nog moeten verankerd worden en voor welke de uitvoering al kan worden vorm gegeven. De rapportering richting Europa over de beleidskaders, ingediend in het kader van de CPT-richtlijn, wordt hiermee ook voorbereid.

De werking in werkgroepen wordt bestendigd en er wordt samengewerkt binnen een aantal green deals, bv. 'Duurzame stedelijke mobiliteit' en 'Gedeelde mobiliteit'. Tot slot wordt bekeken welke bijkomende acties uit het actieplan nog moeten worden gestart.

3.5. Het versterken van een gunstig investeringsklimaat voor WKK en warmtenetten

3.5.1. Verdere ondersteuning van kwalitatieve WKK en warmtenetten

Stand van zaken 2018

Het overschot warmte-krachtcertificaten evenals de portefeuille warmtekrachtcertificaten bij de netbeheerders is tot de inleveringsronde van 2017 steeds toegenomen. Het certificatenoverschot werd aangepakt door het bestendigen van het quotum enerzijds, en het uit de markt halen van certificaten anderzijds. Ook deze regeling werd voorgelegd aan de Europese Commissie, die ook hierover oordeelde dat het toegelaten staatssteun betreft.

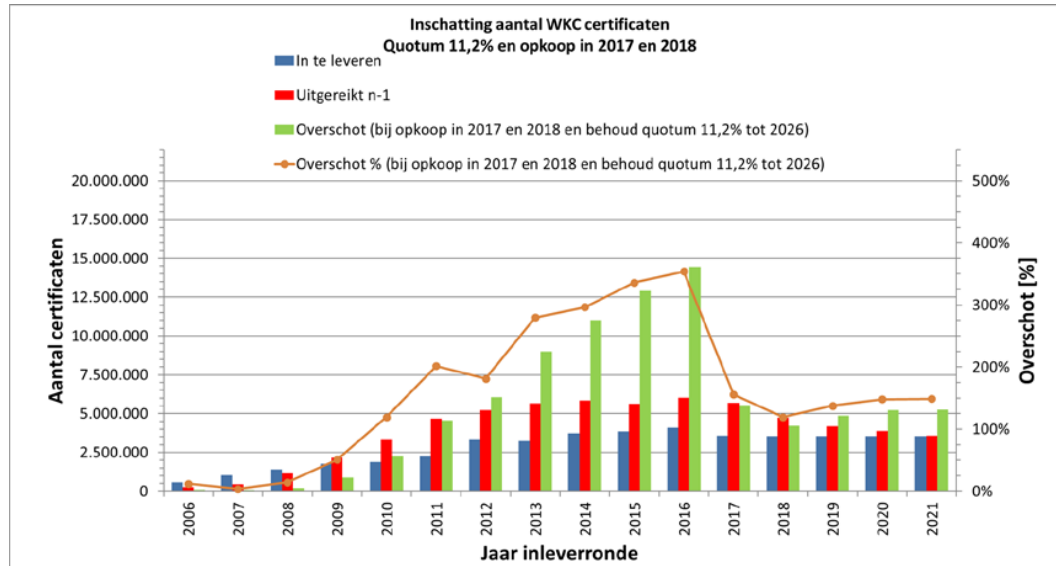
In 2017 werden 11,1 miljoen certificaten opgekocht voor 226,6 miljoen euro en in 2018 1,9 miljoen certificaten voor 38,8 miljoen euro met de middelen van de energieheffing.

Evolutie overschot warmte-krachtcertificaten:

- Inleveringsronde 31 maart 2014: 11,0 miljoen
- Inleveringsronde 31 maart 2015: 12,9 miljoen
- Inleveringsronde 31 maart 2016: 14,4 miljoen
- Inleveringsronde 31 maart 2017: 16,6 miljoen
- Inleveringsronde 31 maart 2018: 7,2 miljoen

De portefeuille warmte-kranchcertificaten bij de netbeheerders is als volgt geëvolueerd:

- 31 maart 2016: 7,5 miljoen
- 31 maart 2017: 10,7 miljoen
- 30 september 2018: 0,4 miljoen

Figuur 9: Evolutie en prognose van het aantal warmte-kranchcertificaten per 31.12 [Bron: VEA]

Premieregeling micro-WKK

Begin 2018 werden de praktische modaliteiten voor de toekenning van de investeringssteun voor micro-WKK verder gefinaliseerd. Inmiddels zijn een achttal types micro-WKK goedgekeurd en zijn een twintigtal aanvragen ingediend (eind september). Het betreft nagenoeg volledig brandstofcel-WKK's.

Planning 2019

In de loop van 2019 zal het overschot warmte-kranchcertificaten verder worden opgebouwd met middelen uit de energieheffing.

Wanneer grootschalige nieuwe energie-installaties worden gepland, zal het VEA hiermee rekening houden bij de beoordeling van de ingediende individuele kosten-baten-analyses voor WKK en warmtenetten. De restwarmte- of de groene-warmtelevering aan bedrijven kan macro-economisch voordeliger zijn dan dat elk bedrijf afzonderlijk in een WKK investeert.

3.5.2. Beleidskader voor warmtenetten uitwerken

Stand van zaken 2018

Op 10 maart 2017 werd het decreet dat de invoering van een regulerend kader voor warmte- of koudnetten regelt, afgekondigd. De inwerkingtreding en het vastleggen van een aantal bepalingen in kader van het regelen van sociale energiematregelen voor warmtenetten zijn gedelegeerd naar de Vlaamse Regering. Hiervoor werd een ontwerp van uitvoeringsbesluit voorbereid. Op 14 september

2018 werd dit ontwerpbesluit voor de tweede maal goedgekeurd door de Vlaamse Regering.

Daarnaast werden projecten gesteund binnen de calls groene warmte, en werd steun toegekend aan 3 proefprojecten en het geplande warmtenet gevoed door de nieuwe centrale van ISVAG (zie hoger).

Planning 2019

In de loop van 2019 worden nieuwe calls georganiseerd voor groene warmte, restwarmte, biomethaan en geothermie.

3.6. Het versterken van het sociaal energiebeleid – strijd tegen energiearmoede

Ondergaande hoofdstuk geldt tevens als invulling van het armoedeluik (actie 00_04_01) van het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2015-2019.

Stand van zaken 2018

Met het oog op een structurele aanpak van energiearmoede aan de bron, keurde de Vlaamse Regering op 4 maart 2016 de conceptnota Energiearmoedeprogramma goed. De nota bevat 34 acties die voortvloeiden uit beleidsaanbevelingen van de stakeholders en die inzetten op zowel het optimaliseren van SODV's als op een doelgroepgericht energie-efficiëntie-instrumentarium. In uitvoering van de conceptnota werden trajecten opgestart om samen met de uitvoerende actoren de geselecteerde maatregelen uit te werken, te implementeren en, waar van toepassing, in regelgeving te gieten en hierover jaarlijks aan de Vlaamse Regering te rapporteren.

Voor de enveloppe energieleningen (55 miljoen euro op jaarbasis), zie pag. 29.

Voor de private huurwoningen is het mechanisme van de bestaande sociale dakisolatieprogramma's (hoge steun en integrale begeleiding) sinds 2017 uitgebreid naar spouwmuurisolatie en de plaatsing van hoogrendementsglas. In 2017 werden 783 aanvragen goedgekeurd (1,2 miljoen euro). Er werden in 2017 voor 1,45 miljoen euro vergoedingen (incl. enkele dossiers van 2016) uitbetaald aan de netbeheerders. Voor 2018 is hiervoor 4,28 miljoen euro op de begroting gebudgetteerd. Een campagne met de focus op het bereiken van meer verhuurders werd voorbereid en zal in december worden gelanceerd.

Na een grondige evaluatie werden de energiescans, waarvan er jaarlijks ruim 20.000 worden uitgevoerd, geoptimaliseerd vanaf begin 2018. Een bijkomend type opvolgscan richt zich exclusief op begeleiding bij de overstap naar een voordeligere leverancier (gemiddeld besparingspotentieel van 250 euro/jaar voor elektriciteit en gas). In 2017 werd voor de uitvoering van energiescans 4,3 miljoen euro vergoedingen uitbetaald aan de netbeheerders. Voor 2018 is er 4,82 miljoen euro gebudgetteerd.

Op jaarbasis maken ongeveer 5.000 beschermde klanten gebruik van de mogelijkheid om een kortingbon van 150 euro voor de aankoop van een energiezuinige koelkast of wasmachine (750.000 euro) te verkrijgen. In 2017 vroegen 862 beschermde klanten een premie van 1.800 euro voor een condensatieketel aan (1.551.600 euro via de netbeheerders). Beschermde afnemers genieten ook van verhoogde energiepremies.

In de winterperiode 2017-2018 groeide het aantal aanvragen voor de minimale levering aardgas verder met 50% ten opzichte van twee winters voordien. Het

totaal van de tussenkomsten was goed voor 1.225.000 euro via de netbeheerders. Deze plannen en maatregelen werden ook opgenomen in het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2015-2019 (VAPA) dat de Vlaamse Regering in juli goedkeurde en waarvoor in het najaar een opvolgingsrapportage wordt voorzien.

Er loopt in samenwerking met de netbeheerders een proefproject met digitale meters om een optimale invulling uit te werken voor de functionaliteit als budgetmeter.

In maart 2018 werd de jaarlijkse monitoringnota Energiearmoedeprogramma voorgelegd aan de Vlaamse Regering. Op mijn vraag werd dit jaar door het VEA een grondige evaluatie opgestart van het Energiearmoedeprogramma met als doel via stakeholderparticipatie te komen tot aanbevelingen voor bestaande en nieuwe maatregelen met het oog op de realisatie van structurele energiebesparing in de woningen van kwetsbare gezinnen. Een schriftelijke consultatie werd op 1 juni gevolgd door een stakeholderdag. Eind september werd door het VEA een nota met aanbevelingen bezorgd aan mijn kabinet. Tussen juni 2016 en augustus 2018 voerde het Rekenhof een audit Energiearmoede waarvan het rapport begin oktober aan het parlement werd bezorgd.

Ten slotte wordt in 2018 ook nog een eenmalig budget van 2 miljoen euro voorzien voor de aanpak van energiearmoede. Hiermee werd onder meer ingezet op de lancering in het najaar van een call voor energieconsulentenprojecten energiearmoede 2019-2021 (1 miljoen euro). Een aantal andere projecten is in voorbereiding.

Planning 2019

De opvolgscans gericht op de begeleiding bij de uitvoering van energiebesparende werken worden vanaf 2019 ingebed in de werking van de energiehuizen. De energieleningen worden exclusief voorbehouden voor de prioritaire doelgroep (budget 55 miljoen euro). Met een gerichte campagne zullen verhuurders vanaf eind 2018 rechtstreeks worden gestimuleerd om gebruik te maken van de aantrekkelijke combinatie van een hoge energiepremie en gratis begeleiding voor de plaatsing van dakisolatie, spouwmuurisolatie en hoogrendementsglas in private huurwoningen bewoond door kwetsbare gezinnen. Voor overige budgettaire aspecten, zie bijlage 2.

Ik zal op basis van de aanbevelingen uit de evaluatie van het Energiearmoedeprogramma en de audit Energiearmoede van het Rekenhof waar nodig dit najaar voorstellen voorleggen aan de Vlaamse Regering die, in lijn met de accenten en voornemens uit het Vlaams Regeerakkoord, een reële bijdrage leveren tot het aanpakken van de energiearmoede aan de bron. Voor voorstellen voor acties die meer voorbereiding vergen, zal ik het VEA vragen om ze voor te bereiden voor de volgende legislatuur. We moeten ons echter bewust zijn van het feit dat energiearmoede vaak kadert in een ruimere problematiek van armoede, waarbij ook woonomstandigheden en de algemene financiële draagkracht van gezinnen een belangrijke factor zijn.

- 3.7. De organisatie en processen van de elektriciteits- en aardgasmarkt verbeteren en de drempels voor de concurrentie wegwerken

Stand van zaken 2018

In het verzameldecreet Energie dat de Vlaamse Regering kort voor de zomer goedkeurde, zijn bepalingen opgenomen met betrekking tot de hervorming van de structuren van de distributienetbeheerders en hun werkmaatschappijen. Vanaf

1 januari 2019 zal Fluvius van start gaan als de overkoepelende werkmaatschappij boven de lokale netbeheerders.

Planning 2019

Afnemers en decentrale producenten moeten op een vlotte manier hun flexibiliteit kunnen vermarkten, zowel in een commerciële relatie met de bestaande marktpartijen (zoals evenwichtsverantwoordelijken en leveranciers van elektriciteit) als onder de vorm van een ondersteunende dienst aan de transmissienetbeheerder en de distributienetbeheerders (al dan niet via dienstverleners van flexibiliteit). Om dit te faciliteren zal ik, op basis van de adviezen van de VREG, een voorstel van noodzakelijke wettelijke kader uitwerken rond vraagresponso, flexibele productie en de dataprocessen inzake flexibiliteit. Concreet gaat het o.a. over het verduidelijken van de rechten en plichten van de nieuwe rol "dienstverlener van flexibiliteit", het vastleggen van basisprincipes en het wegnemen van barrières voor deelname van eindconsumenten. De nieuwe EMD-richtlijn en EMD-verordening zullen hier evenwel het vertrekpunt voor moeten zijn. Het finale akkoord wordt hiervoor verwacht eind 2018.

3.8. Maatregelen nemen om de energiekosten voor gezinnen en bedrijven te drukken

3.8.1. Het afschaffen van de gratis kilowattuur

Stand van zaken 2018

De maatregel van de gratis kilowattuur is opgeheven met ingang vanaf 1 januari 2016.

3.8.2. Het evalueren van de verplichte investeringen in het aardgasdistributienet

Stand van zaken 2018

Na een evaluatie van het bestaande systeem, werd een alternatief systeem voor aansluitingskostingevoerd via decreet van 10 maart 2017.

3.8.3. Geleidelijke invoering van digitale meters voorbereiden

Stand van zaken 2018

In uitvoering van de conceptnota digitale meters die in februari 2017 door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd, maakte ik in 2018 verder gedreven werk van het juridisch kader voor de uitrol van digitale meters.

De Vlaamse Regering keurde daartoe op 29 juni 2018 het ontwerpdecreet tot wijziging van het Energiedecreet definitief goed. Dit ontwerp van wijzigingsdecreet zal in het najaar worden behandeld in het Vlaams Parlement.

Daarnaast werd in het Energiebesluit bepaald aan welke voorwaarden de digitale meters moeten voldoen. De Vlaamse Regering keurde dit wijzigingsbesluit definitief goed op 23 februari 2018.

Verder wordt in een tweede wijzigingsbesluit verder uitvoering gegeven aan de verschillende artikels uit het ontworpen decretale kader. In dit tweede wijzigingsbesluit worden verder ook relevante artikels en gehanteerde terminologie in overeenstemming gebracht met het gewijzigde decretale kader en het energie-

landschap in Vlaanderen waarin naast analoge en elektronische meters, ook digitale meters aanwezig zullen zijn. Op 13 juli 2018 werd dit besluit principieel goedgekeurd.

In de opvolgingscommissie digitale meters riep ik periodiek de betrokken stakeholders samen om van gedachten te wisselen over de inhoud van het nieuwe regelgevend kader en om hun bedenkingen en aanbevelingen in het verdere proces mee te kunnen nemen.

De gunningsopdracht van de digitale meter gebeurde door de distributienetbeheerders. Zodra deze was afgerond en er zicht was op de exacte kosten van de gekozen digitale meter, heb ik aan de VREG gevraagd om hun kostenbatenstudie van april 2017 met de reële cijfers te actualiseren. In globo leidt de geactualiseerde kosten-batenanalyse tot een nieuw resultaat met een netto contante waarde van +440 miljoen € of ruim 100 miljoen euro hoger dan oorspronkelijk geraamd.

Met het ontwerpdecreet digitale meters dat in het najaar goedgekeurd wordt door het Parlement wordt voor bestaande en nieuwe decentrale productie-installaties met een maximaal AC-vermogen van 10 kVA tot en met 31 december 2020 het recht op compensatie voorzien gedurende 15 jaar vanaf de datum van indienstname. Daarna voorzie ik voor nieuwe zonnepaneeleigenaars (vanaf 1 januari 2021) een alternatief compensatiesysteem als alternatief voor de terugdraaiende teller. In opdracht van het departement Omgeving werd een studie uitgevoerd die tot doel heeft dit systeem te onderbouwen en te onderzoeken hoe hoog de eventuele ondersteuning moet zijn. Op basis van de studie wordt bepaald wat de modaliteiten van dit alternatief compenserend systeem zijn en deze zal ik via een wijzigingsbesluit aan de Vlaamse Regering voorleggen.

Door de komst van de digitale meter zal de energiegebruiker meer inzicht krijgen in zijn verbruik, kunnen allerhande nieuwe energiediensten worden toegepast en/of zich ontwikkelen en zal de energietransitie in Vlaanderen een versnelling kennen.

Tot slot zullen naast digitale meters batterijen in het energiesysteem van morgen een belangrijke rol spelen. In 2018 heb ik daarom middelen vrijgemaakt om verschillende proefprojecten met batterijen te ondersteunen. De bedoeling is om in de eerste fase te experimenteren en ervaringen op te doen en eventuele drempels die opduiken weg te werken.

Planning 2019

Vanaf 1 januari 2019 zullen de distributienetbeheerders enkel nog digitale meters plaatsen. Ik volg de uitrol van nabij op en stuur bij indien noodzakelijk. Vanaf 1 januari 2019 zal de databeheerder instaan voor het databeheer met betrekking tot deze meetgegevens in Vlaanderen.

De digitale meter die wordt gezet in Vlaanderen is een basisversie waarop extra energiemanagementsystemen kunnen worden aangesloten. Ik zal het slimme gebruik van de digitale meter, door middel van allerlei energiediensten en energiemanagementsystemen op de lokale gebruikerspoorten, op gepaste manier stimuleren. Voor het gebruik van submeters zal ik samen met de sector een gedragscode opstellen

Na de inwerkingtreding van de nieuwe EMD-richtlijn zal ik met de omzetting ervan in het Vlaams beleid starten. Verschillende onderdelen zijn via het beleidskader digitale meters al opgenomen in Vlaamse wetgeving. In het bijzonder zullen nog aanpassingen nodig zijn ter ondersteuning van lokale energiegemeenschappen en de flexibiliteit van het energiesysteem. In 2019 zorg ik voor de opmaak van een beleidskader flexibiliteit (zie ook 3.7).

Naarmate de prosumptie zijn installatie dimensioneert op zijn eigen verbruik en profiel en zijn zelfconsumptie vergroot - bijvoorbeeld met een batterij als buffer en also zijn injectie beperkt - neemt het potentieel van het net om geïnstalleerde PV te ontvangen, verder toe. Het regelgevend kader voor energieopslag en zelfconsumptie zal hiervoor worden uitgewerkt. Op basis van de proefprojecten in 2018 en de eerder vermelde studie, zal ik evalueren of een aankooppremie invoeren voor batterijen in 2019 een wenselijke optie is. Het is immers niet in alle gevallen mogelijk om de energieconsumptie te verschuiven naar de momenten waarop er een groot energieaanbod is. Met een batterij thuis of in de wijk, kan de zonne-energie die 's middags opgewekt wordt, gebruikt worden wanneer je ze later nodig hebt. Ze kunnen - eventueel geaggregeerd - ook gebruikt worden om ondersteunende diensten aan het net te leveren.

3.8.4. De preventie en detectie van de energiefraude

Stand van zaken 2018

Na de bekrachtiging van het decreet wat betreft het voorkomen, detecteren, vaststellen en bestraffen van energiefraude, ben ik gestart met de noodzakelijke wijzigingen van het Energiebesluit die in januari definitief werden goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Zo wordt onder andere een procedure ingevoerd die gevolgd moet worden bij het vaststellen van energiefraude en het regulariseren van de situatie. Ook werd bepaald op welke manier het onrechtmatig verkregen voordeel ten gevolge van de energiefraude moet worden berekend. Er worden verder noodzakelijke regels ingevoerd die in acht moeten worden genomen bij de verwerking van persoonsgegevens. In mei werd een eerste maal door de distributienetbeheerders gerapporteerd over de genomen acties en resultaten van de maatregelen uit het actieplan Energiefraude.

Planning 2019

Ik volg de actieplannen en rapporteringen van de distributienetbeheerders nauwgezet op en stuur het beleid bij als dat nodig zou blijken.

3.8.5. De monitoring van de energieprijzen versterken in samenwerking met de federale overheid

Stand van zaken 2018

In het Interfederaal Energiepact staat dat er een energienorm komt om de Belgische industrie te beschermen en dat de vier regulatoren voor energie (de federale en de drie gewestelijke) samen een studie moeten opleveren om de evolutie van de elektriciteitsprijzen voor de verschillende sectoren te monitoren. De Vlaamse Regering keurde kort voor de zomer (VR 1 juni 2018) een ontwerp van verzameldecreet goed dat deze bepalingen van het energiepact omzet in decretale teksten. De VREG krijgt daarin de taak om jaarlijks, in samenwerking met de regulatoren van de andere gewesten en de federale regulator, een studie te maken rond de verschillende componenten van de energiekost, die minstens een benchmark met de buurlanden bevat. Hoewel het ontwerpdecreet stelt dat de eerste studie pas in 2019 moet opgeleverd worden, heb ik de VREG gevraagd deze oefening reeds in 2018 uit te voeren.

Het Vlaamse Gewest zal conform het (nog in het Vlaams Parlement te stemmen) energiedecreet bewaken dat in de uitvoering van haar energiebeleid de impact van de verschillende gewestelijke componenten in de energiekost in Vlaanderen

geen significant negatief effect hebben op de koopkracht van huishoudelijke afnemers. Ook wordt de competitiviteit van ondernemingen beschermd door de energiekost te vergelijken met de buurlanden, en in het bijzonder voor energie-intensieve bedrijven ervoor te zorgen dat de som van de verschillende gewestelijke componenten van de energiekost niet significant hoger is dan de som van de vergelijkbare kosten in de buurlanden.

Planning 2019

De eerste gezamenlijke benchmarkstudie over de componenten van de energiekost zal tegen 1 september 2019 worden afgeleverd.

De eerste jaarlijkse rapportering over de uitgevoerde maatregelen i.v.m. de bescherming van de competitiviteit van de ondernemingen.

3.9. Het beleidskader voor distributienettarieven uitwerken en implementeren

Stand van zaken 2018

Via een decreet van 27 november 2015 werden de procedures en de algemene beleidsrichtlijnen die de VREG moet naleven bij de uitoefening van zijn tariefbevoegdheid vastgesteld.

3.10. Interne werking, communicatie en versterking Vlaamse energieadministratie

3.10.1. Data ontsluiten

Stand van zaken 2018

Het koppelen van gebouwgerelateerde gegevens aan elkaar via een digitale 'woningpas', werd bij het uitwerken van het Renovatiepact aangewezen als een van de sleutelprojecten om het beleid betreffende energieprestaties van het bestaande woningpark verder uit te bouwen. Deze woningpas is opgevat als een uniek integraal elektronisch dossier van iedere woning. Als link tussen de verschillende informatiestromen (databronnen) integreert de woningpas met de unieke gebouwweenhidsID die recent werd ontwikkeld.

Het VEA ontwikkelde voor de woningpas in 2017 een nieuw generiek informatie-model 'Energie' en een uitwisseling (webservice) voor het ontsluiten ('alleen-lezen') van publieksgerichte energiedata uit EPB- en EPC-databronnen. Deze webservice "Geef Energie" is sinds oktober 2017 via het MAGDA-platform ontsloten. De woningpas en het burgerprofiel zijn de eerste afnemers van deze dienst. Eind 2018 verschijnt een nieuwe versie van deze webservice, waarin een uitbreiding met EPC+data is voorzien.

De zonnekaart-applicatie werd in 2018 toegankelijk gemaakt op basis van webcomponenten, welke moet toelaten deze applicatie, en achterliggende data, te integreren binnen de IT-systemen van partners van het VEA. De zonnekaart wordt o.a. ook geïntegreerd in de woningpas.

Het VEA bouwt verder samen met het VEB en Het Facilitair Bedrijf aan TERRA, de energie- en patrimoniumdatabank van de publieke sector. In deze databank worden alle energie-gerelateerde gegevens van de gebouwen van de publieke sector verzameld en deze databank zal toegankelijk zijn voor alle individuele instellingen.

gen, inrichtende machten en beleidsmedewerkers binnen de publieke sector voor wat hun eigen gebouwen betreft. Met de rapportering en analyses die uit deze data voortvloeien, wil TERRA deze actoren op maat van hun organisatie ondersteunen bij het opmaken en uitvoeren van een energiebesparingsbeleid

Het VEA brengt alle recente gevalideerde cijfers over hernieuwbare energie in Vlaanderen samen in een handig overzicht op 'www.energiesparen.be/barometer'. Voortaan kan iedereen deze cijfers rond hernieuwbare energie snel terugvinden. Elk cijfer wordt aangevuld met interactieve grafieken (in verschillende formaten voor wie ze op een website of in drukwerk wenst te verwerken).

Eind 2017 werd door het VEA de opmaak van de strategienota data-ontsluiting voor lokale besturen afgerond en gepubliceerd. De in overleg met stakeholders geformuleerde acties worden verder uitgewerkt en moeten leiden tot een betere ondersteuning van het lokaal energiebeleid.

In 2018 werd gestart met een analyse van een toekomstige IT-architectuur die de onderbouw moet vormen voor het nieuwe energiekennisplatform van het VEA. Er wordt in het najaar een proof-of-concept uitgewerkt voor de automatische verwerking van premiedata. Dit proof-of-concept moet de voorgestelde oplossing op vlak van IT-architectuur en voorgestelde tools testen op een praktisch voorbeeld.

Planning 2019

Er zullen in 2019 zowel publieke als private services voor integratie binnen verschillende ICT-applicaties van partners worden aangeboden. Naast de zonnekaart zullen ook API's aangeboden worden voor energiewinstcalculatoren, renovatieadviezen, energieprestatie-beoordeling, ...

Het kennisplatform zal in de loop van 2019 stap voor stap worden uitgerold.

3.10.2. De processen digitaliseren en automatiseren

Stand van zaken 2018

Verschiedende diensten (call groene warmte, zero-emissie voertuigen) werden in 2018 digitaal online gebracht door middel van een webformulier op energiesparen.be.

Halfweg 2018 werd door het VEA meegewerkt aan een self-assessment over de digitale maturiteit van de dienstverlening. Hieruit is gebleken dat het VEA zich grotendeels op niveau 3 bevindt, waarbij een webformulier aanwezig is voor de burger of onderneming.

Er werd in 2018 verder werk gemaakt van de geleidelijke automatisering van de interne processen van het VEA:

- Verdere uitbouw van Sharepoint als documentsysteem.
- Integratie van digitale handtekeningenmap.
- Uitrol intern financieel systeem (FINDOS) om betalingen aan leveranciers te automatiseren.

Planning 2019

De integratie van processen binnen het burgerprofiel en het ondernemingsloket is voorzien. Hiermee zal voor deze processen een hogere graad van digitale maturiteit worden bekomen door een betere status-opvolging en digitale interactie met de betrokkenen.

Hiertoe zal het VEA ook een nieuw dossierbehandelingsplatform implementeren, wat in eerste instantie moet toelaten een redesign door te voeren van vooral de back-office processen voor het beheer van de energieprestatiedatabank (EPB en EPC), met voordelen op het vlak van efficiëntere dienstverlening. In een latere fase kan het platform worden uitgebreid naar andere back-office processen zoals opmaak attesten voor verhoogde investeringsaftrek, call groene warmte, toekenning premies zero-emissie voertuigen,

3.10.3. De communicatie een versnelling hoger schakelen

Stand van zaken 2018

Vanaf 2017 werd BENOveren een begrip in Vlaanderen. Naast de campagne van de Vlaamse overheid liepen sindsdien heel wat parallelle campagnes van de industrie en de netbeheerders om grondige renovaties actief te promoten. Ook in het najaar van 2018 volgt een BENOvatiecampagne.

De nadruk ligt op een verdere activatie van de renovatiemarkt en op meer diepgaande renovaties aansluitend bij de langetermijndoelstelling. Het blijft noodzakelijk om steeds opnieuw te blijven communiceren over het uitgebreid premiepakket voor wie investeert in energiebesparende investeringen.

De zonnekaart, gelanceerd in 2017, krijgt verdere promotie in 2018. De zonnekaart is een blijvend succes en activeert heel wat burgers en bedrijven om in fotovoltaiische zonnepanelen te leggen of een zonneboiler te plaatsen.

In het najaar van 2018 volgt er een campagne om de Sociale Energie-Efficiëntie Projecten (SEEP) met hogere premies voor dakisolatie, na-isolatie van spouwmuren en hoogrendementsbeglazing beter bekend te maken bij de doelgroep van private verhuurders.

Op 22 september 2018 werd de tweede isolatiedag georganiseerd samen met de Vlaamse Confederatie Bouw en Bouwunie. Tijdens die dag werden heel wat lopende isolatiewerven opengesteld voor het grote publiek met als doel om het isoleren van woningen extra onder de aandacht te brengen voor de start van de winter.

In het najaar van 2018 wordt de woningpas gelanceerd en start de voorbereidende communicatie voor de lancering van het nieuwe EPC (EPC+) vanaf 2019.

In het najaar wordt de communicatie rond de digitale meter ook verder opgevoerd. Een communicatiestrategie en een actualisatie van www.digitalemeter.be vanaf 2019 worden voorbereid.

Planning 2019

In 2019 lopen de campagnes inzake BENOveren verder met focus op de activatie van de renovatiemarkt. De term BENOveren wordt verder actief gepromoot. Het nieuwe EPC (EPC+) staat centraal in de communicatie met een bekendmakingscampagne begin 2019. Het nieuwe EPC zal vooral veel duidelijker zijn en heel wat meer concrete informatie bevatten dan het vroegere EPC. Het nieuwe label laat toe om veel meer te benchmarken met andere woningen of appartementen. De woningpas Light die eind 2018 wordt gelanceerd, krijgt in de loop van 2019 meer toepassingen en wordt ook een belangrijk communicatie-instrument, o.a. voor de bekendmaking van de energieprijzen of waar je terecht kan voor bijkomend advies. De ambitie is om de energieprijzen in 2019 weer beter bekend te maken. Door de vele wijzigingen de afgelopen jaren, is bij vele burgers het gevoel ontstaan dat er nog weinig interessante overblijven. De focus zal vooral liggen op de premies voor ingrijpende energetische renovaties en op de totaalrenovatiebonus.

Ook investeringen in hernieuwbare energie, zowel in nieuwbouw als bij bestaande woningen krijgen in 2019 een hoge prioriteit. Het praktische instrument 'de zonnekaart' wordt verder actief gepromoot. De ambitie is om de volgende jaren opnieuw heel wat nieuwe zonne-installaties in gebruik te nemen. Op het vlak van windenergie zal de premie voor kleinschalige installaties worden gepromoot. Verder ligt de nadruk op participatie en collectieve projecten waaraan burgers mee financieel kunnen bijdragen.

De communicatiestrategie en actualisatie van www.digitalemeter.be worden uitgevoerd. Om de uitrol van digitale meters te begeleiden en bij de doelgroepen de kennis en het draagvlak ervoor te versterken, voorzie ik in afstemming met de netbeheerders de nodige communicatie hierrond in 2019.

Eind 2019 loopt de premie voor zero emissie voertuigen (wagens, bromfietsen, motorfietsen) af. In de loop van 2019 worden er ook een aantal belangrijke nieuwe automodellen verwacht die een boost kunnen geven aan de verkoop van elektrische wagens.

Vanaf 2019 krijgen de energiehuizen een nieuwe invulling met een veel grotere rol op het vlak van adviesverlening naar de burger toe. Deze nieuwe taken zullen uitgebreid worden gecommuniceerd.

3.10.4. Krachtdadige energieadministratie

Stand van zaken 2018

Vooraf omwille van verschillende nieuwe Europese richtlijnen (richtlijn energieprestaties van gebouwen, richtlijn hernieuwbare energie, richtlijn energie-efficiëntie), is het takenpakket van het VEA sterk toegenomen.

Op 25 mei 2018 heeft de Vlaamse Regering er zich mee akkoord verklaard dat het personeelsbestand van het VEA dat onder het toepassingsgebied van de personeelsbesparingsdoelstelling valt niet verder te laten dalen, mits de gerealiseerde koppenbesparing wordt gecompenseerd binnen het beleidsdomein Financiën en Begroting. Teneinde de handhaving op de indiening van de EPB-aangiftes te versterken, heeft het VEA bovendien de middelen gekregen om tijdelijk via interne mobiliteit twee bijkomende personeelsleden aan te werven.

Planning 2019

De uitdagingen voor het energiebeleid zijn groot en urgent. Voldoende beleidsondersteunende en -uitvoerende capaciteit in de Vlaamse energieadministratie is voor mij cruciaal en een blijvend aandachtspunt in 2019.

Bijlage 1 - Linken met andere beleidsniveaus en beleidsvelden

Europese Unie en internationale instellingen

Het komende jaar zal op Europees niveau worden geprobeerd om de resterende onderhandelingen af te ronden over de wetgevende voorstellen die deel uitmaken van het zogenaamde 'Clean Energy'-pakket. Dit wetgevingspakket, gepubliceerd eind 2016, moet een belangrijke bijdrage leveren tot het realiseren van de strategie van de Energie Unie en van de Europese 2030 klimaat- en energiedoelstellingen. Er moet nog een akkoord tussen Europees Parlement en de Raad bereikt worden over de vier wetgevende voorstellen van het 'Clean Energy'-pakket in verband met de 'market design' van de elektriciteitsmarkt, met name de herziening van de richtlijn en verordening betreffende de elektriciteitsmarkt, de herziening van de ACER-verordening (Europees agentschap voor de samenwerking tussen energieregulators) en een verordening betreffende risico-paraatheid op elektriciteitsmarkt.

De wijziging van de richtlijn energieprestaties gebouwen is afgerond en werd reeds gepubliceerd zodat werk kan worden gemaakt van de omzetting in Vlaamse regelgeving, wat moet gebeuren tegen 10 maart 2020. De wijzigingen betreffen onder andere een langetermijnstrategie voor de renovatie van het gebouwenpark, het verplicht installeren van laadpunten voor elektromobiliteit in grotere gebouwen en de regelmatige inspectie van verwarmings- en aircosystemen.

Ook over de herziening van de richtlijn hernieuwbare energie, de wijziging van de richtlijn energie-efficiëntie en de governance verordening werd in juni 2018 tussen Raad en Europees Parlement een akkoord bereikt. Deze regelgeving zal in het najaar worden gepubliceerd zodat werk kan worden gemaakt van de implementatie van de verordening en de omzetting in Vlaamse regelgeving van de richtlijnen.

De governance verordening verplicht de lidstaten een geïntegreerd nationaal energie-klimaatplan in te dienen met 2030 beleidsdoelstellingen en maatregelen voor de vijf dimensies van de Europese Energie Unie (bevoorradingzekerheid, energie-efficiëntie, hernieuwbare energie en een koolstofarme economie, competitiviteit en innovatie). Een ontwerpplan moet ingediend worden tegen eind 2018, een definitief plan tegen eind 2019. De lidstaten zullen om de twee jaar in een vooruitgangsrapport moeten rapporteren over de uitvoering van het plan.

De wijzigingen aan de richtlijn energie-efficiëntie bevatten onder andere een indicatieve Europese 2030 energie-efficiëntiedoelstelling van 32.5% en een verlenging van het systeem van nationale energiebesparingsverplichtingen met betrekking in de periode 2021-2030 waardoor in die periode jaarlijkse cumulatieve energiebesparingen moeten gerealiseerd worden die minstens 0.8% bedragen van het finale energieverbruik.

De herziene richtlijn hernieuwbare energie bevat een Europese 2030-doelstelling voor hernieuwbare energie van 32% waarvoor de lidstaten in hun nationaal energie-klimaatplan elk een nationale bijdrage moeten bepalen. Indien de optelsom van de nationale bijdragen niet zou leiden tot de realisatie van de 32%-doelstelling op Europees niveau kan de Europese Commissie aanbevelingen richten aan de lidstaten om hun bijdrage te verhogen op basis van een indicatieve formule voor de berekening van een 2030-doelstelling op lidstaatniveau die is opgenomen in de governance verordening. De herziene richtlijn hernieuwbare energie bevat ook maatregelen om het aandeel hernieuwbare energie te verhogen in de sectoren warmte & koeling en transport, de invoering van garanties van oorsprong voor biogas, biomethaan en waterstof en kent een belangrijke rol toe aan hernieuwbare zelfproducenten en hernieuwbare energiegemeenschappen. De

lidstaten moeten een ondersteunend kader uitwerken dat hernieuwbare zelfproductie en energiegemeenschappen promoot en faciliteert.. Ook de duurzaamheidscriteria voor bio-energie worden uitgebreid en aangescherpt.

In het kader van de opmaak van het MFK (meerjarig financieel kader, lange termijn EU begroting 2021-2027) heeft de Europese Commissie in mei 2018 voorstellen gepubliceerd voor de aanpassing van budgetten en regels van Europese financieringsfondsen die onder andere energieprojecten kunnen financieren. Daarover zal in 2018-2019 onderhandeld worden (s, de 'Connecting Europe Facility' en 'Horizon Europe', het 'LIFE' programma, het 'InvestEU programma' (met o.a. opvolger van het Juncker fonds) en cohesiefondsen).

In november 2018 wordt een mededeling van de Europese Commissie verwacht over een lange termijn strategie (tot 2050) voor de reductie van broeikasgassen, waarin uiteraard ook het energiebeleid zal aan bod komen.

De Europese Commissie zal in 2018-2019 werk maken van de realisatie van de 'strategie voor een Europese batterijen alliantie' die op 17 mei 2018 werd gepubliceerd. Batterijen spelen een belangrijke rol in de energietransitie, niet alleen voor elektrische wagens maar ook voor opslag van (hernieuwbare en variabele) elektriciteit in het elektriciteitssysteem. Doelstelling van de strategie is de ontwikkeling van een Europese innovatieve en duurzame batterijenindustrie met aandacht voor beleid op het vlak van milieu, recyclage, handel, competenties op arbeidsmarkt

Het Oostenrijkse voorzitterschap wil in de tweede helft van 2018 ook focussen op technologie en innovatie, in het bijzonder betreffende de rol van waterstoftechnologieën in de energietransitie. Er werd hiervoor een Hydrogyn Initiative ondertekend op 18 september 2018, ook door België.

Op internationaal niveau zal Vlaanderen haar actieve deelname aan de vergaderingen en activiteiten van de Enover-werkgroep betreffende de Belgische deelname aan IRENA (Internationaal Agentschap voor hernieuwbare energie) ook in de periode 2018-2019 verderzetten. Daarnaast zal Vlaanderen deelnemen aan de tweejaarlijkse bijeenkomsten van de Council en de jaarlijkse vergadering van de Assembly van deze organisatie. België heeft zich kandidaat gesteld om in 2020 opnieuw lid te zijn van de Council, het voorbereidend orgaan van de Assembly. De onderhandelingen hierover zijn lopende en de beslissing zal tijdens de Assembly in januari 2019 genomen worden.

Vlaanderen zal ook in 2018-2019 vertegenwoordigd zijn in de Renewable Energy Working Party (REWP) van het IEA. Daarnaast neemt Vlaanderen deel aan enkele 'implementing agreements' van deze organisatie.

Op internationaal vlak zijn ook de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (sustainable development goals) die werden goedgekeurd in de VN in 2015 een relevant gegeven voor het energiebeleid, in het bijzonder SDG 7: Maak betaalbare, betrouwbare, duurzame en moderne vormen van energie voor iedereen toegankelijk'. De uitdaging is nu om ook deze doelstelling te vertalen naar Vlaanderen en te integreren in het beleid.

Federale overheid

Een belangrijk dossier voor het interfederale overleg in 2018 is de verdere concretisering van de interfederaal energiepact en het opstellen van een geïntegreerd Belgisch Nationaal Energie- en Klimaatplan (NEKP, cf. supra) in het kader van het Europese 2030 Energie- en Klimaatpakket en de Energie Unie.

Lokaal energiebeleid

Het departement Omgeving stelde voor het zesde jaar op rij de gemeentelijke CO₂-inventaris ter beschikking van de gemeenten. Deze gebruiken de jaarlijkse energie-inventaris bij het opstellen van duurzame energie actieplannen in het kader van het Burgemeestersconvenant. In 2018 werden de gemeentelijke inventarissen voor 2011-2015 eveneens herzien.

Sinds 2016 wordt de lokale energie/klimaat informatie aangeboden via de website www.burgemeestersconvenant.be gelanceerd. Via deze koepelsite ondersteunt de Vlaamse overheid de steden en gemeenten inzake het Burgemeestersconvenant (zowel mitigatie en adaptatie) om hun engagementen om te zetten in effectieve maatregelen, nieuwe klimaatprojecten en concrete resultaten. In het mitigatielukkig kan men o.a. de gemeentelijke CO₂-emissie-inventarissen opvragen en de Hernieuwbare Energie-atlas raadplegen. Het adaptatielukkig bevat 30 klimaatadaptatiemaatregelen en 15 Vlaamse praktijkvoorbeelden. In 2019 wordt verdergegaan met de publicatie van de CO₂-inventarissen, met het samenbrengen van de lokale energie-initiatieven op www.burgemeestersconvenant.be en met het grondiger ontsluiten van de energiedata. Het departement Omgeving streeft ernaar om de gemeentelijke datasets inzake energieverbruiken en CO₂-emissies, vergaard in het kader van Burgemeestersconvenant als een open dataset aan te bieden en wil daarvoor samenwerken met de Steunpunten Sociale Planning van de provincies die het dashboard en de achterliggende databank van "provincies in cijfers" beheren.

Binnenlands bestuur

Via het decreet van 13 mei 2016 werd het decreet houdende de intergemeentelijke samenwerking aangepast zodat privéaandeelhouders (uitgezonderd producenten of leveranciers van energie) wordt toegelaten 49% van het kapitaal van distributienetbeheerders te verwerven, zonder evenwel een controle, een blokkerende macht of een beslissende invloed te kunnen uitoefenen, waarbij ze max. over 25% van het totale aantal statutair bepaalde stemmen kunnen beschikken.

Via een visienota voor de distributienetbeheerders en hun werkmaatschappijen en de financieringsintercommunales in het licht van een decentrale, CO₂-arme energievoorziening hechtte de Vlaamse Regering op 5 mei 2017 haar goedkeuring aan de principes van een hervorming van het energielandschap met betrekking tot de distributienetbeheerders en de werkmaatschappijen. Dit heeft zowel gevolgen voor het beleidsveld energie als voor het beleidsveld binnenlands bestuur. De noodzakelijke aanpassingen op grond van de visienota met betrekking tot het beleidsveld binnenlands bestuur werden opgenomen in het decreet lokaal bestuur dat op van 22 december 2017 werd bekrachtigd en op 15 februari 2018 in het Belgisch Staatsblad werd bekendgemaakt.

Omgeving en klimaat

Met de goedkeuring van het Vlaamse Klimaatbeleidsplan 2021-2030 op 20 juli 2018 heeft de Vlaamse Regering een belangrijk engagement van het Vlaams Energie- en Klimaatpact van 1 december 2016 vervuld. Hiermee levert Vlaanderen haar bijdrage aan het ontwerp Belgisch nationaal energie- en klimaatplan (NEKP) 2021-2030 dat na integratie met de plannen van de andere entiteiten, tegen eind 2018 bezorgd moet worden aan de Europese Commissie.

Kanselarij en Bestuur

Artikel 5 van de richtlijn energie-efficiëntie legt aan de lidstaten een renovatieverplichting op voor overheidsgebouwen. De Vlaamse Regering heeft hierover een nota goedgekeurd op 13 december 2013 betreffende het toepassingsgebied

en een alternatieve benadering binnen de bepalingen van de richtlijn. De alternatieve benadering werd aangemeld bij de Europese Commissie op 23 december 2013. Alle entiteiten van de Vlaamse overheid zijn verplicht om jaarlijks voor 30 september de nodige gegevens aan de vastgoedbank aan te leveren met het oog op de jaarlijkse rapportering over de voortgang voor artikel 5 aan de Europese Commissie. Over de periode 2014-2017 werd een besparing van 10,48 GWh gerealiseerd door diverse energiebesparende maatregelen die werden uitgevoerd in gebouwen in eigendom en gebruik van de 'centrale' Vlaamse overheid. Hiermee werd de in 2016 herberekende doelstelling voor de periode 2014-2020 reeds behaald.

Op 1 juli 2016 keurde de Vlaamse Regering het actieplan Energie-efficiëntie voor de Vlaamse overheid goed. Dit actieplan werd opgesteld in overleg met mijn collega's Bourgeois, Homans en Muyters. Vanaf 2017 legt dit plan aan alle entiteiten van het toepassingsgebied een doelstelling op om een jaarlijkse reductie van het primair energieverbruik met minimaal 2,09% te realiseren. Tegelijk wordt vanaf 2017 onder bepaalde voorwaarden het energiebudget van de entiteiten die onder het toepassingsgebied vallen verminderd met 2,09%. In 2018 werd de tweede subsidieoproep gelanceerd ter ondersteuning van energie-efficiëntieprojecten voor de entiteiten onder het toepassingsgebied van het actieplan. Dankzij de eerste projectoproep kregen 24 projecten ondersteuning. Voor de projectoproep van dit jaar is een budget vrijgemaakt van 3,794 miljoen euro (deels gefinancierd met klimaatmiddelen, deels met de ingehouden budgetmiddelen). De jury ter beoordeling van de ingediende projecten bestond uit vertegenwoordigers van het Departement Omgeving, het HFB en het VEA. In 2019 zal er een nieuwe oproep worden gelanceerd.

Wonen

In overleg met mijn collega Homans bevoegd voor het woonbeleid zijn het strategisch beleidskader en de prioritaire hefboomacties voor het Renovatiepact uitgewerkt. Er zijn in dat kader bijkomende elementaire woningkwaliteitsnormen op het vlak van de minimale energetische prestaties van glas ontwikkeld met een realistisch tijdspad en hiervoor wordt ook een adequaat flankerend beleid uitgewerkt. Het VEA participeert in de delivery unit voor de transitie 'Slim wonen en leven' die wordt getrokken door Wonen-Vlaanderen en waarvan de Vlaamse Regering in maart de startnota goedkeurde. In een volgende fase blijft het VEA participeren in de strategische denkgroep die zich zal focussen op drie prioriteiten: duurzame woonwensen, duurzame buurtinitiatieven en innovatieve financiering. Ook in het kader van het Renovatiepact zal de goede samenwerking met het beleidsveld Wonen verder worden gestimuleerd. In het najaar van 2018 wordt een traject opgestart dat de mogelijke integratie van woon- en energiepremies zal onderzoeken. Tot slot zal ik een proefproject uitwerken voor de synergiën tussen woonwinkels en energiehuizen te onderzoeken.

Financiën

Met de hervorming van de schenkingsrechten vanaf 1 juli 2015 werd een eerste initiatief genomen voor het inzetten van de fiscale instrumenten om investeringen in het verbeteren van de energieprestaties van ons gebouwenbestand op een gerichte manier te ondersteunen.

De nieuwe tarieven zijn de volgende:

Schijven (€)	Rechte lijn * (Groot)ouders - (klein)kinderen * Tussen partners	Rechte lijn Energierenovatie	Niet rechte lijn	Niet rechte lijn Energierenovatie
Tarieven vanaf 1/7/2015				
0 - 150.000,00	3%	3%	10%	9%
150.000,01 - 250.000,00	9%	6%	20%	17%
250.000,01 - 450.000,00	18%	12%	30%	24%
> 450.000,00	27%	18%	40%	31%

Op het moment van de schenking moet het gewone tarief van de schenkbelasting worden betaald. Zodra de begunstigde van de schenking kan aantonen dat hij aan de extra voorwaarden voldoet, wordt het verschil tussen het gewone en het speciale tarief voor energierenovatie, terugbetaald.

Aan volgende voorwaarden moet voldaan zijn om te genieten van het verlaagde tarief voor schenkingen van gebouwen onderworpen aan een energetische renovatie:

- De begiftigden, of een van hen, moet binnen vijf jaar vanaf de datum van de akte van schenking renovatiewerken laten uitvoeren voor een totaal bedrag van minstens 10.000 euro (exclusief BTW), zoals blijkt uit facturen uitgereikt door aannemers van werken
- De aannemer attesteert dat de facturen voor de renovatiewerken beantwoorden aan de omschrijvingen in het Energiebesluit, zoals deze gelden voor de premies van de netbeheerders.
- De bewijsstukken moeten worden ingediend uiterlijk zes maanden na het verstrijken van het vijfde jaar na de datum van de akte van schenking.

Tussen 1 juli 2015 en 16 juli 2018 werden in totaal voor 103 dossiers teruggaven van de schenkingsrechten omwille van energetische renovatie verricht voor een totaalbedrag van ruim 358.000 euro. Gezien de termijn om te renoveren 5 jaar bedraagt (te rekenen vanaf de akte van schenking), kunnen er voor deze periode nog aanvragen tot terugbetaling bijkomen.

Eind 2016 heeft de Vlaamse Regering voor ingrijpende energie-renovaties een vermindering van de onroerende voorheffing goedgekeurd. Cijfers hierover zijn nog niet beschikbaar.

Op 9 mei 2018 keurde het Vlaams Parlement de aanpassing van het verkooprecht goed (de registratiebelasting bij de aankoop van een onroerend goed). Ze zijn van toepassing op verkopen van onroerende goederen waarvoor de verkoopovereenkomst wordt gesloten vanaf 1 juni 2018. Voor de aankoop van de enige gezinswoning bedraagt het tarief voortaan 7% wanneer de kopers nog geen andere woning in eigendom hebben of hun huidige woning binnen een termijn van 1 jaar verkopen. Er zijn een aantal kortingen voorzien waaronder een vermindering van het tarief tot 6% voor een ingrijpende energetische renovatie.

Bestaande abattemen ten verdwijnen. Dit zijn concreet: gewoon abattemen t, bij- en renovatie- abattemen t).

Economie en innovatie

Vlaamse bedrijven en kennisinstellingen zijn al zeer actief in het onderzoek en de ontwikkeling van intelligente energietechnologie en energietoepassingen. Technologische innovaties kunnen zorgen voor een versnelde overgang naar een koolstofarm, duurzaam energiesysteem via de ontwikkeling van nieuwe en/of performantere technologieën. Ook sociale innovaties onder de vorm van nieuwe businessmodellen of samenwerkingsmodellen zijn van belang om de verschillende innovaties succesvol ingang te doen vinden.

Vlaanderen neemt actief deel aan verschillende Europese steunprogramma's voor duurzame ontwikkeling (waaronder: EFRO (INTERREG), LIFE en Horizon2020). Daarnaast ondersteunt ze de strategie en doelstellingen van het Europese SET-plan (*Strategic Energy Technology*) en participeert ze in ERA-NET Cofund activiteiten onder Horizon 2020.

Om vooruitgang te boeken op vlak van energie-innovatie, is een goede samenwerking tussen de overheid, kennisinstellingen en ondernemingen van groot belang. De speerpuntcluster Energie, Flux50, verenigt tal van innovatieve bedrijven uit de energie-, bouw- en ICT-sector met als doel innovatiesamenwerking binnen een vijftal focusdomeinen te bevorderen. In december 2017 werd een clusterpact afgesloten waar alle betrokken partijen (Flux50, Vlaamse Regering, VLAIO en VEA) zich engageren om elkaar te versterken waar dit opportuun is.

Naast de speerpuntcluster energie, zijn er ook een aantal innovatieve bedrijfsnetwerken (IBN) actief in de energiesector. Deze werken rond digitalisering van verlichting, offshore energie (wind-, getijde- en golfslag) en waterstof. Het opzet van een IBN is kleinschaliger dan dat van een speerpuntcluster en de tijdshorizon voor ondersteuning is beperkt tot drie jaar.

Onderwijs

In samenwerking met het beleidsveld Onderwijs werd in 2017 verder gewerkt aan de beroepskwalificaties van energiedeskundigen en verslaggevers. Het beroepskwalificatiedossier voor energiedeskundige type A werd op 25 maart 2016 definitief goedgekeurd. Op 27 oktober 2017 werd de beroepskwalificatie voor verslaggevers definitief goedgekeurd.

Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Voor de zorginstellingen worden de middelen uit het klimaatfonds op een gerichte manier ingezet voor de uitvoering van energiebesparende maatregelen met een terugverdientijd groter dan 5 jaar, met het oog op maximale energiebesparing. Dit steunmechanisme geldt enkel voor de gebouwen die een (gratis) energieprestatiediagnose hebben laten uitvoeren.

Op deze manier kan ingespeeld worden op de verschillende specifieke situaties eigen aan deze gebouwen binnen de zorgsector. Het ontwikkelde steunmechanisme bestaat uit twee subsidiemaatregelen: de energieprestatiecontractsubsidie en de klimaatinvesteringsubsidie voor een langetermijnproject.

Hiermee wordt een incentive gegeven aan het versneld realiseren van de energiebesparende maatregelen met een grote CO₂-besparingsimpact. Met de subsidie streven we naar het terug brengen we de terugverdientijd van de investering naar vijf jaar en werken we de drempel tot investeren in de energiebesparende maatregelen weg.

Bijlage 2 - Energiebegroting 2018-2019

De energiebegroting is een combinatie van middelen uit de algemene begroting en het Energiefonds.

Uitgaven op basis van de algemene begroting kunnen maar uitgevoerd worden voor zover het Vlaams Parlement hiervoor de benodigde kredieten opent in het jaarlijkse uitgavendecreet.

Uitgaven op basis van een begrotingsfonds (Energiefonds) zijn mogelijk op basis van de eigen inkomsten die dergelijk fonds realiseert. Het middelendecreet, respectievelijk het uitgavendecreet bevat een raming van deze inkomsten en uitgaven.

De energiebegroting is verder onderverdeeld in twee programma's met enerzijds energiebeleidskredieten en anderzijds de apparaatkredieten van het VEA.

Uitgaven

De beleidsruimte van het beleidsveld Energie werd in 2018 gebudgetteerd op 329,26 miljoen euro.

- Raming is dat hiervan 227,62 miljoen euro wordt uitgetrokken via het Energiefonds (hoofdzakelijk gefinancierd via de energieheffing), waaronder:
 - Aanpak historisch certificatenoverschot: 181 miljoen euro (energieheffing);
 - Call groene warmte: 25,5 miljoen euro (energieheffing);
 - Kleine en middelgrote windturbines, batterijtechnologie en micro-WKK: 6,54 miljoen euro (energieheffing);
 - VREG: 6,14 miljoen euro (energieheffing);
 - Burgertraject Stroomversnelling: 6,52 miljoen euro (dotatie Klimaatfonds);
 - Overige impulsprojecten van het Energiefonds: 1,92 miljoen euro (overige ontvangsten).
- Voor het verstrekken van de Vlaamse energieleningen is er 55 miljoen euro voorzien.
- Daarop aansluitend is 3,69 miljoen euro voorzien voor het ondersteuningsbudget voor de energiehuisen en 350 keuro voor de backoffice Participatiefonds Vlaanderen. Het budget energiehuisen betreft een nettobudget na afrekening van de verwachte rente-ontvangsten.
- Kapitaalaflossingen aan de Federale Thesaurie (allerlaatste schijf) aangaande de oude energieleningen van voor de staatshervorming: 5,88 miljoen euro.
- De vergoedingen aan de netbeheerders bedragen 9,1 miljoen euro (REG-en sociale ODV).
- 10,36 miljoen euro is beschikbaar voor proef- en innovatieve projecten rond diepe geothermie (1,5 miljoen euro), hernieuwbare energie (7,78 miljoen euro) en energie-efficiëntie (1,1 miljoen euro).
- 6 miljoen euro gaat naar het uitwerken en uitvoeren van het actieplan Clean Power for Transport (o.a. premies zero-emissie voertuigen).

- Energiearmoedeprojecten (waaronder calls voor energieconsulenten): 2,1 miljoen euro.
- Beleidsvoorbereiding en -communicatie: 1,16 miljoen euro;
- 1 miljoen euro voor de ICT-middelen van het energiebeleid;
- 0,97 miljoen euro voor de overige werkmiddelen en nominatieve subsidies van het energiebeleid. Hieronder vallen ook uitgaven voor de Europese projecten BE-REEL! en BENEFIC.
- 6,07 miljoen euro apparaatkredieten VEA.

De belangrijkste zich aandienende wijziging voor 2019 heeft betrekking op het Energiefonds waar een neerwaartse bijstelling wordt geraamd van 82,58 miljoen euro. Daarvan heeft het grootste deel (80,53 miljoen euro) betrekking op de certificatenafbouw wat perfect samenspoort met de lagere energieheffing die in voege is sinds 1 januari 2018 en de substantiële volumes certificaten die intussen al uit de markt zijn gehaald. De bijstelling wordt enigszins getemperd door een geraamd nieuwe inkomst uit de supercapregeling van 4 miljoen euro die wordt ingezet voor de certificatenafbouw en impulsprojecten van het Energiefonds. Wat betreft eenmalige middelen is er in 2019 een verdere accentverschuiving naar de inzet van middelen uit het Klimaatfonds. Maximaal 11,1 miljoen euro vanuit het Klimaatfonds wordt uitgetrokken voor de uitbreiding van het warmtenet in Oostende. 4 miljoen euro uit het Klimaatfonds gaat naar de nieuwe netbeheerderpremie voor warmtepompboilers.

Op de algemene uitgavenbegroting wordt eenmalig 15 miljoen euro uitgetrokken voor de Vlaamse korting voor sloop en heropbouw (sloop- en heropbouwpremie wooneenheden). Eenmalige kredieten van 2018 zijn in uitvoering en vallen in principe weg vanaf 2019 (7,5 miljoen euro voor de REG- en sociale ODV, 10,36 miljoen euro voor proef- en innovatieve energieprojecten, 2,1 energiearmoedeprojecten en 5,88 miljoen euro voor de Federale Thesaurie (aflopend verhaal)).

Behoudens beperkte wijzigingen, wordt de rest van het budget minstens op peil gehouden. De Europese subsidiestromen voor BE-REEL! en BENEFIC worden sowieso ESR-neutraal aangerekend.

Inkomsten – Niveau vorderingen

Binnen het energiebeleid worden zowel algemene ontvangsten als toegewezen ontvangsten (in casu voor het Energiefonds) gerealiseerd.

De belangrijkste toegewezen inkomsten zijn deze uit de energieheffing. Zowel in 2018 als in 2019 lopen de ontvangsten uit de oude energieheffing (in voege tot 31.12.2017) en de nieuwe veel lagere energieheffing (in voege vanaf 1.1.2018) nog samen. De gezamenlijke ontvangsten worden voor 2018 geraamd op 211,76 miljoen euro. In 2019 komen de ontvangsten uit de nieuwe energieheffing quasi op kruissnelheid. De gezamenlijke inkomsten uit oude en nieuwe energieheffing dalen evenwel (geraamde daling van 88,5 miljoen euro ten opzichte van 2018) omdat de oude (veel hogere) energieheffing stilaan uitdooft.

Nieuw voor 2019 zijn de bijkomende eenmalige middelen uit het Klimaatfonds (15,1 miljoen euro ten opzichte van 6,52 miljoen euro in 2018) en een geraamde ontvangst van 4 miljoen euro uit de supercapregeling die kan worden ingezet voor het energiebeleid, zoals de afbouw van het certificatenoverschot, energie-efficiëntieacties ten aanzien van ondernemingen of andere maatregelen.

De overige toegewezen inkomsten aan het Energiefonds betreffen Europese subsidies en de handhavingsinkomsten van het VEA (beperkte impact Energiefonds).

De algemene ontvangsten van het energiebeleid (gestort naar de algemene middelen) hebben vooral betrekking op de kapitaalaflossingen van particulieren die ofwel een lening aangingen bij het toenmalige FRGE, ofwel vanaf 1 januari 2015 de vernieuwde energielening van het Vlaamse Gewest hebben afgesloten. Voor 2018 wordt een ontvangst geraamd van 23,85 miljoen euro. Voor 2019 wordt een stijging verwacht tot 25,4 miljoen euro wat samenspoort met de toename in het aantal toegekende leningen.

Bijlage 3 - Decreetsevaluaties

Er zijn in hoofde van de Vlaamse Regering drie verplichte decretale evaluaties in het Energiedecreet voorzien:

- Conform artikel 7.1.14 van het Energiedecreet van 8 mei 2009 maakt de Vlaamse Regering om de drie jaar een evaluatierapport op over de certificatenverplichtingen hernieuwbare energie en kwalitatieve warmtekrachtkoppeling. Dat rapport evalueert de effecten en de kosteneffectiviteit van de certificatenverplichtingen.

Deze analyses worden uitgevoerd via de berekening van de onrendabele toppen voor nieuwe projecten die jaarlijks worden gepubliceerd. Er wordt jaarlijks ook een evaluatie van het quotumpad, de productiedoelstellingen en een marktanalyse gepubliceerd. Zie detailbesprekingen in hoofdstukken 8.4.2 'Het groenestroomcertificatensysteem bijsturen en het certificatenoverschot wegwerken' en 8.5.1 'Verdere ondersteuning van kwalitatieve WKK en warmtenetten'.

- Conform artikel 7.7.2, §3 van het Energiedecreet van 8 mei 2009 evalueert de Vlaamse Regering om de vier jaar de definitie van rendabele investeringen. De Vlaamse Regering wordt gemachtigd om na evaluatie een nieuwe interne rentevoet na belastingen vast te leggen.

Momenteel wordt in het Energiebesluit bepaald dat een rendabele investering een interne rentevoet van minstens 15% na belastingen heeft. Een aanscherping van deze definitie dringt zich enkel op indien de doelgroep de verwachtingen inzake verbetering van de energie-efficiëntie niet invult. De evaluatie wordt dan ook gekoppeld aan het proces van de onderhandeling van de energiebeleidsovereenkomsten (EBO's). In 2012 werd de evaluatie aldus geïntegreerd in het goedkeuringsdossier voor de nieuwe EBO's. Met de beslissing van de Vlaamse Regering van 17 november 2017 om de lopende EBO's voor de energie-intensieve industrie te verlengen tot eind 2022, zal de tweede ronde van deze EBO's als inspanningsverbintenis een besparingspotentieel aan maatregelen opleveren dat vergelijkbaar is met dat van de eerste ronde. De ambitieuze richtinggevende doelstelling van deze EBO's zal dus de volledige verlengde looptijd van 8 jaar kunnen worden aangehouden. In het kader van de verlengingsbeslissing werd het dus niet nodig geacht de definitie van een rendabele investering aan te passen.

- Conform artikel 11.1.6 van het Energiedecreet van 8 mei 2009 evalueert de Vlaamse Regering minstens om de twee jaar de EPB-eisen, rekening houdende met het kostenoptimale niveau van het peil van primair energieverbruik, en de berekeningsmethodiek en om de vier jaar de te volgen procedures en de administratieve lasten van de regelgeving en past die in voorkomend geval aan.

Het recentste evaluatierapport (2015-2016) is terug te vinden op <https://www.energiesparen.be/bouwen-en-verbouwen/epb-pedia/epb-beleid/energieprestatieregelgeving>. Op basis van deze evaluatie heeft de Vlaamse Regering vervolgens een wijzigingsdecreet aan het Vlaams Parlement voorgelegd dat uitmondde in het decreet van 17 februari 2017 houdende wijziging van het Energiedecreet van 8 mei 2009, wat betreft de energieprestaties van gebouwen. De voorbereiding van het volgende evaluatierapport is opgestart en zal in de loop van 2019 worden opgeleverd. Zie detailbespreking in hoofdstuk 8.2.2 'De EPB-regelgeving vervolmaken'.

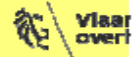
Bijlage 4 - Uittreksel regelgevingsagenda

De wetgeving op het gebied van energie is gebundeld, gecoördineerd en intussen ook aangevuld via het Energiedecreet van 8 mei 2009 en het Energiebesluit van 19 november 2010. Op 1 januari 2011 traden deze in werking. De regelgevingsagenda wordt opgemaakt conform de door de dienst Wetsmatiging vastgestelde methodiek en sjabloon. Ondergaande is een uittreksel uit de regelgevingsagenda met informatie aangevuld tot begin september 2018.

Meer actuele en meer uitgebreide informatie over deze initiatieven kan te allen tijde worden geraadpleegd in de regelgevingsagenda op:

<http://regelgevingsagenda.bestuurszaken.be>

Regelgevingsagenda Beleidsnota Energie 2014-2019

SD1 - Transitie ondersteunen naar een nieuw toekomstgericht energiesysteem

REGELGEVINGSPROJECTEN

Regelluwe zones

Omschrijving:

Het invoeren van een mogelijkheid tot de tijdelijke buitenwerkingstelling in wetgeving om onder voorwaarden nieuwe ideeën te kunnen testen en te onderzoeken. Uit deze regelluwe zones kunnen specifieke knelpunten in de regelgeving worden gedetecteerd, alsmede de vereiste aanpassingen.

Meest recente status:

- 2018 - Q3

Op schema

Duiding bij status:

Dit is een onderdeel van het verzameldecreet energie dat op 20 juli 2018 definitief werd goedgekeurd door de Vlaams

SD3 - Het eindenergieverbruik efficiënter maken

REGELGEVINGSPROJECTEN

EPB-evaluatie 2017

Omschrijving:

-

Meest recente status:

- 2016 - Q3

Nog niet gestart

Duiding bij status:

Het regelgevingstraject is nog niet opgestart.

Omzetting artikelen 9-11 van de Energie-efficiëntierichtlijn 2012

Omschrijving:

Omzetting bepalingen richtlijn wat betreft distributienetbeheer in Energiebesluit

Meest recente status:

- 2016 - Q3

Op schema

Duiding bij status:

Artikel 10, leden 1 en 3, in samenhang met bijlage VII EER worden verder omgezet door artikel 3.2.18, dat wordt ingevuld door het besluit van de Vlaamse Regering houdende wijziging van het Energiebesluit van 19 november 2010, wat betreft diverse bepalingen inzake energie-efficiëntie (Verzamelbesluit III).

EPC-evaluatie 2017

Omschrijving:

-

Meest recente status:

- 2016 - Q3

Nog niet gestart

Duiding bij status:

Het regelgevingsproject is nog niet opgestart.

*Verzamelbesluit energie***Omschrijving:**

Het verzamelbesluit omvat onder meer aanpassingen aan de REG-premies, aan de energieprestatieregelgeving en aan de regels voor energieleningen; de invoering van een energieprestatiecertificaat voor kleine niet-residentiele gebouwen en voor gemeenschappelijke delen; een aanpassing aan het energieprestatiecertificaat publieke gebouwen; aanpassingen rond het verkrijgen van groenestroom- en warmtekrachtcertificaten; een aanpassing van de elektrische referentierendementen bij de berekening van warmtekrachtcertificaten; en aanpassingen aan de premiereregeling voor kwalitatieve warmtekrachtinstallaties tot en met 10 kWe.

Meest recente status:

- 2018 - Q3

Op schema

Duiding bij status:

De eerste principiële goedkeuring door de Vlaamse Regering vond plaats op 20/07/2018.

SD4 - De energieopwekking uit hernieuwbare energiebronnen bevorderen**REGELGEVINGSPROJECTEN***Uitvoeringsbesluit sociale energiemaatregelen warmtenetten***Omschrijving:**

In uitvoering van het kaderdecreet warmtenetten wordt in het Energiebesluit een regeling ingevoerd met betrekking tot de bestrijding van energiefraude bij thermische energie en de invoering van sociale beschermingsmaatregelen voor huishoudelijke afnemers van thermische energie.

Meest recente status:

- 2018 - Q3

Op schema

Duiding bij status:

De eerste principiële goedkeuring door de Vlaamse Regering vond plaats op 29 juni 2018.

*Steunregeling voor kleine en middelgrote windturbines***Omschrijving:**

Steunregeling voor kleine en middelgrote windturbines

Meest recente status:

- 2018 - Q3

Op schema

Duiding bij status:

De eerste principiële goedkeuring door de Vlaamse Regering vond plaats op 22/06/2018. Het BVR is voor definitieve goedkeuring geagendeerd op de vergadering van 07/09/2018.

*Verzamelbesluit energie***Omschrijving:**

Het verzamelbesluit omvat onder meer aanpassingen aan de REG-premies, aan de energieprestatieregelgeving en aan de regels voor energieleningen; de invoering van een energieprestatiecertificaat voor kleine niet-residentiele gebouwen en voor gemeenschappelijke delen; een aanpassing aan het energieprestatiecertificaat publieke gebouwen; aanpassingen rond het verkrijgen van groenestroom- en warmtekrachtcertificaten; een aanpassing van de elektrische referentierendementen bij de berekening van warmtekrachtcertificaten; en aanpassingen aan de premiereregeling voor kwalitatieve warmtekrachtinstallaties tot en met 10 kWe.

Meest recente status:

- 2018 - Q3

Op schema

Duiding bij status:

De eerste principiële goedkeuring door de Vlaamse Regering vond plaats op 20/07/2018.

SD5 - Het energieverbruik in de woningen van kwetsbare gezinnen verminderen via sociale energie-efficiëntie maatregelen die tegelijk het risico op energiearmoede verlagen.

REGELGEVINGSPROJECTEN

Aanpassing regelgeving "Energiehuizen" in Energiebesluit

Aanpassing regelgeving "Energiehuizen" in Energiebesluit

Omschrijving:

De bepalingen zijn er in hoofdzaak op gericht enerzijds om post zesde staatsvorming de energielening volledig in te bedden in de Vlaamse regelgeving en aldus de nog geldende besluiten die naar het FRGE verwijzen, op te heffen en anderzijds de beslissingen van de Vlaamse Regering in het kader van de conceptnota 'Zonneplan' en de conceptnota 'Energiearmoedeprogramma' te integreren. De belangrijkste wijzigingen betreffen de energiehuizen, de energieleningen, de vergoedingen en de schuldkwijtschelding.

Meest recente status:

- 2017 - Q2

Gerealiseerd

Duiding bij status:

De publicatie in het Belgisch Staatsblad vond plaats op 06/06/2017.

Hervorming regelgeving directe lijnen en directe leidingen

Omschrijving:

Decreet tot hervorming van de regelgeving inzake directe lijnen en directe leidingen

Meest recente status:

- 2018 - Q3

Op schema

Duiding bij status:

De definitieve goedkeuring door de Vlaamse Regering vond plaats op 06/07/2018. De behandeling in het Vlaams Parlement is gepland na het zomerreces.

SD6 - Verzekeren van een goede dienstverlening van de gezinnen en bedrijven op de elektriciteits- en gasmarkt

REGELGEVINGSPROJECTEN

Uitrol digitale meters

Omschrijving:

In uitvoering van het regeerakkoord, wegens het stopzetten van de productie van de klassieke Ferrarimeter, omwille van de potentiële energiebesparing, om een betere inpassing van decentrale hernieuwbare energie in een slim net mogelijk te maken en om ons energiesysteem klaar te maken voor morgen, wordt de digitale meter in Vlaanderen uitgerold.

Meest recente status:

- 2018 - Q2

Op schema

Duiding bij status:

Na het advies van de Raad van State werd het ontwerpdecreet over de digitale meters definitief goedgekeurd op 29 juni 2018 en ingediend bij het Vlaams Parlement.

Wijziging energiebesluit energiefraude

Omschrijving:

Aanpassen van het energiebesluit om energiefraude beter aan te pakken

Meest recente status:

- 2018 - Q2

Gerealiseerd

Duiding bij status:

Na advies van de Raad van State wijzigde de Vlaamse Regering op 26 januari 2018 definitief het Energiebesluit. De wijziging voegt regelgeving toe over het voorkomen, detecteren, vaststellen en bestraffen van energiefraude. Preventie en detectie van energiefraude wordt een taak van de netbeheerders. Samen met de Vlaamse administratie zal fraude met tellers, zonnepanelen of andere decentrale productie sneller gedetecteerd en bestreden worden.

Wijziging energiebesluit digitale meters

Omschrijving:

Aanpassen van het energiebesluit naar aanleiding van de uitrol van digitale meters

Meest recente status:

- 2018 - Q3

Op schema

Duiding bij status:

Op 13 juli keurde de Vlaamse Regering principieel een besluit goed dat uitvoering geeft aan de verschillende artikels in het decreet digitale meters. Daarnaast brengt het ook wijzigingen aan in het Energiebesluit om relevante artikels en gehanteerde terminologie in overeenstemming te brengen met het gewijzigde energielandschap in Vlaanderen waarin naast analoge en elektronische meters, ook digitale meters aanwezig zullen zijn.

*Hervorming regelgeving directe lijnen en directe leidingen**Omschrijving:*

Decreet tot hervorming van de regelgeving inzake directe lijnen en directe leidingen

Meest recente status:

- 2018 - Q3

*Op schema**Duiding bij status:*

De definitieve goedkeuring door de Vlaamse Regering vond plaats op 06/07/2018. De behandeling in het Vlaams Parlement is gepland na het zomerreces.

*Ontwerpdecreet hervorming distributienetbeheerders**Omschrijving:*

Via een visienota voor de distributienetbeheerders en hun werkmaatschappijen en de financieringsintercommunales in het licht van een decentrale, CO₂-arme energievoorziening hechtte de Vlaamse Regering op 5 mei 2017 haar goedkeuring aan de principes van een hervorming van het energielandschap met betrekking tot de distributienetbeheerders en de werkmaatschappijen. Hiervoor dient o.a. het Energiedecreet worden aangepast. De krachtlijnen die in dit decreet zijn opgenomen hebben dan ook betrekking op:

- de randvoorwaarden voor de gemeenten aangaande de keuze voor een distributienetbeheerder;
- de samenstelling van de Raad van Bestuur van de werkmaatschappij wat betreft het aantal leden, de genderverhoudingen en de onverenigbaarheden;
- de invoering van de "minister-presidentnorm" bij het bestuur van de werkmaatschappij.

Meest recente status:

- 2018 - Q3

*Op schema**Duiding bij status:*

Dit is een onderdeel van het verzameldecreet energie dat op 20 juli 2018 definitief werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering.

[aanmaak rapport: 04/09/2018 13:27:31]

Bijlage 5 - Overzicht van de wijze waarop gevolg werd gegeven aan de resoluties en moties van het Vlaams Parlement

Het overzicht is als volgt:

Motie van 17 december 2014 tot besluit van de in commissie besproken beleidsnota Energie 2014-2019

Parlementair stuk beschikbaar als:

<http://docs.vlaamsparlement.be/docs/stukken/2014-2015/g148-4.pdf>

Opvolging

Met de voorliggende beleidsbrief wordt een gedetailleerde stand van zaken gegeven over de uitvoering van bovenvermelde motie en worden tevens de basisopties van het Regeerakkoord en van de beleidsnota Energie 2014-2019 verder uitgewerkt.

Resolutie van 10 juni 2015 betreffende het komen tot een energievisie en een energiepact en de rol daarin van het Vlaams Parlement

Parlementair stuk beschikbaar als:

<http://docs.vlaamsparlement.be/docs/stukken/2014-2015/g342-4.pdf>

Opvolging

Zie bespreking in hoofdstuk III.1.1.

Motie van 21 oktober 2015 tot besluit van het in plenaire vergadering gehouden actualiteitsdebat over de evolutie van de energieprijzen in Vlaanderen

Parlementair stuk beschikbaar als:

<http://docs.vlaamsparlement.be/docs/stukken/2015-2016/g538-1.pdf>

Opvolging

Zie bespreking in de hoofdstukken III.1.1 en III.3.4.2.

Bijlage 6 - Inhoudelijke rapportering over de opvolging van de aanbevelingen van het Rekenhof

Voor het beleidsveld Energie zijn er geen te rapporteren openstaande aanbevelingen van het Rekenhof.

In 2018 heeft het Rekenhof twee nieuwe rapporteren afgerond, met name een audit met betrekking tot de beleidsinstrumenten aangaande energiearmoede en een verslag inzake energie-efficiëntie in Vlaamse overheidsgebouwen. Verslag en eventuele aanbevelingen ten aanzien van het Vlaams Parlement zijn sinds augustus beschikbaar voor energie-efficiëntie in Vlaamse overheidsgebouwen en sinds begin oktober beschikbaar voor energiearmoede.

Bijlage 7 - Overzicht van de wijze waarop gevolg werd gegeven aan de arresten van het Grondwettelijk Hof en van het Hof van Justitie waarin Vlaamse decreten werden vernietigd of ongrondwettig of strijdig met het EU-recht werden bevonden.

Inzake de Vlaamse energieheffing vernietigde het Grondwettelijk Hof op 22 juni 2017 bij arrest nr. 83/2017 de artikelen 129 tot en met 134 en artikel 135, 18° van het Vlaamse decreet van 18 december 2015 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2016. De gevorderde vernietiging van artikel 128 van hetzelfde decreet werd verworpen wegens gebrek aan belang.

Het Gr. Hof stelde in haar voormelde arrest dat hoewel nog steeds een forfaitair basisbedrag wordt geïnd terwijl voor bepaalde afnamepunten geen enkel verbruik wordt vastgesteld, het bedrag van de energieheffing eveneens wordt vastgesteld op basis van het jaarlijkse elektriciteitsverbruik, dat zelf wordt berekend op basis van de voortschrijdende jaarlijkse som van de afnamen. Doordat de in het geding zijnde heffing op die manier gekoppeld is aan die afgenomen hoeveelheid elektriciteit, heeft zij volgens het Gr. Hof tot gevolg dat aan de houder van een afnamepunt een belasting wordt opgelegd die niet kan worden onderscheiden van die waarin is voorzien in de federale bepalingen die het elektriciteitsverbruik zelf belasten, en waardoor afbreuk wordt gedaan aan het fiscale non bis in idem beginsel. Dit vormt de grond voor de vernietiging.

Teneinde de rechtsonzekerheid en de administratieve en juridische moeilijkheden te vermijden die een vernietiging met terugwerkende kracht zou teweegbrengen besliste het Grondwettelijk Hof echter de gevolgen van de vernietigde bepalingen met toepassing van artikel 8, derde lid, van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof te handhaven voor de heffingsjaren 2016 en 2017.

Rekening houdende met het voormelde arrest werd via het decreet van 22 december 2017 de energieheffing vanaf 1 januari 2018 opnieuw hervormd tot een forfaitaire maandelijks heffing op het beschikken over een afnamepunt, waarbij de tarieven worden gediversifieerd op basis van het spanningsniveau (LS, MS, HS) en waarbij bij LS een onderscheid qua tarief wordt gemaakt tussen residentiële afnemers en niet-residentiële afnemers. Beschermde afnemers zijn vrijgesteld van de heffing.